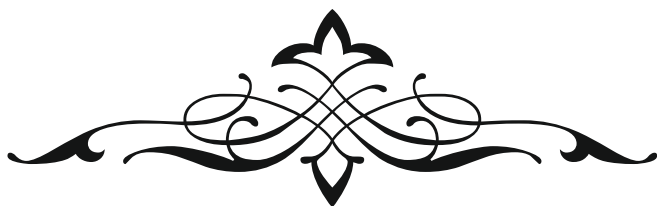
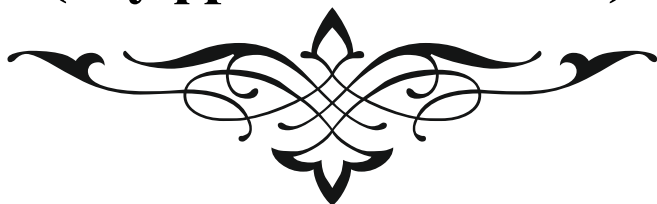

РУСТАМ ВАХҲОБЗОДА

ҲАЗОР БАЙТ
(Муфрадоти бадеҳа)

Душанбе,
«Адиб»
2020

ББК 84 Тоҷик 7-5
P-75

Муҳаррир *Низом Қосим*

**Рустам Ваҳҳобзода. Ҳазор байт
(Муфрадоти бадеха)**

– Душанбе, «Адиб» 2020, 160 саҳ.

Хонандаи азиз маҷмӯаи панҷуми ашъори Шоири халқии Тоҷикистон Рустам Ваҳҳобзодаро дар даст дорад, ки мувофиқи таъби баланду завқи навоаронааш сурат гирифтааст. Номи китоб – «Ҳазор байт» мундариҷаи зохирии онро бозгӯ мекунад, яъне, шоир ин дафъа дар байтгӯӣ ё фардсароӣ қувваи таъб озмуда, анъанаи дерини адабиётмонро идома бахшидааст.

ISBN 978-99947-2-618-9

© Нашриёти «Адиб», 2020

**Кафтарони сапедболи ман,
Байтҳои ҳақу ҳалоли ман,
Чун ба боми диле фуруд оед,
Нома бинҳеду бол бикшоед.**

کفتران سپیدبال من
بیت های حق و حلال من
چون به بام دلی فرود آید
نامه بنهید و بال بکشاید.

ШЕЪРИ ФАРД

Рустам Ваҳҳобзода ба муаррифӣ ниёз надорад. Чунон ки «мушк худ бибӯяд», ӯ худ саропо шиносномаи шахсу шахсияти худ аст. Алоқамандони сершумор ҳам ба сифати шоири пурқору хушқор медонандашу ҳам ба ҳайси яке аз қоршиносони ғаболтарину воқеъбинтарини масоили адабии шабақаҳои иҷтимоӣ (вай дар он фазои маҷозӣ бемаҷоз пуштибони воқеияту ҳақиқати ихтисосӣ ва назокату муҳаббати инсонист), ҳам чун луғатдону истилоҳсози муваффақу ҳам ба гунаи мунаққиду адабиётшиноси жарғнигару амиқбин. Сармуҳаррири маҷаллаи адабии «Садои Шарқ» буданаш ҷиҳати дигар аст, ки заҳмати пайвастаи интиҳобу таҳриру муаррифии беҳтарин осори адабии давронҳои мозиву муосир ва масъулиятҳои пайвастаи роҳбарии эҷодиву ташкилиро дар батн дорад.

Рустам Ваҳҳобзода, чун ҳар эҷодқори огоҳдиду озодандеш, басо масъулиятшинос аст ва ин масъулиятшиносӣ, аз ҷумла дар ашъораш, равшан мушоҳида мешавад. Алоқамандон медонанд, ки ӯ ҳанӯз аз овони мактабиаш шеър мегуфт, вале баъди омӯзишу дарёфт ва таҳаммулу тааммули зиёд дар синни сӣ ба ҷоп расидани нахустмаҷмӯаи ашъораш далели ҳамон худшиносиву хурдашиносиву мавридшиносияш аст. Китобҳои дуҷумла қариб баъди бист сол ва сеҷумла баъди ҳафт соли он ба ҷоп расиданд. Яъне, шоири ҳамагӣ се маҷмӯаи ашъор аст Рустам Ваҳҳобзода, вале се маҷмӯае, ки шомили шеърҳои дилрасу дилнишин ва рӯҳбахшу рӯҳбардоранд ва муаллифашонро дар радифи маъносозтарину тасвиروفаринтарин, зебосаротарину барҷоғутарин шоирони муосири тоҷик ҷо додаанд.

Имрӯз сухан аз маҷмӯаи чаҳоруми ашъори Рустам Ваҳхобзода аст, ки низ мувофиқи таъби баланду завқи навоваронааш сурат гирифтааст. Номи китоб – «Ҳазор байт» мундариҷаи зохирии онро бозгӯ мекунад, яъне, шоир ин дафъа дар байтгӯӣ ё фардсароӣ қувваи таъб озмуда, анъанаи дерини адабиётмонро идома бахшидааст.

Мавриди зикр аст, ки байтгӯии шоирони мо, ҳам шифоҳиву ҳам катбӣ, собиқаи бисёрасра дорад ва имрӯз ҳам давом мекунад. Тақрибан ҳама шоирони номварамон аз ин шакли шеър истифода кардаанд, бешу кам тавфиқ ёфтаанд ва ҳатто байтҳое низ гуфтаанд, ки вирди забонҳо шудаанд. Аммо, он чиз ҳам гуфтанист, ки то ҳол маҷмӯае шомили ашъори ин шакл ба ин тӯлу паҳноӣ зохиру маъно дастрас нашуда буд.

Шеър аслан мухтасаргӯист. Яъне, дар ҳаҷме хурд гуфтаниҳои бузургро гунҷондан ва ё бо сухане андак хонандаро ба андешидану дарёфтани маъниҳое густурда таҳриқ бахшидан. Лекин вақте ки шоир худро дар ҳудуди ду сатр маҳдуд мекунад, ин рисолат бамаротиб меафзояд ва ӯ бояд дар ин ду сатр маъние бигӯяд ё тасвире бинамояд, ки ҳам комилу тамом бошанд ва ҳам ҷиҳати тавсиаву такмилашон барои ҳаёлу андешаи хонанда фазое мусоид муҳайё бикунанд.

Масалан, фазое, ки шоир дар байти зерин муҳайё кардааст, фикри хонандаро аз майдон бо тасвир ба кайҳон мебарад, хонандаи зақӣ дармеёбад, ки дар ин байти фард мутаносибан сухан боз ҳам аз фард аст, яъне аз шахсиятҳои барҷастаи ҷомеаи башарӣ, таъриху халқу миллат, ки баракси фармудаҳои идеологияи тайшуда дар сарнавишти халқи худ мақоми асосӣ доштаанд. Аз ин ҷост, ки мо то кунун ин байтро ба унвони далели шеърӣ дар навиштаҳои публитсистии чанд тан аз қаламкашони дигар дар бораи қаҳрамонони халқу миллати тоҷик мушоҳида кардаем:

*Лашкар нахоҳад он ки ба каф теги ҷон гирифт,
Хуршед як тан аст, вале осмон гирифт.*

Ё худ, ин байт барои андешаҳо перомуни мақсаду ма-
роми ҳаёт, ғанимату бебозгашт будани ҳар дами умр, беба-
далии ҳамназарону қадрдонии барвақту бетаъхир чӣ қадар
фазо медиҳад:

*Хурӯсе дертар аз хоб барҷаст,
Бизад бонг: «Офтобе рафт аз даст!»*

Вале агар танзи ин байтро дар назар гирем, боз
мазмунӣ дигаре аз он ошкор мегардад, ки танқиди рӯҳияи
бузургшумории худ аст, он сон ки гӯё мурғ гумон кунад,
ки агар ӯ фарёд накунад, офтоби он рӯз аз даст меравад,
яъне тулӯъ намекунад.

Оё дар байти поён сухан аз лолаву чаман аст? Оё на аз
он аст, ки хонанда аз покиву порсой, собириву қаноат,
умри зебову рангин ба сар бурдан ва ёди хушу гуворое аз
хеш ёдгор мондан биандешад?

*Чу лола порсое дар чаман нест,
Бисоти лола ҷуз як пираҳан нест.*

Ин ҳама маънову тасвирҳо хеле зебо, муассир ва
хаёлангез рӯи қоғаз омадаанд ва, бешак, ба варзишу густа-
риши андешаву тафаккури хонандаи соҳибзавқ мусоидат
мекунанд.

Шоир панд намедиҳад, вале хонанда панд мегирад, бе-
ихтиёр ба худу муҳити худ менигараду меандешад, ба ху-
лосаҳое мерасад, ки эҳсосу идроки зебоипарастиаширо так-
мил медиҳанду комилтар месозанд:

*Бар рағми касе зистанат шарт набошад,
Бо меҳри касе низ тавон зист ба олам.*

*Ба ҳеҷ ҳол тиҳӣ нест дасти марди карим,
Агар ки ҳеҷ надорад, нур аз салом бувад.*

*Фармуд сангпушт, ки мо ҳам тавонгарем,
Ҳастем то ки дар садафи хеш, гавҳарем.*

*Гар касе бошӣ, барои худ басӣ,
Бекасӣ беҳтар бувад аз нокасӣ.*

*Одамизод аз камони хашми худ
Мезанад тири хато дар чашми худ.*

*Натавонӣ ба ҳама умр ҷавон буд, вале
Метавонӣ ба ҳама умр ҷавонмард шавӣ!*

Аз ин мисолҳо, ки батнашон аз ҳарфу маънии андарзо-
момеъ мамлуст, зиёд метавон овард, вале бо умеди он ки
хонанда худ ба ҳар ҳарфи онҳо фурӯ биравад, бо ҳамин ик-
тифо мекунем.

Ҷиҳати аёни байтҳои ин китоб реализми онҳост. Дар
пардаи ташбеҳу талмеҳу ишораву истиораву ҳоказо гуфта
шудаанд, вале реша дар зиндагии воқеӣ доранд ва боз ба
хидмати зиндагӣ бармегарданд.

*Зи пойи кӯҳ мегирад кафе хок,
Ки дарё з-ин сафар дигар наояд.*

Чизи чолиби дигар дар байтҳои Рустам Ваҳҳобзода
бозтоби мавзӯӣ ва масъалаҳои иҷтимоист. Оид ба онҳо
шоир тавассути мақолаҳои публитсистӣ ва навиштаҳои
интернетиаш низ зиёд ибрази назар мекунад, вале назараш
бо шеър дигар аст – нозук, ба лутф, бо мушоҳидаҳои зиёду
тӯлонӣ.

Шоири классики Маҷористон Шандор Петефи байте дорад, ки замин барои аз ашку хуни инсонҳо сер нашуданаши мазаммат мешунавад:

*Чи хурдӣ, эй Замин, посух бидеҳ боре
суолавро,
Ки менӯшии чунин бисёр хуну ашки одамҳо!
(Тарҷумаи Низом Қосим)*

Ин мавзӯи шеър дар байти Рустам Ваҳҳобзода саҳт паҳлӯ мегардад ва ба ин сураат арзи ҳастӣ мекунад:

*Ду чиз аз якдигар ҳаргиз нашуд сер,
На хок аз мардуму на мардум аз хок.*

«Аз мардум сер нашудани хок» масъалаи табиист, вале «аз хок сер нашудани мардум» – масъалаи иҷтимоӣ. Агар ба ҷои «хок» «замин» мебуд, масъала равшантар мешуд, вале дар ҳамин шакл ҳам ҳадаф расову зебо матраҳ аст.

Боз аз ин гуна байтҳо, ки ҳам маънии амиқ доранд, ҳам тасвирҳои шоиронаи зебову гӯё:

*Зи хун тоҷи хурӯсон лаълбанд аст,
Маҷӯ осоише аз тоҷдорӣ.*

*Аз ҷаҳон сангару камин монда,
Аз «ҳуҷуқи бешар» ҳамин монда.*

*Агар дар ин ҷаҳон як тифл хор аст,
Башар маҳруми ҳаққи ифтихор аст.*

*Бинишин як шабу то субҳ ситора бишумор,
То бубинӣ, чи қадар санг ба хуршед заданд.*

*Сиёҳу сурху сапеду шимолу шарқу чануб...
Баҳона баҳри адоват чи қадр бисёр аст.*

*Ҳарфи отаишан ҳамеша равшан аст,
Он чи ӯ меҳаҳад аз ту, равған аст.*

*Ҳар ҷо, ки дар ин замона сайёдест,
Доме ба кафаш ба номи «озодист».*

*Гар сояи ҳам чунин тарошем,
Девор дар ин Ватан намонад.*

*«Ҷомеаи ҷаҳонӣ»! Ту кистӣ? Кучӯй?
Хоҳони сад фалокат, хоҳони сад балой!*

*Бар ин роҳе, ки захмину фигор аст,
Пайи дандони чандин ришвахор аст.*

*Забони мо гар аз аҳли биҳишт аст,
Ҷаро гуфтори мо ин қадр зишт аст?!*

*Бар сар омад чунки сабри чойҷӯш,
Ончунин ҷӯшид, к-отаи шуд ҳамӯш.*

Байтҳои охирина, ки мисол овардем, чиҳати дигари эҷодиёти Рустам Ваҳҳобзодаро ёд меорад. Яъне, лутфи суҳан, суҳанбозӣ, кинояҳои нозук, ки аслан бояд хосияти ҳар шеъри асил бошанд. Худи шоир, ки шахсу шахсияти шоистаест, шояд зоҳиран мутакаббир намояд, ки аслан чунин нест ва чунинҳои ғайри ӯ низ фаровонанд! Ва, шояд аз эҳсоси ҳамин хислат, зебову барҷо гуфтааст:

*Аз ин баланднигоҳӣ нишони кибр маҷӯӣ,
Назар зи қулла ҳамон одати куҳистонист.*

Ҳамин тариқ, байтҳои саршори лутфи шоирона зиёд дучор меоянд ва мо намунаҳои зикр намуда, лаззати дарёфти санъатҳои ба хонанда вогузор мекунем:

*Агар гуфтам, ки пар дорад парасту,
Маҳоҳ аз ман далеле аз Арасту!*

*Надидам дигарро гайри сайёд,
Ки бо як чашм бинад дигаронро.*

*Аз дасти хушмақолӣ ҷоне бадар набурданд,
Булбул чи гуфт, к-охир гулҳо зи ханда
мурданд?*

*Олам ду қисмат аст: яке кор мекунад
В-он қисмати дигар ҳама инкор мекунад.*

*Мо даст ба банди кас надодем,
Ҷуз соати мо, ки банди мост.*

*Ду чашми мо ба ҳам қаҳрӣ, пайи «номус»
мегарданд,
Агар аҳвол ин бошад, ҳама олу мегарданд!*

*Чи мепурсӣ зи ман, ки «зиндагӣ чист?»
Намедонам, на ман эҷод кардам!*

*Бинех, Юсуф, баҳои хеш чандон,
Ки нашонанд ёронат фурушанд!*

*Об ором дар сабуӣ шавад,
Об аз ҷустуҷӯӣ ҷӯӣ шавад.*

*Сад шукр мекунам зи баландии осмон,
Аз он ки санги кас ба чароғаш намерасад.*

*Чи сон панде диҳӣ дигар ба тифлон,
Ки тифлон баста гӯши худ ба тилфон.*

*Аз ину он ба ону ин чи нолӣ,
Ки ону ин ҳамоно ину он аст!*

*Дар шеъри сапеди ту сапедӣ
Чуз кафки даҳони ту надидем.*

Барои овардани мисолҳои зиёд аз хонанда узр ме-
хоҳам, лекин, бовар дорам, ки агар ин кор ба дасти ҳудаш
мебуд, бештар меовард. Аз ҳақиқат ҳеч дур ҳам нест, агар
бигӯем, ки ин китоб «чу шеъри Ҳофизи Шероз интиҳоб
надорад»!

Бо вучуди ин, боз ду мисол меорам, ва аз шеърдӯстон
мехоҳам, ки ҳатман ин китобро бихонанд, то шиквашон аз
камтар будани шеъри ҳубамон камтар бишавад:

*Хаёли ину онро озмудам,
Ба чашми ҳеч кас ман ман набудам.*

Ва ё:

*Чун диёри мо яке, Парвардгори мо якест,
Дар миёни мо ҳазорон фарқи дигар андакест.*

**Низом ҚОСИМ,
Шоири халқии Тоҷикистон**

Агар сухан зи дили дард метавон гуфтан,
Дусад рисола ба як фард метавон гуфтан.

اگر سخن ز دل درد می توان گفتن
دو صد رساله به یک فرد می توان گفتن.

Афтод анори дил зи барат, пора-пора шуд,
Ҳар донаи анори дилат як ситора шуд.

افتاد انار دل ز برت پاره پاره شد
هر دانه انار دلت یک ستاره شد.

Агар ту ишқ надорӣ, чунун савоб набошад,
Ки айб бошад, агар ганҷ дар хароб набошад.

اگر تو عشق نداری جنون صواب نباشد
که عیب باشد اگر گنج در خراب نباشد.

То ки аз ҳастии худ дам задаем,
Ба адам тухмати одам задаем.

تا که از هستی خود دم زده ایم
به عدم تهمت آدم زده ایم.

Мағӯ, ки ҳоли шеъри мо хароб аст,
Ки моро ҳар саломе як китоб аст!

مگو که حال شعر ما خراب است
که مارا هر سلامی یک کتاب است.

На ҳар фарде дили огоҳ дорад,
На ҳар чӯе ба дарё роҳ дорад.

نه هر فردی دل آگاه دارد
نه هر جویی به دریا راه دارد.

Гузар аз изтироби бесаранҷом,
Нагардад хушк уқёноси Ором!

گذر از اضطراب بی سرانجام
نگردد خشک اقیانوس آرام.

Лашкар нахоҳад он ки ба каф теғи ҷон гирифт,
Хуршед як тан аст, вале осмон гирифт.

لشکر نخواهد آنکه به کف تیغ جان گرفت
خورشید یک تن است ولی آسمان گرفت.

Эй амал хоста ба ҷойи сухан,
Сухани шоирона худ амал аст.

ای عمل خواسته به جای سخن
سخن شاعرانه خود عمل است.

10. Бар нигоҳи гарми ин ойина кам бовар бикун,
Чун бирафтӣ аз бараш, акси ту берун афканад.

بر نگاه گرم این آینه کم باور بکن
چون برفتی از برش عکس تو بیرون افکند.

Ҳар касе аз дурдасте як ғаме пайдо кунад,
Пеши ман оварда мегӯяд: «Ту гумаш кардай?»

هر کسی از دوردستی یک غمی پیدا کند
پیش من آورده می گوید: تو گمش کرده یی؟

Чу лола порсое дар чаман нест,
Бисоти лола чуз як пирахан нест.

چو لاله پارسایی در چمن نیست
بساط لاله جز یک پیرهن نیست

Хурӯсе дертар аз хоб барҷаст,
Бизад бонг: «Офтобе рафт аз даст!»

خروسی دیرتر از خواب برجست
بزد بانگ: آفتابی رفت از دست!

Пири девони Зимистон гуфт мамнуъ аст тақлид,
Ҳар касе бояд раҳи худро ба пойи худ нависад.

پیر دیوان زمستان گفت ممنوع است تقلید
هر کسی باید ره خود را به پای خود نویسد.

Нест бе хайре, агар дил бишканад,
Эй басо гумгашта пайдо мешавад.

نیست بی خیری اگر دل بشکند
ای بسا گمگشته پیدا می شود.

Лаби барбастаи ту шоҳбайтест,
Мусаллас мешавад ҳангоми гуфтор.

لب بر بسته بو شاهبیتی است
مثالث می شود هنگام گفتار.

Аз ин сон худшиносӣ ҷойи тарс аст:
Каюмарсат ҳамоно Карл Маркс аст.

از این سان خودشناسی جای ترس است
کیومرثت همانا کرل مرکس است.

Видоъ нест агар дар садои пойи баҳор,
Чаро ки рӯйи гули аввалини ӯ зард аст?

وداع نیست اگر در صدای پای بهار
چرا که روی گل اولین او زرد است؟

Шаҳди ниғаҳат нарафта аз дида ҳанӯз,
Чун шеър, ки ранги ӯ нахушкида ҳанӯз.

شهد نگهت نرفته از دیده هنوز
چون شعر که رنگ او نخشکیده هنوز.

20. Гар дилам рам кард аз таҳсин, ту маъзураш бидор:
Дастае гул ҳар ки додам, риштаи он буд мор!

گر دلم رم کرد از تحسین تو معذورش بدار
دسته گل هر که دادم رشته آن بود مار.

Тоҷиконро дар Ватан душвор афтад иттифок,
Сирру Ому бо ҳам ояд дар биёбони Қазок.

تاجیکان را در وطن دشوار افتد اتفاق
سرّ و آمو با هم آید در بیابان قزاق.

Зи мори гурзаву аз шери шарза
Наметарсам, хаметарсам зи ҳарза!

ز مار گرزہ و از شیر شرزه
نمی ترسم، همی ترسم ز هرزه.

Аз ту моро ҳеч чуз дидори ту манзур нест,
Ҳадяи ойина бар ойина ғайри нур нест.

از تو مارا هیچ جز دیدار تو منظور نیست
هدیهٔ اینه بر اینه غیر نور نیست.

Агар гуфтам, ки пар дорад парасту,
Маҳоҳ аз ман далеле аз Арасту!

اگر گفتم که پر دارد پرستو
مخواه از من دلیلی از ارسطو

Ба ҳар роҳе, ки сар монам, саре дар пойи ту дорад,
Зи ҳар чӯ қатрае чӯям, дили дарёи ту дорад.

به هر راهی که سر مانم سری در پای تو دارد
ز هر جو قطره ای جویم دل دریای تو دارد.

Гесӯи ту ба фарши чаман то расидааст,
Фасли ғазал гузашту замони қасида аст.

گیسوی تو به فرش چمن تا رسیده است
فصل عزل گذشت و زمان قصیده است.

Зимистон гуфт: як олам сапедӣ
Чаро овардаму ту ноумедӣ?!

زمستان گفت یک عالم سپیدی
چرا آوردم و تو نا امیدى؟

Туро чун сураи Ихлос ман аз ёд медонам,
Агар дар хоб пурсандам, туро аз ёд мехонам.

تورا چون صورهٔ اخلاص من از یاد می دانم
اگر در خواب پرسندم تورا از یاد می خوانم.

Касе чашми тамаъ бар чоҳ дӯзад,
Ду чашмаш нуктаи он чоҳ гардад.

کسی چشم طمع بر جاه دوزد
دو چشمش نقطه آن جاه گردد.

30.Надидам дигареро ғайри сайёд,
Ки бо як чашм бинад дигаронро.

ندیدم دیگری را غیر صیاد
که با یک چشم بیند دیگران را.

Бо дили гумгаштаам дунёву укбо гум шуда
В-он ки пайдо мекунад дилро, чу анқо гум шуда.

با دل گمگشته ام دنیا و عقبا گم شده
وان که پیدا می کند دل را چو عنقا گم شده.

Дар хонаи дил нишасту бинвишт ба дар:
«Ин хона хароб мешавад – зуд гузар!»

در خانه دل نشست و بنوشت به در
این خانه خراب می شود، زود گذر.

Эй бар чунун кашида корат зи худпарастӣ,
То ғайри ту набошад, ойинаро шикастӣ.

ای بر جنون کشیده کارت ز خودپرستی
تا غیر تو نباشد آینه را شکستی.

Нон азиз аст, агар гандуму гар чав бошад,
Шеър шеър аст, агар куҳна в-агар нав бошад.

نان عزیز است اگر گندم و گر جو باشد
شعر شعر است اگر کهنه و گر نو باشد.

Аз дасти хушмақоли чоне бадар набурданд,
Булбул чи гуфт, к-охир гулҳо зи ханда мурданд?

از دست خوشمقالی جانی بدر نبردند
بلبل چه گفت کاخر گلها ز خنده مردند.

Шикояте агарам ҳаст, он ҳам аз хеш аст,

Чӣ чои шиква зи мардум, дилам зи худ реш аст.

شکایتی اگر هست آن هم از خویش است
چه جای شکوه ز مردم، دلم ز خود ریش است.

Рӯзгори шеъри кӯтоҳ аст,

Шеъри рӯз «оҳ» аст.

روزگار شعر کوتاه است

شعر روز "آه" است.

Борҳо бурдам ҳасад бар соати девори худ,

Ман басо бекор будам, ӯ ҳама дар кори худ.

بارها بردم حسد بر ساعت دیوار خود
من بسای بی کار بودم، او همه در کار خود.

Олам ду қисмат аст: яке кор мекунад

В-он қисмати дигар ҳама инкор мекунад.

عالم دو قسمت است یکی کار می کند
وان قسمت دیگر همه انکار می کند.

40. Мо даст ба банди кас надодем,

Ҷуз соати мо, ки бандаи мост.

ما دست به بند کس ندادیم
جز ساعت ما که بنده ماست.

Чӣ гуна рост тавон рафт, гар ки роҳ қач аст,

Чӣ гуна рост тавон буд, агар нигоҳ қач аст.

چه گونه راست توان رفت اگر که راه کج است؟
چه گونه راست توان بُد اگر نگاه کج است؟

Суханҳо ҳама гуфта шуд, кор бояд,

Ҷаҳон гил шуд, эй дев, девор бояд!

سخن ها همه گفته شد کار باید
جهان گل شد ای دیو دیوار باید.

Як дил суол мондаву устод рафтааст
В-он дарсхо, ки хондаам, аз ёд рафтааст.

یک دل سوال مانده و استاد رفته است
وان درس ها که خوانده ام از یاد رفته است.

Хуршеди субҳгоҳон мегуфт бо табассум:
Эй ахтарон, кучоed, инак, салом аз мо.

خورشید صبحگاهان می گفت با تبسم
ای اختران کجایید، اینک سلام از ما!

Шаҳрхову қалъаҳо бе иддао обод гардад,
Мокиёне байза монад, деҳа пурфарёд гардад.

شهرها و قلعه ها بی ادعا آباد گردد
ماکیانی بیضه ماند دیهه پرفریاد گردد.

Ҳар кучо ифрот ояд, дар миёна нест ҷой,
Ё ки лаъли тоҷ гардӣ, ё ки наъли зери пой.

هر کجا افراط آید در میانه نیست جای
یا که لعل تاج گردی یا که نعل زیر پای.

Зи «мониъ» мекашад «маъно» бурун табъи суҳангустар,
Ки санги роҳ мавзун мекунад мазмуни дарёро.

ز "مانع" می گشند "معنا" برون طبع سخنگستر
که سنگ راه موزون می کند مضمون دریارا.

Пари коҳест бодоварду як олам парешонӣ,
Гаронтар нест дар дунё аз он чи ҳаст маҷҷонӣ.

پر گاهی است باداورد و یک عالم پریشانی
گرانتر نیست در دنیا از آنچه هست مجانی.

Зи кобуси сиёҳи ноумедӣ
Шавам бедор, аз шодӣ бимирам.

ز کابوس سیاه نا امیدى
شوم بیدار از شادى بمیرم.

50. Гуфтӣ, ки ба лаб расида ҷонат,
Ҳаққо, ки расида бар лаби ту.

گفتی که به لب رسیده جانت
حقا که رسیده بر لب تو.

Дидаам хоб, ки бедор шудем,
Магар имрӯз қиёмат бошад?

دیده ام خواب که بیدار شدیم
مگر امروز قیامت باشد؟

Ниёз аз аҳли кому ноз н-ояд,
Ки аз болишти пар парвоз н-ояд.

نیاز از اهل کام و ناز ناید
که از بالشت پر پرواز ناید.

Рафтанд гулнисорон, гул мондаву ғами ту,
Дар лаб табассуми ту, дар дида шабнами ту.

رفتند گلنثاران گل مانده و غم تو
بر لب تبسم تو در دیده شبنامی تو.

Бар лаби теғи марзи «хештан»-ем,
Як қадам он тараф дигар на «ман»-ем.

بر لب تیغ مرز خویشتیم
یک قدم آن طرف دگر نه منیم.

Камоли раҳмати Парвардгор аст:
Ба ҷони худ на моро ихтиёр аст.

کمال رحمت پروردگار است
به جان خود نه ما را اختیار است.

Қулзуми лутфу қаҳр мерезад,
Бар сари шаҳр баҳр мерезад.

قلزم لطف و قهر می ریزد
بر سر شهر بحر می ریزد.

Сангхоро аз ҳарорат мекунад ҳарчанд об,
Шабнами гулҳои сунъиро начинад офтоб.

سنگها را از حرارت می کند هر چند آب
شبנם گلهای صنعی را نچیند آفتاب.

Баҳри ту, эй поки пок, чуръа фишонам ба хок,
Халқ агар хуни ток, хуни дили хеш ман.

بهر تو ای پاک پاک جرعه فشانم به خاک
خلق اگر خون تاک خون دل خویش من.

Дар ин диёри маҷозистон фазо барои сухан танг аст,
Хабар ба Монӣ бубар, эй дӯст, замон замонаи Аржанг аст.

در این دیار مجازستان فضا برای سخن تنگ است
خبر به مانی ببر ای دوست زمان زمانه ارژنگ است.

60. Уммед намемирад, агар чашми таре ҳаст:
«То реша дар об аст, умеди самаре ҳаст».

امید نمی میرد اگر چشم تری هست
تا ریشه در آب است امید ثمری هست.

Гар тихй аз мехру ёди хеш ё бегонаест,
Дар вучуди одамй дил нест, як гардонаест¹.

گر تهی از مهر و یاد خویش یا بیگانه ایست
در وجود آدمی دل نیست یک گردانه ایست.

Кӣ хонд дафтари ин боғро ба шаб, ки сахар
Ба ҳарф-ҳарфи тараш қатраи сиришки касест.

که خواند دفتر این باغ را به شب که صحر
به حرف حرف ترش قطره سرشک کسی است

Эй мох, бо ман ҳар замон миҷгон ба миҷгон мениҳй,
Дилро ба кайҳон мебарй в-он гоҳ поён мениҳй.

ای ماه با من هر زمان مژگان به مژگان می نهی
دل را به کیهان می بری وانگاه پایان می نهی.

¹ Гардона – мотор, муҳаррик. Сохтаи муаллиф.

Сухани ҳар кӣ поре аз ўст,
Гар бувад хора, хоре аз ўст.

سخن هر که پاره ای از اوست
گر بود خاره خاره ای از اوست.

Забони сояҳо бар ман дароз аст,
Мабодо ки ғуруби ман расида?!

زبان سایه ها بر من دراز است
مبادا که غروب من رسیده؟!

Чу кӯҳе бош, агар истода бошӣ,
Чу дарё бош, агар афтода бошӣ.

چو کوهی باش اگر استاده باشی
چو دریا باش اگر افتاده باشی.

Шерони куноми орзуем,
Эй ғам, ту наё, ки мехуремат.

شیران کنام آرزویم
ای غم تو نیا که می خوریمت.

Маро гӯӣ: заминӣ бош, чоно,
Замин ҳам дар фалак парвоз дорад.

مرا گویی زمینی باش، چانا
زمین هم در فلک پرواز دارد.

Охро дар дил ниҳон дорам, ки фарёде шавад,
Ҳар шарар дар синаи ин санг Фарҳоде шавад.

آه را در دل نهان دارم که فریادی شود
هر شرر در سینۀ این سنگ فرهادی شود

70.Ало якто, ало танҳо, ало ёр,
Маро танҳо даме бо хеш мағзор!

الا یکتا الا تنها الا یار
مرا تنها دمی با خویش مگذار

Дили худро ба дарёе биафкандам, ки пилон ҳам
Канори он намеоянд аз бими наҳангонаш.

دل خود را به دریایی بیفکندم که پیلان هم
کنار آن نمی آیند از بیم نهنگانش.

Байти сардастии ман раҳтор² аст,
Лағзише ҳаст агар, як бор аст.

بیست سردستی من رهتار¹ است
لغزشی هست اگر یک بار است.
¹رهتار – راه هوایی با ریسمان

Бимон, то ман ба ханда зарқ бозам,
Агар гилям, ҷаҳонро ғарқ созам!

بمان تا من به خنده زرق بزام
اگر گریم جهان را غرق سازم.

Қалам хомӯш бар коғаз биронад,
Садои пой ӯ ҷовид монад.

قلم خاموش بر کاغذ براند
صدای پای او جاوید ماند

Замона ҳарфи раҳи ростро намешунавад,
Зиҳӣ ба ҳавсалаи истиорагустари мо!

زمانه حرف ره راست را نمی شنود
زهى به حوسله استعاره گستر ما!

Тихидасто, чи нолий аз фақирӣ,
Ки бе дасти тихӣ дасте нагирӣ.

تهی دستا چه نالی از فقیری
که بی دست تهی دستی نگیری.

² Раҳтор роҳи ресмонӣ. Сохтаи муаллиф.

Ҳар чо, ки бигзарӣ, чу гули офтобгард
Ойинаҳо ба чониби ту тоб мехуранд.

هر جا كه بگذری چو گل آفتاب گرد
آینه ها به جانب تو تاب میخورند.

Бигӯ ғамро, ба гирди мо нагардад,
Агар гардад, чу мо девона гардад!

بگو غم را به گرد ما نکرده
اگر کرده چو ما دیوانه کرده.

Эй гуле, ки хазон шудӣ сад бор,
Ба чӣ уммед боз омадаӣ?

ای گلی که خزان شدی صد بار
به چه امید باز آمده ای؟

80. Ду чашми мо ба ҳам қаҳрӣ, пайи «номус» мегарданд,
Агар аҳвол ин бошад, ҳама олус мегарданд.

دو چشم ما به هم قهری پی ناموس می گردند
اگر احوال این باشد همه آلوس¹ می گردند.
آلوس – دویین، احوال

Кучо номе, ки бар санги мазорест,
Кулоҳе бар ғубори сад ҳазорест.

کجا نامی که بر سنگ مزار است
کلاهی بر غبار صد هزار است.

Зи нодонӣ бад-он авче расидам,
Ки донотар зи худ касро надидам.

ز نادانی بدان اوجی رسیدم
که دانا تر ز خود کس را ندیدم.

Чаҳонро дар кафи дастат гирифтӣ,
Кучо истодаӣ худ? Дар шигифтӣ.

جهان را در کف دستت گرفتی
کجا استاده ای خود در شگفتی.

Оташ мазан ту парчами моро, ки оташе
Ҳар чо баланд гашт, ҳамон парчами ман аст.

آتش مزن تو پرچم مارا که آتشی
هر جا بلند گشت همان پرچم من است.

Ту раҳм кун бар он ки побанди хоқдон аст,
То бар ту раҳмат орад он ки бар осмонҳост.

تو رحم کن بر آن که پابند خاکدان است
تا بر تو رحمت آرد آن که بر آسمانهاست.
حدیث

Ҳар ки аз нораво бипарҳезад,
Кӯҳ ҳам бар шаҳодаташ хезад.

هر که از ناروا بپرهیزد
کوه هم بر شهادتش خیزد.

Ман аз он ғунчаҳоро меписандам,
Ки дар дил як чаҳон парвоз доранд.

من از آن غنچه ها را می پسندم
که در دل یک جهان پرواز دارند.

На чоҳею на нонею на ном аст,
Муроди мо зи Меҳан эҳтиром аст.

نه جاهی و نه نانی و نه نام است
مراد ما ز میهن احترام است.

Аз қоидаи назм аст ин нуктаи бунёдӣ:
Вайронию зиндонӣ, ободию озодӣ.

از قاعده نظم است این نکته بنیادی
ویرانی و زندانی آبادی و آزادی.

90. Дерест надидаем худро,
Ойина маро намешиносад.

دیریست ندیده ایم خُد را
آینه مرا نمی شناسد.

Гар раҳмати Ҳақ ба дашту ҳомун резад,
Дар чоми вучуди вожгун чун резад?

گر رحمت حق به دشت و هامون ريزد
در جام وجود واژگون چون ريزد؟

Ҳосили Фарб аз Хайём: мабҳаси «Быть или не быть?»,
Ҳосили Шарқ аз Хайём: мабҳаси «Пить или не пить?».

-Кист бадтар зи халқ? – Агар пурсанд:
- Он ки халқ аз забони ӯ тарсанд.

کيست بدتر ز خلق – اگر پرسند
آن که خلق از زبان او ترسند.
حدیث

Чӣ мепурсӣ зи ман, ки «зиндагӣ чист?»
Намедонам, на ман эҷод кардам!

چه می پرسى ز من که زندگى چيست؟
نمی دانم. نه من ايجاد کردم.

Завқи инкор он қадар дар чоми шобу шайб зад,
Чашм мепӯшанду мегӯянд: Олам ғайб зад!

شوق انكار آن قدر در جان شاب و شيب زد
چشم می پوشند و می گویند عالم غيب زد.

Мушқил он аст, ки доно ҳама андеша кунад
В-он ки ин банд надорад, амале пеша кунад.

مشکل آن است که دانا همه اندیشه کند
وان که این بند ندارد عملی پیشه کند.

Шамшер бараҳна чун дурахшад,
Гулҳои наём хор гардад.

شمشير برهنه چون درخشد
گلهاي نيام خوار گردد.

Гули беном, ту шоистаи ҳар унвонӣ,
Ки надоданд ту ро ному чунин хандонӣ.

گل بی نام تو شایسته هر عنوانی
که ندادند تو را نام و چنین خدانی.

Гӯянд баҳам орад захми дили ошиқро
Бисришта ба ашки шамъ хокистари парвона.

گویند به هم آرد زخم دل عاشق را
بسرشته به اشک شمع خاکستر پروانه.

100.Гул шукуфту дар лабаш дашном нест,
Ошно бо шеваи айём нест.

گل شکفت و در لبش دشنام نیست
آشنا با شیوه ایام نیست.

Аз дасти худ аст, дил чу ғамнок бувад,
Шаб – сояи хок бар сари хок бувад.

از دست خود است دل چو غمناک بود
شب سایه خاک بر سر خاک بود.

Фитода бар лаби олам гапи мо,
Ки ашки мо наафтад бар лаби мо.

فتاده بر لب عالم گپ ما
که اشک ما نیفتد بر لب ما.

Пандҳое ҳаст ин фарҳангро:
Ганҷ хоҳӣ, вожгун кун ҷангро.

پندهایی هست این فرهنگ را
گنج خواهی واژگون کن جنگ را.

Рӯйи як по соате як чой бест,
То бидонӣ ҳоли ин шамшод чист.

روی یک پا ساعتی یک جای بیست
تا بدانی حال این شمشاد چیست.

Магар дарё фаромуш карда расми ошино кардан?

Ки бар ҳар санги соҳил мезанад чангу фиғон дорад.

مگر دریا فراموش کرده رسم آشنا کردن
که بر هر سنگ ساحل می زند چنگ و فغان دارد.

3-онон, ки расулону Худоро нашиносанд,

Айб аст кунӣ шиква, ки «моро нашиносанд».

زنان که رسولان و خدارا نشناسند
عیب است کنی شکوه که ما را نشناسند.

Ба кӯҳ бар натавон шуд бидуни қомати хам,

Ки бе сучуд суъуде намешавад майсур.

به کوه بر نتوان شد بدون قامت خم
که بی سجود سعودی نمی شود میسور

Ба замин хурдаму бишкастаму пас донистам,

«Косаи доғтар аз ош намебояд буд».

به زمین خردم و بشکستم و پس دانستم
کاسه داغتر از آش نمی باید بود.

Ман дар миёни оташу шабтоб аз чаман

Талқини сӯхтан бикунад ҳар замон ба ман.

من در میان آتش و شبتاب از چمن
تلقین سوختن بکند هر زمان به من.

110.Ойнаи айбнамояст гил,

Ойнаи ғайбнамояст дил.

آینه عیب نمای است گِل
آینه غیب نمای است دل

Сарат аз санг бод, эй кӯдаки санг,

Дилат аз парниён бо нақши фарҳанг.

سرت از سنگ باد ای کودک سنگ
دلت از پرنیان با نقش فرهنگ.

Ғами ту даме нагузорадам, ки зи дасти худ бинихам қалам,
Ки ғизоли дашти хаёли ту начарад ба чуз гули ғазалам.

غم تو دمی نگذاردم که ز دست خود بنهم قلم
که غزال دشت خیال تو نچرد به جز گل غزلم.

Агар будӣ кулоҳи нопадидӣ,
Касеро дар ҷаҳон ҳаргиз надидӣ.

اگر بودی کلاه ناپدیدى
کسى را در جهان هرگز نديدى.

Ман тааччуб мекунам аз ҳар касе,
К-ӯ дар ин дунё тааччуб мекунад.

من تعجب می کنم از هر کسى
کو در این دنیا تعجب می کند.

Об ором дар сабӯй шавад,
Об аз ҷустучӯй чӯй шавад.

آب آرام در سبوى شود
آى از جستجوى جوى شود.

Гулу инсон ба мушти баста меоянд дар дунё,
Яке аз меҳри модар во шавад в-он дигар аз Ҳуршед.

گل و انسان به مشت بسته می آیند در دنیا
يکى از مهر مادر وا شود وان ديگراز خورشيد.

Бинам чу бар рухсорае ранги ҳаё гул мекунад,
Он лаҳза дар пиндори ман боғи Худо гул мекунад.

بينم چو بر رخساره اى رنگ حيا گل مى کند
آن لحظه در پندار من باغ خدا گا مى کند.

Басо афшурдамат, эй дил, басо озурдамат, эй дил,
Агарчи низ гоҳе дар кадамҳо мурдамат, эй дил.

بسا افشردمت اى دل بسا آزردمت اى دل
اگرچه نیز گاهى در قدمها مردمت اى دل.

Рабби ту бар халқ меронад туро,
Сўйи худ бо халқ мехонад туро.

رب تو بر خلق می راند تو را
سوی خود با خلق می خواند تو را

120. Агар ки дасти касе бо дуъо баланд шавад,
Худо ҳаё бикунад, ки тихиш гардонад.

اگر که دست کسی با دعا بلند شود
خدا حیا بکند که تهییش گرداند.
حدیث

Агар дар ин ҷаҳон як тифл хор аст,
Башар маҳруми ҳаққи ифтихор аст.

اگر در این جهان یک طفل خوار است
بشر محروم حق افتخار است.

Магар ханӯз дилам зери дасти чарроҳ аст:
Ба теғ ишора кунад, ки «масоз бедораш».

مگر هنوز دلم زیر دست جراح است
به تیغ اشاره کند که مساز بیدارش.

Ба содиқон лақаби «қаҳрамон» намебояд,
Барои хидмати модар нишон намебояд.

به صادقان لقب قهرمان نمی باید
برای خدمت مادر نشان نمی باید.

Чу аз бадию бадон мезанад масал нафаре,
Зи дил ҳамегузарад: «Кошки на ман бошам».

چو از بدی و بدان می زند مثل نفری
ز دل همی گذرد کاشکی نه من باشم.

Офтоби дил намедонад ғуруб,
Бин ба устурлоби сатторалуюб.

آفتاب دل نمی داند غروب
بین به استرلاب ستار العیوب.

Шунидаам, ки «Рӯзи Офтоб» будааст,
Кадам рӯз рӯзи Офтоб нест?!

Шниде ам که روز آفتاب بوده است
کدام روز روز آفتاب نیست؟

На танҳо ҳар чи гӯйи шоҳбайтест,
Туро ҳар тори мӯйе шоҳбайтест.

نه تنها هر چه گویی شاهبیتست
تورا هر تار مویی شاهبیتست.

3-андешаи он ки «мешавад дӯст малол»,
Натвон бигузашт аз талаби Истиқлол.

زندیشه آن که می شود دوست ملال
نتوان بگذشت از طلب استقلال.

Ту чунон бош ба олам, ки Худо меҳоҳад,
На чунон бош, ки ҳар бесарупо меҳоҳад.

تو چنان باش به عالم که خدا می خواهد
نه چنان باش که هر بی سر و پا می خواهد

130. Ту некӣ мекуну чораспа бигрез,
Мабодо, ки кунандат ҳалқовез.

تو نیکی می کن و چارأسپه بگریز
مبادا که کنندت حلق آویز.

Ало кабки дарӣ, фарёд дорӣ?
Забони модариро ёд дорӣ?

الا کبک دری فریاد داری؟
زبان مادری را یاد داری؟

Сад шукр мекунам зи баландии осмон,
Аз он ки санги кас ба чароғаш намерасад.

صد شکر می کنم ز بلندی آسمان
از آن که سنگ کس به چراغش نمی رسد.

На аз таҳдиди душман, не зи макри ошно тарсам,
Маро шарм аз Худо ояд, ки аз ғайри Худо тарсам.

نه از تهديد دشمن ني ز مگر آشنا ترسم
مرا شرم از خدا آيد كه از غير خدا ترسم.

Хок бо ман гуфт, аввал пок шав,
Баъд аз он дар ман биёву хок шав.

خاك با من گفت اول پاك شو
بعد از آن در من بيا و خاك شو.

Сиёсат чу тадбир бошад, равост,
Сиёсат чу тазвир бошад, хатост.

سياست چو تدبير باشد رواست
سياست چو تزوير باشد خطاست.

Бар рағми касе зистанат шарт набошад,
Бо меҳри касе низ тавон зист ба олам.

بر رغم کسی زیستنت شرط نباشد
با مهر کسی نیز توان زیست به عالم.

Ба ҳар чое, ки деворе хароб аст,
Шиореш зи ободӣ ниқоб аст.

به هر جایی که دیواری خراب است
شعاری اش ز آبادی نقاب است.

Чист дарё? Порае аз осмон бар хокдон,
Медамад, то боз баргардад ба сӯйи осмон.

جیست دریا؟ پاره ای از آسمان بر خاکدان
می دمد تا باز برگردد به سوی آسمان.

Ин наъраи човидони дарё
Љуброни сукути моҳиён аст.

این نعره جاودان دریا
جیران سکوت ماهیان است.

140. Фармуд сангпушт, ки мо ҳам тавонгарем,
Ҳастем то ки дар садафи хеш, гавҳарем.

فرمود سنگپشت که ما هم توانگریم
هستیم تا که در صدف خویش گوهریم.

Шеъри Бедил чу хӯшаи ангур
Ҳама яқсар дил аст, ранги булӯр.

شعر بیدل جو خوشهٔ انگور
همه یکسر دل است رنگ بلور.

Аз ҳар бути хуфтае дилам безор аст,
Бедорам ман, Худои ман бедор аст.

ار هر بُت خفته ای دلم بیزار است
بیدارم من، خدای من بیدار است.

Ҳубоби осмон бар дӯши дарёст,
Чу шабнам бар лаби хомӯши дарёст.

حباب آسمان بر دوش دریاست
چو شبنام بر لب خاموش دریاست.

Ту шамъ кушта чи бебоку хуб медонӣ,
Касе ба куштани шамъе нагашт зиндонӣ.

تو شمع می کشتی بی باک و خوب می دانی
کسی به کشتن شمعی نگشت زندانی.

Аз замин омӯхт бояд расму ойини сулук,
Мепарад мисли уқобу дар назар истодааст.

از زمین آموخت باید رسم و آیین سلوک
می پرد مثل عقاب و در نظر استاده است.

Ба ҳеч ҳол тихӣ нест дасти марди карим,
Агар ки ҳеч надорад, пур аз салом бувад.

به هیچ حال تهی نیست دست مرد کریم
اگر که هیچ ندارد پر از سلام بود.

Чӣ сон панде диҳӣ дигар ба тифлон,
Ки тифлон баста гӯши худ ба тилфон.

چه سان پندی دهی دیگر به طفلان
که طفلان بسته گوش خود به تلفان.

Дилеро бишканӣ, фарёд хезад,
Дилеро бишканӣ, Фарҳод хезад.

دلی را بشکنی فریاد خیزد
دلی را بشکنی فرهاد خیزد.

Баланд Меҳр, чу Хуршед хост рӯйи ту дид,
Кулоҳи соя биафтод аз сари Хуршед.

بلند مهر چو خورشید خواست روی دید
کلاه سایه بیفتاد از سر خورشید

150.Ба мижгоне агар аз мо ғубор аст,
Муборак бод, к-он пайғоми бор аст.

به مژگانی اگر از ما غبار است
مبارک باد کان پیغام بار است.

Дар ин мавҷи ҳасрат ба ҳам ошноем,
Чу киштӣ ба соҳил нишинад, ҷудоем.

در این موج حسرت به هم آشناییم
چو کشتی به ساحل نشیند جداییم.

Гарчи хони рӯзияш як олам аст,
Ноштой офтоб аз шабнам аст.

گرچه خوان روزی اش یک عالم است
ناشتای¹ آفتاب از شب² نام است.
1 ناشتا - صبحانه: 2 - شب - زاله

Гар касе бошӣ, барои худ басӣ,
Бекасӣ беҳтар бувад аз нокасӣ.

گر کسی باشی برای خُد بسی
بیکیسی بهتر بود از ناکسی.

Ба кӯйи дӯст сафар кардан зи ту раҳона³ намехоҳад,
Зимоми дил чу раҳо созӣ, дигар баҳона намехоҳад.
به کویى دوست سفر کردن ز تو رهانه نمی خواهد
زمام دل چو رها سازی دگر بهانه نمی خواهد.

Ҳар нафасро касе нигор кунад,
Умр дар дасти ӯ қарор кунад.

هر نفس را کسی نگار کند
عمر در دست او قرار کند.

Ҳар рӯз ба дӯш мебарад моро,
Рӯзи дигар аз нав оварад моро.

هر روز به دوش می برد مارا
روز دگر از نو آورد مارا.

Хандае бо ҳазор афсун мекашам аз дилам берун,
Хокдонро надонам чун ин ҳама гул бурун орад?
خنده ای با هزار افسون می کشم از دلم بیرون
خاکدان را ندانم چون این همه گل برون آرد.

Чаро хоҳанд аз мо бишнаванд онро,
Ки маълум аст ҳар донову нодонро.

چرا خواهند از ما بشنوند آن را
که معلوم است هر دانا و نادان را.

Як даме беҳабар зи ҳоли падар, як даме беҳабар зи модар нест,
Мо ғарибему офтоб қариб, дар ҷаҳон мисли ӯ бародар нест.
یک دمی بی خبر ز حال پدر یک دمی بی خبر ز مادر نیست
ما غریبیم و آفتاب قریب در جهان مثل او برادر نیست.

160. Агарчи ҷумла мардум орзуи кӯдакӣ доранд,
Касеро гар бигӯӣ: “кӯдакӣ!”, бисёр меранҷад.

اگرچه جمله مردم آرزوی کودکی دارند
کسی را گر بگویی: "کودکی!" بسیار می رنجد.

³ Раҳона – роҳқиро. Сохтаи муаллиф.

Ҳама рӯди тирамоҳон зи ғубор соф бошад,
Дили ман фидои рӯде, ки баҳор соф бошад.

همه رود تيرماهان ز غبار صاف باشد
دل من فدای رودی که بهار صاف باشد.

Ҳаст дар ин ҷаҳон ҳама чизе,
«Нест» онест, ки намедонем.

هست در این جهان همه چیزی
نیست آنیست که نمی دانیم.

Дарахт баҳри тамошо ба ҳар кучо наравад,
Ки аз баландии худ бингарад ҳама чоро.

درخت بهر تماشا به هر کجا نرود
که از بلندی خود بنگرد همه جارا.

З-он чи насим гуфт, чуз инам ба ёд нест:
Як лола дар вилояти мо бесавод нест.

زان چه نسیم گفت جز اینم به یاد نیست:
یک لاله در ولایت ما بی سواد نیست.

Дар ин дунё касе, ки монд бекор,
Наёбад кор ғайри кину пайкор.

در این دنیا کسی که ماند بی کار
نیابد کار غیر کین و پیکار.

Замона пеши лаби ман ниҳод ойинае,
Ки аз ғубори нафас зинда буданам донад.

زمانه پیش لب من نهاد آینه ای
که از غبار نفس زنده بودنم داند.

Ало тоҷи сари ман, миллати Тоҷ,
Ба ҳар бетоҷ то кай медиҳӣ боч?!

الا تاج سر من ملت تاج
به هر بی تاج تا کی می دهی باج?!

Агар сад сифрро анбоз созанд,
Ҳамоно як даҳони боз созанд.

اگر صد صفر را انباز سازند
همانا یک دهان باز سازند.

Чӯб хомӯшу арра дар фарёд:
– Мехурандам! Расед бар имдод!

چوب خاموش و عره در فریاد:
"می خورندم! رسید بر امداد!"

170.Наққоши азал баҳри худ орост туро,
3-он аст, ки рангу рӯйи зебост туро.

نقاش از ل بهر خود آراست تو را
زان است که رنگ و روی زیباست تو را.

Муддати эътибор тай гардад,
Эй хуш ангурро, ки май гардад.

مدت اعتبار طی گردد،
ای خوش انگور را که می گردد.

Ин саҳар содадиле мепурсид:
Қибла имрӯз кадомин тараф аст?

این سحر ساده دلی می پرسید
قبله امروز کدامین طرف است؟

Писта аз баҳри лабат хандон шуда,
Қисмати ӯ нохуну дандон шуда.

پیسته از بهر لبیت خندان شده
قسمت او ناخن و دندان شده

Ало, Хуршеди чонафзо, касеро дӯст медорӣ,
Ки шом аз ҳаҷр дилхунӣ, саҳар гулгун зи дидорӣ?

الا خورشید جان افزا کسی را دوست می داری
که شام از هجر دلخونی صحر گلگون ز دیداری؟

Гуфтам, ки ба ту чон бидихам, гуфт: чи миннат,
Гар боз бигардонӣ он додаи моро.

گفتم که به تو جان بدهم گفتم چه منت
گر باز بگردانی آن داده مارا.

Забони мо гар аз аҳли биҳишт аст,
Чаро гуфтори мо ин қадр зишт аст?!

زبان ما گر از اهل بهشت است
پرا گفتار ما این قدر زشت است؟

Ҳар чиз, ки додаӣ, дар он хайри ман аст,
Ҳарчанд, ки он хостаи ғайри ман аст.

هر چیز که داده در آن خیر من است
هرچند که آن خواسته غیر من است.

Мову ту ба ҳам чи ҳамнавоем,
Пайдост, Худои мо яғона-ст.

ما و تو بهم چه همنواییم
پیداست خدای ما یگانست

Гиря ҳарчанд ҳалли масъала нест,
Мешавад ғам дар оби чашми ту ҳал.

گریه هر چند حل مسئله نیست
می شود غم در آب چشم تو حل.

180.Истгоҳи аввалину охирин сабр аст,
Истгоҳе ғайр аз ин дар роҳи мо гар ҳаст...

استگاه اولین و آخرین صبر است
استگاهی غیر از این در راه ما گر هست...

Ҳамсафар дорам диле дар мавҷи хун,
Нақшаи роҳе – хиёлоту ҷунун.

همسفر دارم دلی در موج خون
نقشه راهی خیالات و جنون

Бишкаста ҳама ойинаҳоро як-як,
Дар ҳасрати рӯйи хеш девона шудӣ.

بشکسته همه آینه هارا یک یک
در حسرت روی خویش دیوانه شدی.

Ин хома ба рӯйи дафтари ман
Ангушти ишорати хамӯшист.

این خامه به روی دفتر من
انگشت اشارت خموشیست.

Кор дорӣ агар ту, ёр надорӣ,
Ёр он гаҳ бувад, ки кор надорӣ.

کار داری اگر، تو یار نداری
یار آن گه بود که کار نداری.

Аз сафҳаи сафеди уфук дар хичолатам,
Шамъе бисӯхтам, ки баҳояш рисолаҳост.

از صفحه سفید افق در خجالتم
شمعی بسوختم که بهایش رساله است

Бинех, Юсуф, баҳои хеш чандон,
Ки натвонанд ёронат фурӯшанд.

بنه یوسف بهای خویش چندان
که نتوانند یارانت فروشند.

Чун бидонам тихист аз инсоф,
Каҳ шавад дар нигоҳи ман «куҳи Қоф».

چون بدانم تهیست از انصاف
که شود در نگاه من "گه قاف"

Озодии бандагон шиорест,
Пайғомбарӣ на ихтиёрист.

آزادی بندگان شعار است:
پیغامبری نه اختیاریست.

Одамизод аз камони хашми худ
Мезанад тири хато дар чашми худ.

آدمى زاد از كمان خشم خود
مى زند تير خطا در چشم خود.

190. Чаҳон ба ком бибояд, ки кас чу Искандар
Пайи бақо биравад дар суроғи оби ҳаёт.

جهان به كام ببايد كه كس چو اسكندر
پى بقا برود در سراغ آب حيات.

Таноби миннати ту ҳаркиро ба гардан шуд,
Ягона чорааш аз зиндагонӣ мурдан шуд.

تتاب منت تو هر كه را به گردن شد
يگانه چاره اش از زندگاني مردن شد.

Санги куҳсор мӯмиё дорад,
Гар ба поят хурад, даво дорад.

سنگ گهسار موميا دارد
گر به پايست خورد دوا دارد.

Фардо кӣ медонад чӣ хоҳад шуд?
Оне ки медонад чӣ хоҳад кард.

فردا كه مى داند چه خواهد شد
آنى كه مى داند چه خواهد كرد.

Ҳар нафас як неши мори дигар аст
В-аз пайи нешаш фирори дигар аст.

هر نفس يك نيش مار ديگر است
وز پى نيشش فرار ديگر است.

То гумон созанд буд дар раҳми модар Бӯалӣ,
Ҳар касеро хат биёмӯзӣ, туро хат мезанад.

تا گمان سازند بُد در رحم مادر بوعلی
هر كسى را خط بياموزى تو را خط مى زند.

Хурданд ҳар ончи хурданӣ буд тамоm,
Имрӯз ҳама яксара савганд хуранд.

خوردند هر آنچه خوردنی بود تمام
امروز همه یکسره سوگند خوردند.

Ончи аз ин рӯзадорӣ муддаост,
Иштиҳои меҳмонони Худост.

آنچه از این روزه داری مدعاست
اشتهای میهمانان خداست.

Зодрузи Тоҷикистон зодрузи Айнӣ аст,
Роҳи мо равшан зи шамъи дилфурӯзи Айнӣ аст.

زادروز تاجکستان زادروز عینی است
راه ما روشن ز شمع دل فروز عینی است.

Нафасҳо хун шуда, аз ҳам гусаста,
Миёни байтҳоям лаъл баста.

نفسها خون شده از هم گسسته
میان بیتهایم لعل بسته.

200. Як сафҳаи оташзадаро мемонам,
Бар шомӣ дилам ситора меафшонам.

یک صفحه آتشزده را می مانم
بر شام دلم ستاره می افشانم.

Дӯстонро ишорате кофист,
Муъҷиза баҳри мункирон омад.

دوستان را اشارتی کافیست
معجزه بهر منکران آمد.

Чу мурғон наям бастаи обу дон,
Ба бӯи гуле серам аз ин чаҳон.

چو مرغان نیم بسته آب و دان
به بوی گلی سریم از این جهان.

Ин умр аёну ҳам ниҳон хоҳад рафт,
Дар барбандӣ, ба нардбон хоҳад рафт.

این عمر عیان و هم نهان خواهد رفت
در بربندی به نردبان خواهد رفت.

Ба фардо чанд хотир барфурӯзӣ?
Ки имрӯзи ту фардо буд рӯзе.

به فردا چند خاطر بر فروزی؟
که امروز تو فردا بود روزی.

Магарам ташна шавӣ мисли гиёҳе ба биёб,
То бидонӣ ғазали об чӣ ширин будаст.

مگرم تشنه شوی مثل گیاهی به بیاب
تا بدانی غزل آب چه شیرین بودست.

Он ки нонаш зи кӯи эҳсон аст,
Бар сари хони хеш меҳмон аст.

آن که نانش ز کوی احسان است
بر سر خوان خویش مهمان است

Фариштаи шаби идам, хуш омадӣ, шодам,
Чу фитри рӯза диламро ба дасти ту додам.

فرشته شب عیدم خوش آمدی شادم
چو فطر روزه دلم را به دست تو دادم.

Боз як рӯзи муборак Рамазон сар бишавад,
Кош дидор дигарбора муяссар бишавад.

باز یک روز مبارک رمضان سر بشود
کاش دیدار دگر باره میسر بشود.

Касеро ба ношно кор нест,
Муқаддимаи душманӣ дӯстист.

کسی را به نا آشنا کار نیست
مقدمه دوستی دشمنیست.

210. Чун меҳр менишинию чун моҳ меравӣ,
Пойи бараҳна рӯи дилам роҳ меравӣ.

چون مهر می نشینی و چون ماه می روی
پای برهنه روی دلم راه می روی.

Биёбони чунун холист, чуз «оқил» намебинам,
Чаҳон аз бечигар пур гашту як бедил намебинам.

بیابان جنون خالیست جز عاقل نمی بینم
جهان از بی جگر پر گشت و یک بیدل نمی بینم.

Дар ин баланднигоҳӣ нишони кибр маҷӯӣ,
Назар зи қулла ҳамон одати куҳистонист.

در این بلندنگاهی نشان کبر مجوی
نظر ز قله همان عادت کوهستانیست.

Ду чашми тар ба сӯи моҳпора-ст,
Фазои дидаам пур аз ситора-ст.

دو چشم تر به سوی ماهپاره ست
فضای دیده ام پر از ستاره ست

Иттифоке шигарф бар сари шох
Шира баста ба номи «шафтолу».

اتفاقی شگرف بر سر شاخ
شیره بسته به نام "شفتالو".

Чӣ осон кӯҳи оҳан суда гардад,
Чӣ мушкил дил даме осуда гардад.

چه آسان کوه آهن سوده گردد
چه مشکل دل دمی آسوده گردد.

Гарчи мурғонро тафоҳур бар ҳавост,
Ризки ҷумла мурғакон дар зери пост.

گرچه مرغان را تهاجر بر هواست
رزق جمله مرغگان در زیر پاست.

Пайи шустани рахти шоми сиёҳ
Адо шуд ба ду ҳафта собуни моҳ.

پی شستن رخت شام سیاه
ادا شد به دو هفته صابون ماه.

Дил супурда ба «ҳар чи бодо, бод!»
Бод аз он ҳамеша ҳаст озод.

دل سپرده به هر چه بادا باد
باد از آن همیشه است آزاد.

Эй ки бинии худ ниҳон бинӣ,
Чӣ кунӣ даъвии қаҳонбинӣ?

ای که بینی خود نهان بینی
چه کنی دعوی جهانبینی.

220. Бар ин роҳе, ки захмину фигур аст,
Пайи дандони чандин ришвахор аст.

بر این راهی که زخمین و فگار است
پی دندان چندین رشوه خوار است.

Чӣ андӯхе гули садбарг дорад,
Ки бо ҳар барги худ як марг дорад.

چه اندوهی گل سدبرگ دارد
که با هر برگ خود یک مرگ دارد.

Ба бедорӣ дили худ реш дорем,
Ки хобе човидон дар пеш дорем.

به بیداری دل خود ریش داریم
که خوابی جاودان در پیش داریم.

Шаб асту роҳ хусусӣ нагаштааст, биё,
Ҳануз моҳ хусусӣ нагаштааст, биё.

شب است و راه خصوصی نگشته است بیا
هنوز ماه خصوصی نگشته است بیا.

Аз қалам хостам, ки рост бирав,
Гуфт: Ин ҳарф дар алифбо нест.

از قلم خواستم که راست برو
گفت این حرف در الفبا نیست.

Чун бигӯйӣ ба тири дар парвоз,
Ки ниҳон дор аз ҳадаф ин роз?

چون بگویی به تیر در پرواز
که نهان دار از هدف این راز؟

Раҳе, ки сар ба кӯйи ту надорад, роҳи гумроҳ аст,
Гуле, ки рангу бӯйи ту надорад, як пари коҳ аст.

رهی که سر به کوی ندارد راه گمراه است
گلی که رنگ و بوی تو ندارد یک پر کاه است.

Зи пойи кӯҳ мегирад кафе хок,
Ки дарё з-ин сафар дигар наояд.

ز پای کوه می گیرد کفی خاک
که دریا زین سفر دیگر نیاید.

Фиғон аз одамони одамихор,
К-аз онон ор дорад гургу кафтор.

فغان از آدمان آدمی خوار
کز آنان عار دارد گرگ و کفتار.

Бувад пирӣ беҳ аз он сон ҷавонӣ,
Ки қадри субҳу шоми худ надонӣ.

بود پیری به از آن سان جوانی
که قدر صبح و شام خود ندانی.

230. Мӯйи ту чун дуди шамъи кушта аст,
Дил миёни дудааш оғушта аст.

موی تو چون دود شمع کشته است
دل میان دوده اش آغشته است.

Бар сар омад чунки сабри чойчӯш,
Ончунон чӯшид, к-оташ шуд хамӯш.

بر سر آمد چون که صبر چای جوش
آنچنان جوشید کاتش شد خموش.

«Чомеъаи чаҳонӣ!» Ту кистӣ? Кучоӣ?
Хоҳони сад фалокат, хоҳони сад балоӣ.

جامعه جهانی تو کیستی کجایی
خواهان صد فلاکت خواهان صد بلایی.

Ту зиндаву пой бар сарат бигзоранд,
Чун чон бидихӣ, тори сарат бардоранд.

تو زنده و پای بر سرت بگذارند
چون جان بدهی تار سرت بردارند.

Аз тилисми хеш агар берун шавӣ,
Қатрае бошӣ агар, Ҷайҳун шавӣ.

از طلسم خویش اگر بیرون شوی
قطره ای باشی اگر جیهون شوی.

Шуд шамъ адову оташаш гулбасар аст,
То лаҳзаи марг зинда будан ҳунар аст.

شد شمع ادا و آتشش گلبر است
تا لحظه مرگ زنده بودن هنر است.

Биё, бар доманат чанде бигирям
В-агар бар ман ту механдӣ, бигирям.

بیا بر دامنت چندی بگیریم
وگر بر من تو می خندی بگیریم.

Шохаи сабзе дигар нест ба боғи дилам,
Шиква кучо мебарӣ? Дӯст табарвор буд.

شاخه سبزی دگر نیست به باغ دلم
شکوه کجا می بری؟ دوست تیروار بود.

Як нима Душанбесту як нима Бухор,
Марзи ватанам аз дили ман мегузарад.

یک نیمه دوشنبیست و یک نیمه بخار
مرز وطنم از دل من می گذرد.

Чаро аксар кабӯтарҳо сапеданд?
Аз он ки пайки иқболу умеданд.

چرا اکثر کبوتر ها سپیدند؟
از آن که پیک اقبال و امیدند.

240.Ба кафтаҳо сало мезад яке боз:
Фазо боз аст, инак вақти парвоз!

به کفترها صلا می زد یکی باز
فضا باز است، اینک وقت پرواز!

Чандон ки аз тааллуқи дунё гузаштаем,
Бо киштии ҳубоб зи дарё гузаштаем.

چندان که از تعلق دنیا گذشته ایم
با کشتی حباب ز دریا گذشته ایم.

Ҳақи шиква ҳама доранд зи ҳам,
Бурд аз он аст, ки оғоз кунад.

حق شکوه همه دارند ز هم
بُرد از آن است که آغاز کند.

Аз дида ҳавас ба дил нишинад,
Ҳарфи авали «ҳавас» ду чашм аст.

از دیده هوس به دل نشیند:
حرف اول "هوس" دو چشم است.

Ҳайронам аз он, ки «мо кӣ ҳастем?»
Ҳайронтар аз он, ки «бо кӣ ҳастем?»

حیرانم از آن که "ما که هستیم؟"
حیران تر از آن که "با که هستیم؟"

Нури покаш ба олам афшонад,
Доғи маҳ бар рухи худаш монад.

نور پاکش به عالم افشانند
داغ مه بر رخ خُدش ماند.

Шунидам «фитна кӯтоҳ аст», алҳақ,
Ҳамон беҳтар, ки бошад фитна кӯтоҳ.

شنیدم "فتنه کوتاه است" الحق
همان بهتر که باشد فتنه کوتاه.

Кай расӣ ҷойе, гар аз худ нагзарӣ,
Дар раҳи худ чун сади Искандарӣ.

کی رسی جایی گر از خود نگذری
در ره خود چون سد اسکندری.

Тақягоҳе ҳаст ҳар касро, ки бар пой аст рост,
Соя ҳам бе тақяи девор аз ҷо барнаҳост.

تکیه گاهی هست هر کس را که بر پای است راست
سایه هم بی تکیه دیوار از جا برنخواست.

Гар сояи ҳам чунин тарошем,
Девор дар ин Ватан намонад.

گر سایه هم چنین تراشیم
دیوار در این وطن نماند.

250.Баски аз халқ мекунад ваҳшат,
Соя аз мо чудо намегардад.

بسکه از خلق می کند وحشت
سایه از ما جدا نمی گردد.

Аз дилат берун биафкан бими марг,
Бими марг афзунтар аст аз ними марг.

از دلت بیرون بیفکن بیم مرگ
بیم مرگ افزون تر است از نیم مرگ.

Забоне, ки ба захр оганда бошад,
Ҳамон беҳ, ки ба коми ғунда бошад.

زبانى كه به زهر آگنده باشد
همان به كه به كام غنده باشد.

Бимон, то дил шавад аз ҳарф саршор,
Пайи ҳарфе дили худро маяфшор.

بمان تا دل شود از حرف سرشار
پى حرفى دل خود را ميفشار.

Агарчи ҳарфи ту чун тути Балх аст,
На бар коми касон гар ҳаст, талх аст.

اگرچه حرف تو چون توت بلخ است
نه بر کام کسان گر هست تلخ است.

Эҳсос мекунам, ҳама бекор мондаем,
Чун сурате ба синаи девор мондаем.

احساس مى کنم همه بى کار مانده ييم
چون صورتى به سينه ديوار مانده ييم.

Гар аз лавҳи чабинат чин шавад боз,
Раҳе аз он ба Ҳинду Чин шавад соз.

گر از لوح جبينت چين شود باز
رهى از آن به هند و چين شود ساز.

Он ки бо хеш душманӣ варзад,
Дӯстии туро намеарзад.

آن كه با خویش دشمنى ورزد
دوستى تو را نمى ارزد.

Даҳоне баста бо сию ду дандон,
Ба як дандон даҳоне ҳаст хандон.

دهانى بسته با سى و دو دندان
به يك دندان دهانى هست خندان.

Раҳой гар ҳамехоҳӣ зи ҳар банд,
Кушо банд аз чабину бар камар банд.

رهایی گر همی خواهی ز هر بند
کشا بند از جبین و بر کمر بند.

260.Хирқа бар дӯш карда майхорон,
Хуни сад хум ба гардани соқист.

خرقه بر دوش کرده می خواران
خون صد خُم به گردن ساقیست.

Гандум ба ҷаҳон ба ҳифзи чон омадааст,
Ҳар дона ба чавшану синон омадааст.

گندم به جهان به حفظ جان آمده است
هر دانه به جوشن و سنان آمده است.

Ба амни роҳ хомӯшӣ гувоҳ аст,
Даҳоне роҳро гар ҳафт, чоҳ аст.

به امن راه خاموشی گواه است
دهانی راه را گر هست چاه است.

Касеро, ки сипосу сабр бошад,
Бихонам муъминаш, гар габр бошад!

کسی را که سپاس و صبر باشد
بخوانم مؤمنش و ر گبر باشد.

Марде нишаста пойбурида канори роҳ,
Пойи бурида ҳам ба сари роҳ мекашад.

مردی نشسته پایبریده کنار راه
پای بریده هم به سر راه می کشد.

Ҳар рӯз барои дили худ ман нигаронам,
Бар шонаи тифлонаи дил кӯҳи гаронам.

هر روز برای دل خود من نگرانم
بر شانه طفلانه دل کوه گرانم.

Бар осмон нигаристам, ки муттако ин аст,
Парандае бигузашту бар осмон хат зад.

بر آسمان نگرستم که متکی این است
پرنده ای بگذشت و بر آسمان خط زد.

Магар, эй лола, зи боғи дигарӣ,
Ки дар ин боғ ба доғи ҷигарӣ.?

مگر ای لاله ز باغ دگری
که در این باغ به داغ جگری؟

Ба дунёе, ки аз он «дар фиғонем»,
Ба ҷон хоҳем ҷовидон бимонем.

به دنیا ای که از آن در فغانیم
به جان خواهیم جاویدان بمانیم.

Ту дунёро дигар кардан надонӣ,
Валекин хештанро метавонӣ.

تو دنیا را دگر کردن ندانی
ولیکن خوشتن را می توانی.

270. Сад китоб аз ту дар дили ман аст,
Як китоб дар рафи китобхонаам.

صد کتاب از تو در دل من است
یک کتاب در رف کتابخانه ام.

Ба сангистонӣ, эй гулдони кошӣ,
Саломе сангро омода бошӣ.

به سنگستانی ای گلدان کاشی
سلام سنگ را آماده باشی.

Ҳар ҷо, ки дар ин замона сайёдест,
Доме ба кафаш ба номи «озодист».

هر جا که در این زمانه صیادیست
دامی به کفش به نام آزادیست.

Ҳарфи оташзан ҳамеша равшан аст,
Он чи ӯ меҳоҳад аз ту, равшан аст.

حرف آتشن همیشه روشن است
آنچه او می خواهد از تو روغن است.

Назарат тоҷи сарат, ҳоҷати ғавғо набувад,
Шеър назди ту ҳамон аст, ки аз мо набувад.

نظرت تاج سرت، حاجت غوغا نبود
شعر نزد تو همان است که از ما نبود.

Ману ҳазор саҳифа, ману ҳазор бадеҳа,
Туву ҳазор мадеҳа, туву ҳазор сафеҳа.

من و هزار صحیفه من و هزار بدیهه
تو و هزار مدیحه تو و هزار سفیهه.

Мардуми мо ё ки бас хушбоваранд,
Ё...

Интизори тухмати якдигаранд.

مردم ما یا که بس خوشباورند
یا...
انتظار تهمت یکدیگرند.

Касе бар рӯи ғайбатгар бихандад,
Дари раҳмат ба рӯи худ бибандад.

کسی بر روی غیبتگر بخندد
در رحمت به روی خور ببندد.

Ҳар бор, ки лаб ба хандае соз шавад,
Гӯё ки даре ба рӯи ғам боз шавад.

هر بار که لب به خنده ای ساز شود
گویا که دری به روی غم باز شود.

Зи бонги чокаки айёми тифлӣ
Дили шабҳои ёдам чок-чок аст.

ز بانگ چاکک ایام طفلی
دل شبهای یادم چاک چاک است

280. Бӯзина дар ойина чу худро бинад,
Ҳақ дорад, агар бар ойина мешинад.

بوزينه در آينه چو خود را ببند
حق دارد اگر بر آينه مى شيند.

Гиряхои тифли навзод аст бас коре шигарф,
Чашм во нокарда, медонад, кучо афтадаст.

گریه هایی طفل نوزاد است بس کاری شگرف
چشم و ناکرده می داند کجا افتاده است.

Зи фарти меҳрубонӣ марди боандеша меафтад,
Дарахти борвар дар хоки нарм аз реша меафтад.

ز فرت مهربانی مرد با اندیشه می افتد
درخت بارور در خاک نرم از ریشه می افتد.

Аз чафои якдигар, дидем, гоҳ
Мебарад одам ба Оҳарман паноҳ.

از جفای یکدیگر دیدیم گاه
می برد آدم به آهر من پناه.

Диламро тешаи ғам метарошад:
Мабодо ин ҳама беҳуда бошад!

دلّم را تیشهٔ غم می تراشد
مبادا این همه بیهوده باشد.

Ба қалби баҳр аз лутфи илоҳӣ
Намемирад чароғи чашми моҳӣ.

به قلب بحر از لطف الهی
نمی میرد چراغ چشم ماهی.

Нишони ҳиммати волои боғбон аст ин,
К-аз ӯ баланд бувад қомати дарахтонаш.

نشان همت والای باغبان است این
کز او بلند بود قامت درختانش.

Мо сар ба сари қалам ниҳодем,
Фарчом чу аз ду сар яғона-ст.

ما سر به سر قلم نهادیم
فرجام چو از دو سر یگانه ست

Пири поиз аст очиз аз шумори арзҳояш,
Мерабояд боду мегӯяд: ҳисоби қарзҳояш.

بیر پایز است عاجز از حساب ارزهایش
می رباید باد و می گوید حساب قرضهایش.

Дар оғӯшаш дамодам мефишорад,
Ғамат оё диламро дӯст дорад?

در آغوشش دمامد می فشارد
غمّت آیا دلم را دوست دارد؟

290. Абр бигристу нашуд қалби фалак реш аз ӯ,
Метавонӣ ту магар гирия кунӣ беш аз ӯ?

ابر بگرست و نشد قلب فلک ریش از او
می توانی تو مگر گریه کنی بیش از او؟

Чаҳон моли Худост, эй ҳушёро,
Маҳоҳ аз дигарон моли Худоро.

جهان مال خداست ای هوشیارا
مخواه از دیگران مال خدارا.

Ҳар гоҳ ба ман «туҳмати» ислом зананд,
Аз шарм арақшор шавам пеши Худо.

هر گاه به من "تهمت" اسلام زنند
از شرم عرفشار شوم پیش خدا.

Ғазаб қардан аз ҳақ басте зишт бошад,
Мақун, гар на қалби ту ангишт бошад.

غضب کردن از حق بسی زشت باشد
مکن گر نه قلب تو انگشت باشد.

Худотарсе чу мункирхо надидам,
Ки ҳатто аз «Худо» гуфтан битарсанд.

خداترسی چو منکر ها ندیدم
که حتی از خدا گفتن بارسند.

Ҳар ғаме мерасад ба мо, гузарад,
Лек хайфо, ки марқабаш умр аст.

هر غمی می رسد به ما گذرد
لیک حیفا که مرکبش عمر است.

Бишнохтамат, фитнагар, ин шӯру мағал чист?

Ҳар кас, ки зи моми ту нашуд зода—«маҳалчист».

بشناختمت فتنه گر این شور و مغل چیست
هر کس که ز مام تو نشد زاده محلچيست.

Тақвим бигардонам пеш аз саҳари милод,
Милоди ҳама ёрон масъуду муборак бод.

تقویم بگردانم پیش از صحر میلاد
میلاد همه یاران مسعود و مبارک باد

Аз пайи чоми чаҳон саъйи ту хуб аст, вале

Хабарат бод: диле – чоми чаҳонбин дорӣ.

از پی جام جهان سعی تو خوب است ولی
خبرت باد دلی – جام جهان بین داری

Бо қасди нораво садақа кай раво шавад?

Эй хок бар сари ту, Худо ришвахор нест!

با قصد ناروا صدقه کی روا شود
ای خاک بر سرتو، خدا رشوه خوار نیست.

300. Кӯчаҳо аз бекаси гӯё азо бигрифтаанд,

Бомҳо дар дасти худ аз ях асо бигрифтаанд.

کوچه ها از بی کسی گویا عزا بگرفته اند
بام ها در دست خود از یخ عصا بگرفته اند.

Гар хатое ба атое биравад,
Беҳ аз он ки ба чазое биравад.

گر خطا ای به عطا ای برود
به از آن که به جزایی برود.

Сапедат бод раҳ, эй раҳрави дай,
Ба ҳар роҳе, ки по монӣ, сапед аст.

سپیدت باد ره ای رهرو دی
به هر راهی که پا مانی سپید است.

То чашми тамаъ бувад фусунсоз,
Чашми дили мо намешавад боз.

تا چشم طمع بود فسون ساز
چشم دل ما نمی شود باز.

Аз косаи сар касе нахӯрдаст,
Ин коса ҳамеша хом дорад.

از کاسه سر کسی نخوردست
این کاسه همیشه خام دارد.

То чанд баҳри обу гилам зиндагӣ кунам,
Бигзор, то барои дилам зиндагӣ кунам.

تا چند بهر آب و گلم زندگی کنم
بگذار تا برای دلم زندگی کنم.

Санги алмоси Кӯҳи Нур канем,
Пойдевори коҳдон бикунем.

سنگ الماس کوه نور کنیم
پایدیوار کاهدان بکنیم.

Кучо як дидаи бедор дорем,
Ки мо афсонаҳо бисёр дорем.

کجا یک دیده بیدار داریم
که ما افسانه ها بسیار داریم.

Сиёҳу сурху сапеду шимолу шарку ҷануб...

Баҳона баҳри адоват чи қадр бисёр аст!

... سپاه و سرخ و سپید و شمال و شرق و جنوب...
بهانه بهر عداوت چه قدر بسیار است.

Донӣ, ки чаро «бихишт» гуфтанд?

Яъне, ки зи даст дода будем.

دانی که چرا بهشت گفتند؟
یعنی که ز دست داده بودیم.

310. Дерест рӯйи хуш надихад ҳеч кас ба кас,

Бар дидаҳо ситора ҳам ангушт мехалад.

دیریست روی خوش ندهد هیچ کس به کس
بر دیده ها ستاره هم انگشت می خلد.

Дар ҳама рангҳо чу найрангест,

Шоҳроҳи начот берангист.

در همه رنگ ها چو نیرنگیست
شاهراه نجات بیرنگیست.

Баланд бонг мазан, ки: «Маро фурӯхтаанд!»

Касе-т агар бихарад, худ чи зуд бифрӯшӣ.

بلند بانگ مزن که: " مرا فروخته اند"
کسبیت گر بخرد خود چه زود بفروشی.

Агар «кафтор»-ро «кафтар» навиштам,

Тавалло буд, не аз бесаводӣ.

اگر کفتار را کفتر نوشتم
تولی بود نی از بی سوادى.

Гар аз рӯйи муҳаббат ҳам сағи ҳор

Бихоҳад рӯйи ту лесид, мағзор!

گر از روی محبت هم سگ هار
بخواهد روی تو لیسید، مگذار!

Дар ғарибӣ бишканад дил, ёди Меҳан мӯмиёст,
Дар Ватан гар бишканад дил, дард дарди бедавост.

در غریبی بشکند دل یاد میهن مومیاست
در وطن گر بشکند دل درد درد بی دواست.

Зи ҳар касе, ки бипурсам: «Нахустинсон кист?»
Ба худ ишора кунад ё сарех «Ман!» гӯяд.

ز هر کسی که بپرسم: "نخست انسان کیست؟"
به خود اشاره کند یا صریح "من" گوید.

Эй чӯча, ба байза меҳуремат,
Бишмурдани тирамаҳ чӣ бошад?

ای چوجه به بیضه می خوریمت
بشمردن تیرمه چه باشد؟!

Агарчи нест шабе, ки сахар намегардад,
Даме, ки рафт, дигарбора барнамегардад.

اگرچه نیست شبی که سحر نمی گردد
دمی که رفت دگرباره بر نمی گردد.

Ҳурмати роҳ ниғаҳ дору ба андоза бирав,
Ҳеч кас пештар аз роҳ ба манзил нарасид.

حرمت راه نگه دار و به اندازه برو
هیچ کس پیشتر از راه به منزل نرسید.

320. Агар таърихи олам ҷанг баҳри тоҷу авранг аст,
Бинои давлати тоҷик кохи илму фарҳанг аст.

اگر تاریخ عالم جنگ بهر تاج و اورنگ است
بینای دولت تاجیک اما علم و فرهنگ است.

Шоиронанд чашмакони ту,
Ҳар ниғаҳшон бадеҳае олист.

شاعرانند چشمکان تو
هر نگهشان بدیهه ای عالیست.

Осмоно, ситораҳо дорӣ,
З-он якеро барои мо дорӣ?

آسمانا ستاره ها دارى
زان يکى از براى ما دارى؟

Шамшери рост чо нашавад дар наёми кач,
Мо низ дар замона мақоме наёфтем.

شمشير راست جا نشود در نيام كج
ما نيز در زمانه مقامى نياقتيم.

Валӣ гуфтам турову беш хоҳӣ,
Рисолат хатм шуд, маъзур дорам.

ولى گفتم تو را و بيش خواهى
رسالت ختم شد معذور دارم.

Бинишин як шабу то субҳ ситора бишумар,
То бубинӣ, чи қадар санг ба хуршед заданд.

بنشين يك شب و تا صبح ستاره بشمر
تا ببينى چه قدر سنگ به خورشيد زدند.

Матарс аз марги худ, дӯзахдаруно,
Ҷазое бештар аз худ надорӣ.

مترس از مرگ خود دوزخ درونا
جزايى بيشتر از خود ندارى.

Хари мошинсаворро дидам,
Таъна бар харсаворҳо мезад.

خرماشين سوار را ديدم
طعنه بر خرسوارها مى زد.

Ба ним сония тобиш зи наъраҳои барқ
Сукути равшани хуршедро қиёс кунед.

به نيم ثانيه تابش ز نعره هاى برق
سكوت روشن خورشيد را قياس بكن.

Фарқе агар бувад, ба забонҳои одамист,
Гунчишкҳои чумла ҷаҳонро забон яқест.

فرقی اگر بود به زبان های آدمیست
گنجشک های جمله جهان را زبان یکیست

330. Чи гуямат суханеро, ки ту намешунавӣ,
Вале рақиб зи лавҳи хиёл мехонад.

چه گویمت سخنی را که تو نمی شنوی
ولی رقیب ز لوح خیال می خواند.

Шаб давог асту рӯз дафтари ман,
Ин як оранду он дигар бубаранд.

شب دوات است و روز دفتر من
این یک آرند و آن دگر ببرند.

Даруни сина набошад агар ситораи қалб,
Ба рӯи сина ҷӣ кор оядат ситораи қалб?

درون سینه نباشد اگر ستاره قلب
به روی سینه چه کار آیدت ستاره قلب؟

Мазан аз неши забон нештарам,
Ҳар чи гӯи ту, аз он бештарам.

مزن از نیش زبان نیستترم
هرچه گویی تو از آن بیشترم.

Ҳаққу ноҳақ дар ҷаҳон то аз пайи тадбир буд,
Ҳуҷҷату бурҳони ҳар як тир ё шамшер буд.

حق و ناحق در جهان تا از پی تدبیر بود
حجت و برهان هر یک تیر یا شمشیر بود.

Аз ҷаҳон сангару камин монда,
Аз «хуқуқи башар» ҳамин монда.

از جهان سنگر و کمین مانده
از حقوق بشر همین مانده

Он чи аз ман монда бо ту в-он чи бо ту монда аз ман –
Пораи доман ба дасте, пораи дасте ба доман.

آن چه از من مانده با تو وان چه با تو مانده از من
پاره دامن به دستی، پاره دستی به دامن.

Фалотун гарчи мегунчад ба хумбе,
Ба фаҳми хум намегунчад Фалотун.

فلاطون گر چه می گنجد به خمی
به فهم خم نمی گنجد فلاطون

Дилам сад пора карду беш хоҳад,
Ки бар ҳар порае сад реш хоҳад.

دلّم صد پاره کرد و بیش خواهد
که بر هر پاره ای صد ریش خواهد.

Дар дили шаб ҳаст нуре дар ҳичоб,
Мекунад то субҳ чазби офтоб.

در دل شب هست نوری در حجاب
می کند تا صبح جزب آفتاب.

340. Гар мӯй сапед гашт, моро ғам нест,
Бе мӯйи сиёҳи мо сиёҳӣ кам нест.

گر موی سپید گشت ما را غم نیست
بی موی سیاه ما سیاهی کم نیست.

Дар ҳисори вучуди хештанам,
Гар ба Руму Раям, дар ин ватанам.

در حصار وجود خویشتم
گر به روم و ریم در این وطنم.

Сад чаман зери по ба хун ғалтад,
То гулуро яке ба сар бизанад.

صد چمن زیر پا به خون غلتد
تا گلی را یکی به سر بزند.

Дар Осмон ҳанӯз сафедӣ ҳаст,
Шукри Худо, ҳанӯз умеде ҳаст.

در آسمان هنوز سفیدی هست
شکر خدا هنوز امیدی هست.

Бар рӯйи мазори мустамандон
Бозори такаббур аст гардон.

بر روی مزار مستمندان
بازار تکبر است گردان.

Бишнава аз дӯст, агар шиква зи ту дӯст кунад,
Душман аз ту накунад шиква, туро пӯст кунад.

بشنو از دوست اگر شکوه ز تو دوست کند
دشمن از تو نکند شکوه، تورا پوست کند

Намехоҳам касеро хор бинам,
Кӣ мехоҳад ба чашми хештан хор?

نمی خواهم کسی را خوار بینم
که می خواهد به چشم خویشتن خار؟

Хохӣ, ки ба оби зиндагӣ раҳ ёбӣ,
Чун Хизр зи дидаҳо ниҳон бояд буд.

خواهی که به آب زندگی ره یابی
چون خضر ز دیده ها نهان باید بود.

Сухан шикаста бигӯ, то муосират донанд,
Ба лаҳни хаста бигӯ, то муосират донанд.

سخن شکسته بگو تا معاصرت دانند
به لحن خسته بگو تا معاصرت دانند.

Зи хун тоҷи хурӯсон лаълбанд аст,
Маҷӯ осоише аз тоҷдорӣ.

ز خون تاج خروسان لعلبند است
مجو آسایشی از تاجداری.

350. Намебинӣ, ки дар майдон чи гард аст,
Ҳанӯзат бо Қутайба он набард аст.

نمیبینی که در میدان چه گرد است
هنوزت با قتیبه آن نبرد است.

Бишкуфтани гул агар ҳазорон бор аст,
Такрор надорад, ончи нотақрор аст.

بشکفتن گل اگر هزاران بار است
تکرار ندارد آنچه ناتکرار است.

Тамоми душманонро дӯст кардӣ,
Ҷазое бештар аз ин чӣ бошад?

تمام دشمنان را دوست کردی
جزایی بیشتر از این چه باشد؟

Касоне пашшаро симурғ донанд,
Чӣ нозӣ, гар туро шахбоз хонанд.

کسانی پشه را سیمرغ دانند
چه نازی گرتو را شهباز خوانند.

Он ки худ аз ҳар саге ҳаст устухоне қарздор,
Нек медонам, тамаъ дар устухонам бастааст.

آن که خود از هر سگی هست استخوانی قرضدار
نیک میدانم طمع در استخوانم بسته است.

Аз хароши панҷаи шеъре, ки бас мастур буд,
Мондааст осори хунине ба девори дилам.

از خراش پنجه شعری که بس مستور بود
مانده است آثار خونینی به دیوار دلم.

Мазан бар хоки мо бебок дандон,
Ки дар ҳар порааш сангест пинҳон.

مزن بر خاک ما بی باک دندان
که در هر پاره اش سنگیست پنهان

Тоҷикистон саҳми қурбонии худро дода беш,
Беш аз ин, ё раб, ба қурбонӣ гирифтаи мақун.

تاجیکستان سهم قربانی خُدر را داده بیش
بیش از این یا رب به قربانی گرفتارش مکن.

Нест шайдои баҳорон ҳеч кас монанди барф,
Об мегардад, чу ӯ аз дур пайдо мешавад.

نیست شیدای بهاران هیچ کس مانند برف
آب می گردد چو او از دور پیدا می شود.

Мурғе, ки нағма хонад пушти тирезаи ту,
Озори рӯзгорон камтар зи ту надидаст.

مرغی که نغمه خواند پشت تیرزه تو
آزار روزگاران کمتر ز تو ندیدست.

360. Беҳин васфи Биҳишт ин аст дар Қуръон, ки фармуда:
«Биҳишт он ҷо бувад, ки нашнави гуфтори беҳуда».

بهین وصف بهشت آن است در قرآن که فرموده
بهشت آن جا بود که نشنوی گفتار بیهوده.

Ду чиз аз якдигар ҳаргиз нашуд сер:
На хок аз мардуму на мардум аз хок.

دو چیز از یکدیگر هرگز نشد سیر
نه خاک از مردم و نه مردم از خاک.

Ту кадам бебок бигзору бубин,
Кӯҳи пешорӯи ту вопас равад.

تو قدم بی باک بگذار و ببین
کوه پیشاروی تو واپس رود.

Ба ҳақ то ним чашме боз гардад,
Ба миҷгон осмон бояст бардошт.

به حق تا نیم چشمی باز گردد
به مژگان آسمان بایست برداشت.

Он ки набудро ба сухан буд мекунад,
танҳо Худост.
Бар мост, то сухан зи буд бигӯем,
яъне ки – рост.

آنکه نُبُدر ا به سخن بُد می کند تنها خداست
بر ماست تا سخن ز بُد بگویم یعنی که راست.

Аҷаб дунё, ки Шеди зиндагисоз
Ба хун меояду дар хун равад боз.

عجب دنیا که شید زندگی ساز
به خون می آید و در خون رود باز

Чист шаб – хокистаре аз Офтоб,
Ахтарон ҳам – ахгаре аз Офтоб.

چیست شب؟ خاکستری از آفتاب
اختران هم بخگری از آفتاب.

Сангпуште ба роҳ мепурсид:
Роҳ то моҳ чанд фарсанг аст?

سنگپشتی به راه می پرسید
راه تا ماه چند فرسنگ است.

Дар дилам чашмаи зар мечӯшад,
Даст дар судани оҳан дорам.

در دلم چشمه زر می جوشد
دست در سودن آهن دارم.

Қибла чу миёни қалб биншаст,
P= ҷар тарвафе кунанд, қибла-ст.

قبله چو میان قلب بنشست
هر سوی که روی آری قبلست.

370. Ҳодиён чумла хоксоронанд,
Роҳ дар пеши пой афтодаст.

هادیان جمله خاکسارانند
راه در پیش پای افتادست.

Дар қасрҳои нақшин оӣ бар осмон фук,
Дар кулбаи фақирон бо қадди ҳам дароӣ.

در قصرهای نقشین آبی به آسمان فُک
در کلبهٔ فقیران با قد خم درایی.

Бозмегардад ба чашмам тифли густохи нигоҳ,
Дасту по сурху кабуд аз химчаи миҷғони ту.

باز می گردد به چشم طفل گستاخ نگاه
دست و پا سرخ و کبود از خمچهٔ مژگان تو.

Гарчи чуз ғам намекунад ёдам,
Аз ғаме, ки намехурам, шодам.

گرچه جز غم نمی کند یادم
از غمی که نمی خُرم شادم.

Онон, ки ҳамеша ғамашон меҳурдам,
Беғам бигузорандам агар, мемурдам.

آنان که همیشه غمشان می خُردم
بی غم بگذارندم اگر، می مردم.

Эй суханвар, гар ба дилҳо меდიҳад ҳарфат умед,
Чун қалам роҳат ҳамеша бод ҳамвору сапед.

ای سخنور گر به دلها میدهد حرفت امید
چون قلم راحت همیشه باد هموار و سپید.

Қолии садранг бар девори нақшин мезананд,
Қолии яқрангро дар зери по меафкананд.

قالی صدرنگ بر دیوار نقشین می زنند
قالی یکرنگ را در زیر پا می افکنند.

Беадаб бо адабийёт чи нисбат дорад?
Беадаб душмани чони адабийёт бувад.

بی ادب با ادبیات چه نسبت دارد
بی ادب دشمن جان ادبیات بود.

Мо зи ту ҳеч нагӯем, ту худ ҳарчи бигӯ,
То шиносанд ту ро, гуфтаи ту бас бошад.

ما ز تو هیچ نگوئیم تو خود هر چه بگو
تا شناسند تو را گفته تو بس باشد.

Раҳнишон⁴ аз баҳри раҳрав сохтанд,
Раҳнишинро нест фикри раҳнишон.

رهنشان از بهر رهرو ساختند
رهنشین را نیست فکر رهنشان.

380. Табъи кӯдак аз кудурат орӣ аст,
Дар лаби гул нест ҳаргиз ришханд.

طبع کودک از کدورت عاری است
در لب گل نیست هرگز ریشخند.

Чароғи хирае дар кулбаи дарвеш месӯзад,
Ту гӯйӣ, мурдаасту бар мазори хеш месӯзад.

چراغ خیره ای در کلبه درویش می سوزد
تو گویی مرده است و بر مزار خویش می سوزد.

Ту мегирӣй агар, дар он заволи хеш мебинам,
Ки бо ҳар қатра ашкат суратам бар хок мерезад.

تو می گویی اگر، در آن زوال خویش می بینم
که با هر قطره اشکت صورتم بر خاک می ریزد.

Чӣ қазбе ҳаст, ё раб, осиегардони ваҳдатро,
Ки санг истодаву олам ба гирди санг мегардад.

چه جزبی هست یا رب آسیا گردان وحدت را
که سنگ استاده و عالم به گرد سنگ می گردد.

Чошнигирист умре гуфтугӯи ман ба худ,
Ончи бар мардум диҳӣ, дар хеш бояд озмуд.

چاشنی گبريست عمری گفتگوی من به خود
آنچه بر مردم دهی در خویش باید آزمود.

⁴ Раҳнишон – аломати роҳ. Сохтаи муаллиф.

Аз китобам ҳар замон ояд хитоб:

“Ман наҷот астам, ба сӯйи ман шитоб!”

از کتابم هر زمان آید خطاب
من نجات استم، به سوی من شتاب!

Ба гиристан нашавад корат бех,
Мурғ аз ин дона нагардад фарбех.

به گرسنن نشود کارت به
مرغ از این دانه نگردد فربه.

Агар ҳасуд бадат гуфт, ғам махур зинҳор,
Ту кори хеш бикун, ӯ ба кори хеш дар аст.

اگر حسود بدت گفت غم مخور زنهار
تو کار خویش بکن او به کار خویش در است.

Ба рӯйи қалби Зимистон, ки ях задаст зи дард,
Ба по гирифта ду ханҷар чӣ маст мерақсӣ!

به روی قلب زمستان که یخ زدست ز درد
به پا گرفته دو خنجر چه مست می رقصی.

Машав мағрур, ки поят бибӯсанд,
Чунон ки дос пойи сабзаҳоро.

مشو مغرور که پایت ببوسند
چنان که داس پای سبزه هارا.

390. Набошад гар саре дар пойи девор,
Напояд дер он девор зинҳор.

نباشد گر سری در پای دیوار
نپاید دیر آن دیوار زنهار.

Нафси саркаш ҳама чо бандаи як восита аст,
Оташ аз кунда агар пой кашад, мемирад.

نفس سرکش همه جا بنده یک واسطه است
آتش از کنده اگر پای کشد می میرد.

Дӯст натвон буд он касро, ки бо худ душман аст,
Ончи оҳанро тавонад хурд, занги оҳан аст.

دوست نتوان بود آن کس را که با خود دشمن است
آنچه آهن را تواند خورد زنگ آهن است.

Дуо кардам, ки душман кӯр гардад,
Чаро, ёрони ман, айнак гирифтед?!

دعا کردم که دشمن کور گردد
چرا یاران من عینک گرفتید?!

Бехтар аз шабнами рӯйи гул агар чизе ҳаст,
Ашки шодист, ки бар чеҳраи модар бошад.

بهتر از شبنامی روی گل اگر چیزی هست
اشک شادیست که بر چهره مادر باشد.

Зираке кард аз “ҳакиме” иқтибос:
“Бе далеле ҳарф бошад беасос”.

زیرکی کرد از "حکیمی" اقتباس:
"بی دلیلی حرف باشد بی اساس".

Эй ки дар оина ҳар лаҳза кунӣ чилвагарӣ,
Ҳиммате кун, ки гаҳе бар дили худ ҳам нигарӣ.

ای که در آینه هر لحظه کنی جلوه گری
همتی کن که گهی بر دل خود هم نگری.

Нест дар гӯшам дигар чо, мухтасар гӯ, зуфунун,
Ҳарфҳоят резад аз гӯшам чу аз чоми нагун.

نیست در گوشم دگر جا، مختصر گو زوفنون
حرفهایت ریزد از گوشم چو از جام نگون.

Чу дар чамъе зи шарми кардаи хеш
Парешонӣ, пас аз маҳшар биандеш.

چو در جمعی ز شرم کرده خویش
پریشانی، پس از محشر بیندیش.

Аз ҳавое бар сари мо нест, ҳай сарҳо пур аст,
Аз ҳисоби ончи моро нест, дафтарҳо пур аст.

از هوایی بر سر ما نیست هی سر ها پر است
از حساب آنچه مارا نیست دفتر ها پر است.

400. Гар Сулаймонест бар фавқи башар,
Дев набвад ғайри як деворгар.

گر سلیمانی است بر فوق بشر
دیو نبود غیر یک دیوارگر.

Зикри бад чун бигзарад аз марзу ҳад,
Гум шавад фарқи миёни неку бад.

ذکر بد چون بگذرد از مرز و حد
گم شود فرق میان نیک و بد.

Об менолад зи полован, ки монеъат бар мани,
Гӯядаш полован: оре, монеъат аз ғайри ту.

آب می نالد ز پالاون که مانع بر منی
گویدش پالاون: آری مانعت از غیر تو.

Ҳазорон бор, борон, бор, борон,
Гул оташ рехт бар ҷони ҳазорон.

هزاران بار باران بار باران
گل آتش ریخت بر جان هزاران

Ошиқи озодагӣ аз оташ афсар мениҳад,
Шамъ агар сар мениҳад, дар пойи худ сар мениҳад.

عاشق آزادگی از آتش افسر می نهد
شمع اگر سر می نهد در پای خُد سر مینهد.

Як ваҷаб ҷойи тихӣ дар паҳнаи офоқ нест,
Бор агар аз дӯш бигзорӣ, ба дӯши дигарест.

یک وجب جای تهی در پهنة آفاق نیست
بار اگر از دوش بگذاری به دوش دیگر است.

Гар шағоле шиква аз рӯбаҳ кунад,
Хоҳам аз ӯ то сухан кӯтаҳ кунад.

گر شغالی شکوه از روبه کند
خواهم از او تا سخن کوتاه کند.

Ҷуғрофиёи шеъраш сартосари чаҳон аст,
Ҷуғрофиёи фикраш то марзи рустое.

جغرافیای شعرش سر تا سر جهان است
جغرافیای فکرش تا مرز روستا ای.

Аҳаммият надорад осмон соф аст ё абрист,
Хабар обу ҳаворо ман зи чашмони ту мегирам.

اهمیت ندارد آسمان صاف است یا ابریست
خبر آب و هوا را من ز چشمان تو می گیرم.

Худои ту туро хушёр хоҳад,
Ҷу бо ту рост меҳоҳад бигӯяд.

خدای تو تورا هوشیار خواهد
چو با تو راست می خواهد بگوید.

410.Шеър пайдо, шоираш пайдо набошад, хайф нест,
Ҳайф бошад, шоире пайдову нопаддош шеър!

شعر پیدا شاعرش پیدا نباشد حیف نیست
حیف باشد شاعری پیدا و ناپیداش شعر.

Ин сон, ки ҳама масхараи дому дадӣ,
Девона агар намешавӣ, беҳирадӣ.

این سان که همه مسخره دیو و ددی
دیوانه اگر نمی شوی بی خریدی.

Бо Маҳу Зуҳра гарчи сарбасаранд,
Кӯҳҳо тақядори якдигаранд.

با مه و زهره گرچه سر به سرند
کوه ها تکیه دار یکدگرند.

Ҳикмати мижгон задан донӣ, ки чист?

Хоб бедор аст, бедор аст хоб.

حکمت مژگان زدن دانی که چیست؟
خواب بیدار است ، بیدار است خواب.

Исёни ошкоро чун сел дар хурӯш аст,

Гарди гуноҳ чӯем аз остони зоҳид.

عصیان آشکارا چون سیل در خروش است
گرد گناه جوییم از آستان زاهد.

Китоби мо ба зери болиши мост,

Аз он ҳам нозишу ҳам болиши мост.

کتاب ما به زیر بالش ماست
از آن هم نازش و هم بالش ماست.

Чист шуҳрат? Сайди аз чӯяндаи худ дар гурез

В-аз пайи он кас, ки аз ӯ мегурезад – чорхез.

چیست شهرت؟ سید از جوینده خود در گریز
وز پی آن کس که از او می گریزد – چارخیز
چارخیز – دو باشتاب اسب

Чу Худованд зи Ҳиммат кӣ нишонат бидиҳад,

Ки ба подоши гуноҳе-т чаҳонат бидиҳад!

چو خداوند ز همت که نشاننت بدهد؟
که به پاداش گناهیت جهانت بدهد.

Ба ин пайкар марав оғӯши дарё,

Ки, метарсам, намесозад раҳоят.

به این پیکر مرو آغوش دریا
که می ترسم نمی سازد رهایت.

Ғулбае тақлидро «шақ-шақ» кунад,

Ман нагӯям «ишқ»-ро муштак кунад.

غلبه ای تقلید را شفتق کند
من نگویم عشق را مشتق کند.

420. Бинои ҳастии пок аст ошёни муҳаббат,
Аз он бувад ба чаҳон човидон нишони муҳаббат.
بنای هستی پاک است آشیان محبت
از آن بود به جهان جاودان نشان محبت.

Нест ганче дар миёни мо, ки тақсимаш кунем,
Ҳаст ранче, ки ба ҳам ҳар лаҳза тақдимааш кунем.
نیست گنجی در میان ما که تقسیمش کنیم
هست رنجی که به هم هر لحظه تقدیمش کنیم.

Ҳаст дарде, ки аз он гарде шавӣ,
Ҳаст дарде, ки абармарде шавӣ.
هست دردی که از آن گردی شوی
هست دردی که ابرمردی شوی.

Ҳаё кун аз он ки ҳаёе надорад,
Битарс аз касе, ки Худое надорад.
حیا کن از آن که حیا ای ندارد
بترس از کسی که خدا ای ندارد.

Эй басо ки зи Худо хостай,
Баҳри он хештан оростай?
ای بسا که ز خدا خواسته یی
بهر آن خویشتن آراسته یی؟

Ҳаркиро фитрати инсон бошад,
Сурату сирати яксон бошад.
هر که را فطرت انسان باشد
صورت و سیرت یکسان باشد.

Даҳоневу ду дар бар он ниҳода,
Ду гӯшатро Худо як дар надода.
دهانی و دو در بر آن نهاده
دو گوشت را خدا یک در نداده.

Шоиро, шеъри ту хони маъност,
Сари ин суфра на ҳар чиз равост.

شاعر! شعر تو خوان معناست
سر این سفره نه هر چیز رواست.

Тифливу мактаб, ҷадвалу нақша,
Ранги бунафшу бӯи бунафша.

طفلی و مکتب جدول و نقشه
رنگ بنفش و بوی بنفشه

Фаҳри мо ин бас, ки сар бар остонат хок шуд,
Ҳар касе сӯи Ту ояд, нақши пояш тоҷи мост.

فخر ما این بس که سر بر آستانت خاک شد
هر کسی سوی تو آید نقش پایش تاج ماست.

430.Нест сурат тixи зи моҳийят,
Кӯза чун бишканад, кафи хокест.

نیست صورت تهی ز ماهیت
کوزه چون بشکند، کف خاکيست.

Ақли кӯтоҳ бо забони дароз
Ҳаст танбӯри чӯри ӯ носоз.

عقل کوتاه با زبان دراز
هست تنبور چور او ناساز.

Кини кас дар дил чаро бояд гирифт?
Душмани дохил чаро бояд гирифт?

کين کس در دل چرا بايد گرفت
دشمن داخل چرا بايد گرفت.

Касеро, к-офтобаш дар нигоҳ аст,
Чӣ сон гӯӣ, ки дузди нури моҳ аст?

کسی را کافتایش در نگاه است
چه سان گویی که دزد نور ماه است.

Он қадар барги хазон рехта бар пову сарам,
Ки агар марг надонам чи бувад, бебасарам.

آن قدر برگ خزان ریخته بر پا و سرم
که اگر مرگ ندانم چه بود بی بصرم.

Фиреби гардани хамро касе тавонад хӯрд,
Ки ҳикмати хамаи шамшерро намедонад.

فریب گردن خم را کسی تواند خورد
که حکمت خم شمشیر را نمی داند.

Марги касе ибрати мо кай шавад,
Ибрати ҳар банда ба марги худ аст.

مرگ کسی عبرت ما کی شود
عبرت هر بنده به مرگ خود است.

Шафқати ту ба ман он қадр зиёд аст, ки ту
Соџа боли ҳуморо зи сарам меронӣ.

شفقت تو به من آن قدر زیاد است که تو
سایهٔ بال هما را ز سرم می رانی.

Ҳамчу анқо Қоф бояд ошёни дил шавад,
Бенишон дар бенишон ояд, нишони дил шавад.

همچو عنقا قاف باید آشیان دل شود
بی نشان در بی نشان آید نشان دل شود.

Аз сангдилон гурехтам то дили санг,
Аз санги дили худам паноҳе набувад.

از سنگ دلان گریختم تا دل سنگ
از سنگ دل خودم پناهی نبود.

440. Мазан санг онро, ки дар дасти ӯ

Зи дасти замона ба чуз санг нест.

مزن سنگ آن را که در دست او
ز دست زمانه به جز سنگ نیست.

Бар дарахтон нест дигар баргу бор,
Баргу бори дил бибояд то баҳор.

بر درختان نیست دیگر برگ و بار
برگ و بار دل ببايد تا بهار.

Кош ин лаъл чунин дилбару дилкаш набудӣ,
К-аз ғами бибасарон дар дилаш оташ набудӣ.

کاش این لعل چنین دلبر و دلکش نبودى
کز غم بى بصران در دلش آتش نبودى.

Ду мисраъ ду бол аст парвозро,
Ба гардун барад аҳли эъҷозро.

دو مصرع دو بال است پرواز را
به گردون برد اهل ایجاز را.

Онро, ки ду чашмаш зи паси сар нигарон аст,
Ояндаи ӯ пору парери дигарон аст.

آن را که دو چشمش ز پس سر نگران است
آینده او پار و پریر دگران است.

Ҳама донишиянд, донанда нест,
Ҳама менависанд, хонанда нест.

همه دانشى اند داننده نیست
همه مى نویسند خواننده نیست.

Аз худ сафар намудам, бо ту дучор гаштам,
Вопас фирор кардам – аз зери дор гаштам.

از خود سفر نمودم با تو دُچار گشتم
واپس فرار کردم – از زیر دار گشتم.

Он ки созад қуфлҳои бекалид,
Устои мост дар сабки ҷадид.

آنکه سازد قفل های بی کلید
اوستاد ماست در سبک جدید.

Нест дарде мисли танхой шадид,
Абри танҳо шохборон медиҳад.

نیست دردی مثل تنهایی شدید
ابر تنها شاخ باران می دهد.

Кучо “роҳи миёнбур” гашт бисёр,
Ба зери пой монад кишту гулзор.

کجا راه میان بُر گشت بسیار
به زیر پای ماند کشت و گلزار.

450. Пой гар лағжад, тавонӣ боз қомат рост кард,
Бишканад сад қомат аз як лағзиши пойи қалам.

پای گر لغژد توانی باز قامت راست کرد
بشکند صد قامت از یک لغزش پای قلم.

Ҳақиқат уфтода бар гузаргоҳ,
Касе бинад, бигӯяд: "Аз ки бошад?!"

حقیقت افتاده بر گذرگاه
کسی بیند بگوید: از که باشد?!

Гуфтам, ки нишоне бинамоям зи гулистон,
Хори сари девори гулистон бинамудӣ.

گفتم که نشانی بنمایم ز گلستان
خار سر دیوار گلستان بنمودی.

Дар ин ҳасратсаро, э вой, чун гул
Агар шарти вучудат ханда бошад.

در این حسرت سرا ای وای چون گل
اگر شرط وجودت خنده باشد.

Раҳе, ки мунтаҳояш Дил набошад,
Марав, ки ҷуз раҳи ботил набошад.

رهی که منتهایش دل نباشد
مرو که جز ره باطل نباشد.

Онон, ки ҳар дақиқа туро фанд медиҳанд,
Ҳар дам маро ба ишқи ту савганд медиҳанд.

آنان که هر دقیقه تو را فند می دهند
هر دم مرا به عشق تو سوگند می دهند.

Дӯстам, мағзи шарифат хуччати меъёр нест,
Ҳар касе чун ту наандешад, ҷинояткор нест.

دوستم مغز شریفیت حجت معیار نیست
هر کسی چون تو نه اندیشد جنایتکار نیست.

Мо маҳв мешавему ҳаёт аст ҷовидон,
Соат агар шикаст, мағӯ вақт мурдаст.

ما محو می شویم و حیات است جاودان
ساعت اگر شکست مگو وقت مرده است.

Ба хони хеш миннат қардани мардум ҳунар набвад,
Ба хони дигарон миннат кунӣ, аз ин батар набвад.

به خوان خویش منت کردن مردم هنر نبود
به خان دیگران منت کنی از این بتر نبود

Ҳар киро имрӯз мебинем, гӯяд ман ҳақам,
Дор ку, то бингарӣ Мансуру номансурро.

هرکه امروز می بینیم گوید من حقم
دار کو تا بنگری منصور و نامنصور را.

460. Тарки дил ҳаргиз накард, он ки ба дилҳо ёр шуд,
Дилбаре гар дилбарӣ гум қард, дилозор шуд.

ترک دل هرگز نکرد آن که به دلها یار شد
دلبری گر دلبری گم کرد دل آزار شد.

Ба кӯҳсор замоне зиришк мечидам,
Кунун нишаста ба хилват, сиришк мечинам.

به کوهسار زمانی زیرشک می چیدم
کنون نشستہ به خلوت سرشک می چینم.

Ох, агар бигзаштаи мо беҳтар аз имрӯзи мост,
Во дареғо, гар зимистон беҳтар аз Наврӯзи мост.

آه اگر بگذشته ما بهتر از امروز ماست
وادریغا گر زمستان بهتر از نوروز ماست.

Гар афтодӣ, бад-он хуш дор дилро,
Ки то афтоданат парвоз кардӣ.

گر افتادی بدان خوش دار دل را
که تا افتادنت پرواز کردی.

Касе ду байти ман азёд гӯяд,
Аз он беҳ, ки дусад “устод” гӯяд.

کسی دو بیت من از یاد گوید
از آن به که دوسد "استاد" گوید.

Ду соҳил аз ду ҷониб бо ду даъво,
Ҳақиқат дар миён ҷорӣ чу дарё.

دو ساحل از دو جانب با دو دعوی
حقیقت در میان جاری چو دریا.

То чанд зи сад роҳ ниҳон меоӣ,
Аз дида биронамат, зи ҷон меоӣ!

تا چند ز صد راه نهان می آیی
از دیده برانمت ز جان می آیی.

Эй ки ҳар дам кори имрӯзат ба фардо афканӣ,
Лукмаи имрӯзи худ як бор бар фардо фикан.

ای که هر دم کار امروزت به فردا افکنی
لقمه امروز خود یک بار بر فردا فکن.

Эй дӯст, агарчи дар ҷаҳон меҳмонӣ,
Аз хеш намон, ки аз ҷама мемонӣ.

ای دوست اگرچه در جهان مهمانی
از خویش نمان که از همه می مانی.

Касеро, ки дили огоҳ бошад,
Ҳазорон роҳ андар чоҳ бошад.

کسی را که دل آگاه باشد
هزاران راه اندر چاه باشد.

470. Ҳар азизе аз қаҳон бигзашт, бе мо нагзарад,
Ҳар яке ҳамроҳи худ як пора аз мо мебарад.

هر عزیزى از جهان بگذشت بى ما نگذرد
هر يکى همراه خود يك پاره از ما مى برد.

Чунон огоҳӣ аз ҳолам, ки ҳар гаҳ ҳоли ман пурсӣ,
Бувад он имтиҳоне, к-ончи медонӣ ту, медонам?

چنان آگاهی از حال من پرسى
بود آن امتحانى کآنچه مى دانى تو میدانم؟

Эй санг, гиристан ба абр омӯзӣ?!

Он беҳ, ки ба дилсӯхта сабр омӯзӣ.

ای سنگ گریستن به ابر آموزى؟!
آن به که به دلسوخته صبر آموزى.

Он намоям туро, ки бояд буд,

Он ки ҳастӣ ту, нек донӣ худ.

آن نمايم تورا که بايد بود
آنکه هستى تو نيك دانى خود.

Чун китоби умрро шероза мебандам, ки вақт

Сафҳа шӯяд, то ҳадиси рӯзи нав иншо кунад.

چون کتاب عمر را شیرازه مى بندم که وقت
صفحه شويد تا حديث روز نو انشا کند.

Худоё, боз дор аз ноз ӯро,

Чунин ҳар дам мадеҳ пардоз ӯро.

خدایا باز دار از ناز او را
چنین هر دم مده پرداز او را.

Андозаи куллаҳо зи сатҳи дарёст,
Андозаи мо аз қадами модарҳост.

اندازه قله ها ز سطح دریاست
اندازه ما از قدم مادرهاست.

Фитад сад бору хезад Дурандеш,
Чу медонад, ки умре ҳаст дар пеш.

فتد صد بار و خیزد دور اندیش
چو می داند که عمری هست در پیش.

Ту даъвои паёми ғайб дорӣ,
Сари шайтон бурун аз чайб дорӣ.

تو دعوی پیام غیب داری
سر شیطان برون از جیب داری.

Биёвез шайтони худро паси дар,
Ки дар хилвати дил наёбад ҳузуре.

بیاویز شیطان خود را پس در
که در خلوت دل نیابد حضوری.

480. Ту аз ман ҳол мепурсиву ҳоли ман намедонӣ,
Чӣ меояд ба посух дар хаёли ман, намедонӣ.

تو از من حال می پرسی و حال من نمی دانی
چه می آید به پاسخ در خیال من نمی دانی.

Аз гадо маталаб аз барои худо,
Аз худо биталаб аз барои гадо.

از گدا مطلب از برای خدا
از خدا بطلب از برای گدا.

Чӣ метарсӣ аз ононе суҳан гӯянд дар пуштат,
Намегӯянд дар рӯят, ки метарсанд аз муштат.

چه می ترسی از آنانی سخن گویند در پشتت
نمی گویند در رویت که می ترسند از مشتت.

Мадех душномро посух ба душном,
Касе дидӣ ту аз душном хушном?

مده دشنام را پاسخ به دشنام
کسی دیدی تو از دشنام خوشنام؟

Хуб чун хушк шавад, мушк шавад,
Зишт чун хушк шавад, пушк шавад.

خوب چون خشک شود مُشک شود
زشت چون خشک شود پُشک شود.

3-ин пеш ҳамегуфтам, бингар, ки чи мегӯяд,
Имрӯз ҳамегӯям, бингар, ки кӣ мегӯяд.

زین پیش همی گفتم بنگر که چه می گوید
امروز همی گویم بنگر که که می گوید.

Дегро лесидани оташ сияҳрӯ мекунад,
Дуртар бигрез, ҳар чо васф бошад оташин.

دیگ را لیسیدن آتش سیه رو می کند
دور تر بگریز هر جا وصف باشد آتشین.

Нахоҳем аз касе мо беш бошем,
Иҷозат деҳ, ба қадри хеш бошем.

نخواهیم از کسی ما بیش باشیم
اجازت ده به قدر خویش باشیم.

Худованд аст аз он банда безор,
Ки аз номаш диҳад бар халқ озор.

خداوند است از آن بنده بیزار
که از نامش دهد بر خلق آزار.

Гар ба ҷоме ангубин уфтад мағас,
Баҳри ӯ нанҳода доме ҳеч кас.

گر به جامی انگبین افتد مگس
بهر او ننهاده دامی هیچ کس.

490. Гарчи набвад ҳеч лутфаш дар баён,
Дар даҳони сағ намегунчад забон.

گرچه نبود هیچ لطفش در بیان
در دهان سگ نمی گنجد زبان.

Кас надидаст дуди оташи дил,
Дудро ҳам бисӯзад ин оташ.

کس ندیدست دود آتش دل
دود را هم بسوزد این آتش.

Агар чу шамъ забонат зи оташи ҷон аст,
Ба ҳеч анҷуманат тарҷумон намебояд.

اگر چو شمع زبانت ز آتش جان است
به هیچ انجمننت ترجمان نمی باید.

Дар таги сояи дарахти хасис
Манишин, ки сиёҳ хоҳӣ шуд.

در تگ سایهٔ درخت خسیس
منشین که سیاه خواهی شد.

Чун саге “ав-ав!” кунад, “баҳ-баҳ!” кунам,
То ки бо ӯ мочаро кӯтаҳ кунам.

چون سگی عوعو کند به به کنم
تا که با او ماجرا کوتاه کنم.

Яқин дорам, ки танҳоии Хуршед
Далели иштибоҳи ӯ набошад.

یقین دارم که تنهایی خورشید
دلیل اشتباه او نباشد.

Ҳаждаҳ ҳазор олам – Парвардгор якто,
Ҳаждаҳ ҳазор одам – ҳаждаҳ ҳазор даъво.

هژده هزار عالم – پروردگار یکتا
هژده هزار آدم – هژده هزار دعوی.

Рӯзу шаб, то пухта гардӣ, бар сарат чавлон кунанд,
Хокро дар тобаи хуршед рӯгардон кунанд.

روز و شب تا پخته گردی بر سرت جولان کنند
خاک رادر تابه خورشید روگردان کنند.

Хирсро дидам, чи осон сайди моҳӣ мекунад,
Лутфҳое бас аҷаб файзи илоҳӣ мекунад.

خرس را دیدم چه آسان سید ماهی می کند
لطف ها ای بس عجب فیض الهی می کند.

Ахтарон, ки ҳама шаб ғайбати Хуршед кунанд,
Дар кучоянд саҳар, то ҳама таъйид кунанд?

اختران که همه شب غیبت خورشید کنند
در کجایند سحر تا همه تأیید کنند.

500. Об зери синаи қу дидаӣ,
По манех, ки баҳро чӯ дидаӣ.

آب زیر سینۀ قو دیدۀ
پا منه که بحر را جو دیدۀ.

Чун раъд фиканда ҳою хуйе,
То барқ бувад, баландгӯй.

چون رعد فکنده هاو هویی
تا برق بود بلندگویی.

Накӯкоро, бирав бо қалби хурсанд:
Дар он дунё аз ин дунё бипурсанд.

نکوکارا برو با قلب خرسند
در آن دنیا از این دنیا بپرسند.

Ойнае, ки он гули руҳсор дидааст,
Дигар ба чашми хеш ҳама хор дидааст.

آینه ای که آن گل رخسار دیده است
دیگر به چشم خویش همه خار دیده است.

Чу бад хоҳй зи ман, ман мурда бошам,
Ки чон аз фитнаи бад бурда бошам.

چو بد خواهی ز من من مرده باشم
که جان از فتنه بد برده باشم.

Обро муршид бидонам дар сухан, дар кор ҳам,
Об аз рафтор монад, монад аз гуфтор ҳам.

آب را مرشد بدانم در سخن در کار هم
آب از رفتار مانده، ماند از گفتار هم.

Умр аз каф додаву як дам наандешидаам,
Мурдам аз ин ғам, ки гум шуд соати тиллои ман.

عمر از کف داده و یک دم نه اندیشیده ام
مردم از این غم که گم شد ساعت طلاى من.

Хомаро сар мезанам дар раҳгузори аҳли завқ,
Сухбати асҳоби маъно иди Қурбони ман аст.

خامه را سر می زنم در رهگذار اهل ذوق
صحبت اصحاب معنی عید قربان من است.

Маншаи ҳастӣ агар бар хайр нест,
Дар дили Хуршед завқи сайр нест.

منشاء هستی اگر بر خیر نیست
در دل خورشید ذوق سیر نیست.

Аз миёни сад ҳазорон санг ин дарёи маст
Мебарад ойнаи худро ба манзил бешикаст.

از میان صد هزاران سنگ این دریاى مست
می برد آینه خود را به منزل بی شکست.

510. Раҳи дарё агар санге намедошт,
Сурудаш ҳеч оҳанге намедошт.

ره دریا اگر سنگی نمی داشت
سرودش هیچ آهنگی نمی داشت.

Андар ин майдон, ки ҳар гардест тире ҷонгазой,
Шукри ёрон, ки намомонанд сар боло кунем.

اندر این میدان که هر گردیست تیری جانگزای
شکر یاران که نمی مانند سر بالا کنیم.

Гуфтугӯи хомушонро нест осори малол,
Мешавад хомӯш он ки ёфт меъроҷи сухан.

گفتگوی خاموشان را نیست آثار ملال
می شود خاموش آنکه یافت معراج سخن.

Ҳар касеро обрӯву ҳар касеро ҳурматест,
Дар миён танҳо сухан мондаст, то қурбон шавад.

هر کسی را آب رو و هر کسی را حرمتیست
در میان تنها سخن ماندست تا قربان شود

Ҳеч донӣ, аз ҷӣ хомӯш аст ин хоки сиёҳ, -
Мағзи Афлотуну Сукроту Арасту хурдааст.

هیچ دانی از چه خاموش است این خاک سیاه
مغز افلاطون و سقراط و ارسطو خورده است.

Ҳосили якрӯза умри хешро кардам суол,
Дар лаби соат набуд ҷуз 00:00.

حاصل یکروزه عمر خویش را کردم سوال
در لب ساعت نبود جز 00:00

Бузургон то замони мо фақат дониста мегуфтанд,
Нубуғи мо дар он бошад, ки нодониста мегӯем.

بزرگان تا زمان ما فقط دانسته می گفتند
نبوغ ما در آن باشد که نادانسته می گوئیم.

Худо бедор хоҳад бандаро дар қурбату ғурбат,
Ба вақти сачда бояд боз бошад дидаи обид.

خدا بیدار خواهد بنده را در قربت و غربت
به وقت سجده باید باز باشد دیده عابد.

Офтобам пушти сар афтодааст,
Аз қафои сояи худ меравам.

آفتابم پشت سر افتاده است
از قفای سایه خُد می روم.

Ҳамдаме тарки ту гӯяд, ёдгораши бо ту аст,
Ёдгораши нест гар, парвардгораши бо ту аст.

همدمی ترک تو گوید یادگارش با تو است
یادگارش نیست گر پروردگارش با تو است.

520. Аз барои поси як ройи савоб
Доштам таъзим умре бар китоб.

از برای پاس یک رای صواب
داشتم تعظیم عمری بر کتاب

Ҷуз хайр нест созу силеҳи бузургвор,
Аз теғи кӯҳ захм намондаст дар диле.

جز خیر نیست ساز و سلیح بزرگوار
از تیغ کوه زخم نماندست در دلی.

Зи хайри олами улвӣ далели мо ҳамин кофист,
Ки ҳар обе равад бар осмон, покиза меояд.

ز خیر عالم علوی دلیل ما همین کافист
که هر آبی رود بر آسمان پاکیزه می آید.

Барад меҳри Ватан дар дил, касе расми сафар донад,
Ба вақти тарки мо Хуршед рӯй аз мо нагардонад.

برد مهر وطن در دل کسی رسم سفر داند
به وقت ترک ما خورشید روی از ما نگرداند.

Насиҳат дар малои ом бошад,
Насиҳат нест он, дашном бошад.

نصیحت در ملای عام باشد
نصیحت نیست آن دشنام باشد.

Бузургонро ба ҳақ санҷид бояд,
На ҳақ санҷид бояд бо бузургон.

بزرگان را به حق سنجيد بايد
نه حق سنجيد بايد با بزرگان.

Беди пире, ки ба сад захми тан аст,
По ба занҷир зи меҳри Ватан аст.

بيد پيري که به صد زخم تن است
پا به زنجير ز مهر وطن است.

Ҷон пайи рухсат расида, то зи тан берун равад,
Лек метарсам, мабодо аз Ватан берун равад.

جان پي رخصت رسیده تا ز تن بيرون رود،
ليک می ترسم مبادا از وطن بيرون رود.

Кучо аҳли хирад чӯйед аз сайёраи дигар,
Ки зери сақфи гардун нест чуз дуди дили Одам.

کجا اهل خرد جوئيد از سياره ديگر
که زير سقف گردون نيست جز دود دل آدم.

Хочаё, санги нигинат магар аз гурдаи кист?
Наъли пушти дарат аз сумби хари мурдаи кист?

خواجه يا سنگ نگينت مگر از گرده کيست؟
نعل پشت درت از سمب خر مرده کيست؟

530. Нахоҳад кӯҳнаварде лағзиши пойи рафиқи хеш,
Ки ҳамчун донаҳои муҳра бо ҳам риштапайванданд.

نخواهد کهنوردی لغزش پای رفیق خویش
که همچون دانه های مهره با هم رشته پیوندند.

Баски сӯйи тоҷикон як умр санг андохтанд,
Кӯҳҳои тоҷикон сар бар фалак афрохтанд.

بسکه سوی تاجکان یک عمر سنگ انداختند
کوههای تاجکان سر بر فلک افراختند.

Ба ҳикмат зи ҳар зишт нафъе бигир,
Иёри зумуррад зи афъй бигир.

به حکمت ز هر زشت نفعی بگیر
عیار ز مرد ز افعی بگیر.

Миёни анчуман аз рӯйи меҳр ойина овардам,
Надонистам, ки асбобе барои кина овардам.

میان انجمن از روی مهر آینه آوردم
ندانستم که اسبابی برای کینه آوردم.

Бозро ҳаст бартарй аз бол,
Одамизодаро аз истиқлол.

باز را هست برتری از بال
آدمی زاده را از استقلال

Душманй хоҳй, баҳона бешумор аст,
Дӯстй хоҳй, раҳи Парвардгор аст.

دشمنی خواهی، بهانه بی شمار است
دوستی خواهی، ره پروردگار است.

Зи санги кӯҳсор ойинае дорем меҳройин,
Ки дар ин Ҷоми Ҷам аҳли ҷаҳон дидор мебинанд.

ز سنگ کوهسار آینه ای داریم مهرآین
که در این جام جم اهل جهان دیدار می بینند.

То намонад ҳеч хоре дар биёбон хушклуб,
Шаб ниҳон аз чашми мардум осмон резад сиришк.

تا نماند هیچ خاری در بیابان خشک لب
شب نهان از چشم مردم آسمان ریزد سرشک.

Гумон дорй, ки ин гул аз канори роҳ мечинам?
Ту дар хобй, ман аз боми баланди моҳ мечинам.

گمان داری که این گل از کنار راه می چینم؟
تو در خوابی من از بام بلند ماه می چینم.

Шеъри бе нақд насяро монад,
Насяро кист нақд мехонад?

شعر بی نقد نسیه را ماند
نسیه را کیست نقد می خواند؟

540. Чанд чӯйй ту маънии тоҷик,
Маъние беҳ зи худ кучо ёбӣ?!

چند جویی تو معنی تاجیک
معنی ای به ز خود کجا یابی?!

Чафо созиву пас пушаймон шавӣ, боз
Пушаймон шавӣ, ки пушаймон шудаастӣ.

جفا سازی و پس پشیمان شوی باز
پشیمان شوی که پشیمان شدستی.

Аз сӯзи кина дар дили аҳли замон, бубин,
Оташ ба бешаҳои чаҳон уфтодааст.

از سوز کینه در اهل زمان ببین
آتش به پیشه های جهان افتاده است.

Гули худрӯйи куҳистон, намедонӣ худорой,
Ту зеботар аз онӣ, ки намедонӣ чи зебой.

گل خودروی کوهستان نمی دانی خودارایی
تو زیباتر از آنی که نمی دانی چه زیبایی.

То чанд ту нусхагир бошӣ?
Худ бош, ки беназир бошӣ.

تا چند تو نسخه گیر باشی؟
خود باش که بی نظیر باشی.

“Чи дидам, дар диёри кӯдакиам хор мегирад”,
Табиат хушку тар дар мотами Бозор мегирад.

چه دیدم در دیار کودکی ام خار می گرید
طبیعت خشک و تر در ماتم بازار می گرید.

Дар осмон ишорати абрӯи Золи Зар
Пайкори Деви Нафс бихоҳад зи Таҳмтан.

در آسمان اشارت ابروی زال زر
بیکار دیو نفس بخوهد ز تهمتّن.

Ман гӯям агар: Худо чунин гуфт,
Гӯӣ Ту: Зиёдуло чунин гуфт.

من گویم اگر خدا چنین گفت
گویى تو زیادلا چنین گفت.

Гарчи дарё накунад қасди касе,
Ҳар ки афтод дар ӯ, мебараш.

گرچه دریا نکند قصد کسی
هر که افتاد در او می بردش.

Пири мо гуфт баҳақ ҳарфи намозӣ дигар аст,
Шоирӣ кори дигар, масҳарабозӣ дигар аст.

پیر ما گفت: بحق حرف نمازی دگر است
شاعری کار دگر مسخره بازی دگر است.

550. Ростии қомати мاردони нобино зи чист?

Ростӣ худ ҳам асо, ҳам раҳнамо, ҳам раҳбар аст.

راستی قامت مردان نابینا ز چیست؟
راستی خود هم عصا هم رهنما هم رهبر است.

Ҳама ғамро ба хурдан чора созӣ,
Чӣ созӣ бо ғаме, ки хурданӣ нест?

همه غم را به خوردن چاره سازی
چه سازی با غمی که خوردنی نیست؟

Бо дару дарвозаи худ роҳро ҳаргиз мабанд,
Чун бало ояд, гузар ёбад бурун аз хонаат.

با درو دروازه خود راه را هرگز میند
چون بلا آید گذر یابد برون از خانه ات.

Равшандилон маломати ғурбат намекашанд,
Хуршед шаҳриёри хама шаҳру кишвар аст.

روشن دلان ملامت غربت نمی کشند
خورشید شهریار همه شهر و کشور است.

Бо дуои ҷони ту чун дӯст боло кард даст,
Ту мағӯ, ки душмани ҷон буду таслими ман аст.

با دعای جان تو چون دوست بالا کرد دست
تو مگو که دشمن جان بود و تسلیم من است.

Он қадар танг аст ин водӣ, дили ман тангтар,
Мешиносам нақши пай ҳар мӯррову морро.

آن قدر تنگ است این وادی دل من تنگ تر
می شناسم نقش پی هر ور را و مار را.

Ба хуни дили хеш оғуштаам,
Магар аз хаёли ту бигзаштаам?

به خون دل خویش آغشته ام
مگر از خیال تو بگذشته ام؟

Туро аз шоирӣ сад фаҳру ноз аст,
Маро ранҷу ғаму сӯзу гудоз аст.

تو را از شاعری صد فخر و ناز است
مرا رنج و غم و سوز و گداز است.

Набояд соат аз тиллову алмос,
Бибояд вақти худро доштан пос.

نباید ساعت از طلا و الماس
بباید وقت خود را داشتن پاس.

Хатти ноҷо мақаш бар абрӯят,
Хат мазан бар навиштаҳои Худо.

خط ناجا مکش بر ابرویت
خط مزن بر نوشته های خدا.

560. Назанад дар сарои худ оташ,
Он ки з-оташ наомада зоташ.

نزند در سرای خود آتش
آن که ز آتش نیامده ذاتش.

Амонӣ, амонӣ, амонӣ, амонӣ,
Беҳин неъмате, ки ту қадраш надонӣ.

امانی امانی امانی امانی
بهین نعمتی که تو قدرش ندانی.

Тахтапуштат гар ба хок омад, маранҷ, эй паҳлавон,
Пеш аз ин шояд ту боре ҳам надидӣ осмон.

تختپشتت گر به خاک آمد مرنج ای پهلوان
پیش از این شاید تو باری هم ندیدی آسمان.

Дидори ту бе заҳмати сангини салом аст,
Абрӯи ту дар дидаи мо сини салом аст.

دیدار تو بی زحمت سنگین سلام است
ابروی تو در دیده ما سین سلام است.

Гуле, ки зинати базми ту буд, чун пажмурд,
Бибар ба гулшану гирён ба хок биспорааш.

گلی که زینت بزم تو بود چون پژمرد
ببر به گلشن و گریان به خاک بسپارش.

Чу дар мизони завқи мардуми даврон баҳақ гаштам,
Зи таҳсине, ки бар шеърам шуда, ғарқи арақ гаштам.

چو در میزان ذوق مردم دوران بحق گشتم
ز تحسینی که بر شعرم شده غرق غرق گشتم.

Беҳтар бувад зи даҳшати дӯзах нагуфтанат,
Мардум ба сӯи ҳодисаҳо майл мекунанд.

بهتر بود ز دهشتت دوزخ نگفتنت
مردم به سوی حادثه ها میل می کنند.

Итоат намонад, чу тоат намонад,
Раийят намонад, риоят намонад.

اطاعت نماند چو طاعت نماند
رعیت نماند رعایت نماند.

Ман нагӯям ҳама Ҳотам бошем,
Битавонем агар, одам бошем.

من نگویم همه حاتم باشیم
بتوانیم اگر، آدم باشیم.

Бози нигоҳ масти сайди ниёз бошад,
Ҳақро наметавон дид, то чашм боз бошад.

باز نگاه مست صید نیاز باشد
حق را نمی توان دید تا چشم باز باشد.

570. Он қадар роҳи дарозе нест аз мо то адам,
Метавон бо як ғанаб дар он ҷаҳон бедор шуд.

آن قدر راه درازی نیست از ما تا آدم
می توان با یک غناب در آن جهان بیدار شد.

Зиндагӣ фурсати нақӯкорист,
Боқӣ афсурдагиву беморист.

زندگی فرصت نکوکاریست
باقی افسردگی و بیمار است.

Ҳамсухбати зариф, ки ноёб мешавад,
Бо як пиёла чой чу қанд об мешавад.

همصحبت ظریف که نایاب می شود
با یک پیاله چای چو قند آب می شود.

Ба зарби табарзини Темурмалик
Бувад зӯри бозуи Айнӣ аён.

به ضرب تبرزین تیمرملک
بود زور بازوی عینی عیان.

Абрӯи ту бар рӯи ту ҳар гоҳ гирах шуд,
Донем, ки ин қибла пур аз абри сияҳ шуд.

ابروی تو بر روی تو هر گاه گره شد
دانیم که این قبله پر از ابر سیاه شد.

Ман надонам, чун бувад ҳоли дили бемори ту,
Дар миёни рӯдаҳои аждари хунхори ту.

من ندانم چون بود حال دل بیمار تو
در میان روده های اژدر خون خوار تو.

Дилам хуш мешавад аз хушкноне,
Дилам хун мешавад аз хушкҷоне.

دلм خوش می شود از خشک نانی
دلм خون می شود از خشک جانی

Ҷӯй, то худ намешавад сероб,
Домани обро раҳо накунад.

جوی تا خود نمی شود سیراب
دامن آب را رها نکند.

Даст боло макун ба деви хашм,
Дасти боло нишони таслим аст.

دست بالا مکن به دیو خشم
دست بالا نشان تسلیم است.

580. Кӯдакero ҳазор қанд диҳӣ,
Талх гардад, зи пай чу панд диҳӣ.

کودکی را هزار قند دهی
تلخ گردد ز پی چو پند دهی.

Пушти миҷгон нигоҳҳо дорӣ,
Обҳо зери коҳҳо дорӣ.

پشت مژگان نگاه ها داری
آب ها زیر کاه ها داری.

Нафасе ногузир сарф шавад,
Беҳ набошад магар, ки ҳарф шавад.

نفسی ناگزیر صرف شود
به نباشد مگر که حرف شود.

Табарро – аз бадӣ гаштан мубарро,
На бар ҳар сар задан теғу табарро.

تبرا از بدی گشتن مبرا
نه بر هر سر زدن تیغ و تیر را.

Ғами зебои ту шуд аз ду ҷаҳон ҳосили дил,
Мавҷи баҳрест, ки шӯяд ҳама дам соҳили дил.

غم زیبایی تو شد از دو جهان حاصل دل
موج بحر یست که شوید همه دم ساحل دل.

Чун бигиряд кӯдаке имрӯз дар гаҳворе,
Мустақиман пахши онро хоҳад аз маҳворе.

چون بگرید کودکی امروز در گهواره ای
مستقیما پخش آن را خواهد از مهواره ای.

Маънии ашъори худ Бедил гар аз мо бишнавад,
Дар ҳақи худ комилан андешааш дигар шавад.

معنی اشعار خود بیبدل گر از ما بشنود
در حق خود کاملا اندیشه اش دیگر شود.

Гетӣ агар арсаи шайтон шавад,
Чоки қафас раҳнаи имон шавад.

گیتی اگر عرصه شیطان شود
چاک قفس رخنه ایمان شود.

Тавонӣ чӯйро дарё бихонӣ,
Вале киштӣ дар он ҳаргиз наронӣ.

توانی جوی را دریا بخوانی
ولی کشتی در آن هرگز نرانی.

Хуччат ар хоҳӣ барои илму дин,
Хуччате беҳ аз адаб набвад, яқин.

حجت ار خواهی برای علم و دین
حجتی به از ادب نبود یقین.

590. Ҳар ки бо кеши хеш мемирад,
Каждум аз неши хеш мемирад.

هر که با کیش خویش می میرد
کزدم از نیش خویش می میرد.

Нозпарвардони худро хор месозад ҷаҳон,
Тан мадеҳ, ки Золи гардун нозпарвардат кунад.

ناز پروردان خود را خوار می سازد جهان
تن مده که زال گردون ناز پروردت کند.

Он чи аз ёди муборак ту бихоҳӣ бибарӣ,
Ончунон бар, ки зи ёди дигарон ҳам биравад.

آنچه از یاد مبارک تو بخواهی ببری
آنچنان بر که ز یاد دیگران هم برود.

Накӯӣ чун бубинам аз касе, ғамнок мегардам
Зи бими он ки аз ман носипосӣ сар занад рӯзе.

نکویی چون ببینم از کسی غمناک می گردم
ز بیم آن که از من ناسپاسی سر زند روزی.

Чу онӣ хайр бошад, ҷовидонист,
Заминӣ пок бошад, осмонист.

چو آنی خیر باشد جاودانست
زمینی پاک باشد آسمانست.

Танбале мегуфт: “Корам беш аз мӯӣ сар аст”,
Рост мегуфт ӯ: бидидам, ки ба сар мӯӣе надошт.

تنبلی میگفت کارم بیش از موی سر است
راست می گفت او بدیدم که به سر موی نداشت.

Аҷаб хашме турост аз макри рӯбоҳ,
Ки дар домат намеафтад баногоҳ.

عجب خشمی تورا است از مکر روباه
که در دامت نمی افتد بناگاه.

Ба санг санг мазан, ки чу санг газза кунад,
Ба ҳар ки бархурад он санг, саҳт “мазза” кунад.

به سنگ سنگ مزن که چو سنگ گزه کند
به هر که برخورد آن سنگ سخت مزه کند.

Бок не, гар душманат бошад Ахил,⁵
Сад асаф, гар дӯстат бошад бахил.

باک نی گر دشمنت باشد اخیل
صد اسف گر دوستت باشد بخیل.

Надорад ҳеч душман, он ки аз душман наметарсад,
Натарсам аз касе, зеро касе аз ман наметарсад.

ندارد هیچ دشمن آنکه از دشمن نمی ترسد
نترسم از کسی زیرا کسی از من نمی ترسد.

600. Дар хазон қадри умр афзун аст,
Шукри ин рӯзҳои тиллоӣ.

در خزان قدر عمر افزون است
شکر این روزهای طلائی.

Ҳама ҷо ҷо битавањӣ бираваӣ, мухторӣ,
Битавањӣ бираваӣ, гар бираваӣ бе дили мо.

همه جا ای بتوانی بروی مختاری
بتوانی بروی گر بروی بی دل ما.

Илми Сино битавањӣ бикунӣ касб, вале
Натавањ касб намудан хиради Синоро.

علم سینا بتوانی بکنی کسب ولی
نتوان کسب نمودن خرد سینا را.

⁵ Ахилл – қаҳрамони зӯровари асогири Юнони

Кулах аз мӯйи сари хеш писанд аст маро,
Думи мушу думи рӯбоҳ саломат бошад.

کله از موی سر خویش پسند است مرا
دم موش و دم روباه سلامت باشد.

Чавшане, ки метавон пӯшид дар разми чаҳон,
Чашми худ бошад, ки мепӯши зи айби дигарон.

جوشنی که می توان پوشید در رزم جهان
چشم خود باشد که می پوشی ز عیب دیگران.

Кист мегӯяд, ки ин мардум намехонад китоб?
Ҳарқиро дидем, мехонад китоби... хешро.

کیست می گوید که این مردم نمی خواند کتاب؟
هرکه را دیدیم می خواند کتاب... خویش را.

Беҳин ду вожае аз Шӯравӣ ба ёди мост,
Ду ҳарфи содаву волост: Иттифоқу Рафиқ.

بهین دو واژه ای از شوروی به یاد ماست
دو حرف ساده و والات: اتفاق و رفیق.

Сад шукр, ки бозори сухан сард нагаштаст,
Ин шуълаи оташкадаҳо зард нагаштаст.

صد شکر که بازار سخن سرد نگشتست
این شعله آتشکده ها زرد نگشتست.

Роҳат шавад он ранҷ, ки поён напазирад,
Одат шавад он дард, ки дармон напазирад.

راحت شود آن رنج که پایان نپذیرد
آدت شود آن درد که درمان نپذیرد.

Мо ба дунё на пайи амну фароғ омадаем,
Дили гумгаштаи худро ба суроғ омадаем.

ما به دنیا نه پی امن و فراغ آمده ایم
دل گمگشته خود را به سراغ آمده ایم.

610. Эй падар, ман бо тапишҳои дили ту зиндаам,
Бо шамими хонақоҳи қаҳгили ту зиндаам.

ای پدر من با تپشهای دل تو زنده ام
با شمیم خانقاه کهگل تو زنده ام.

Дар партави шамъе, ки саропо бари ман сӯхт,
То субҳ навиштам ғазали васфи ситора.

در پرتو شمعی که سراپا بر من سوخت
تا صبح نوشتم غزل وصف ستاره.

На ҳар пир гуфтан расонад ба пирӣ,
На ҳар дастгирӣ бувад дастгирӣ.

نه هر پیر گفتن رساند به پیری
نه هر دستگیری بود دستگیری.

Беҳтарини дидҳо диди дил аст,
Беҳтарини идҳо иди дил аст.

بهترین دیده‌ها دید دل است
بهترین عیدها عید دل است.

Шоҳ бояд буд дар иқлими шеър,
То ҳама байти ту бошад шоҳбайт.

شاه باید بود در اقلیم شعر
تا همه بیت تو باشد شاهبیت.

Сукути рост мебояд, на танҳо рост бояд гуфт:
Ба дасти чап хатар дорад, ба дасти рост бояд хуфт.

سکوت راست می باید نه تنها راست باید گفت:
به دست چپ خطر دارد به دست راست باید خفت.

Ҳар ки аз худ бигзарад, бар дигарон ибрат шавад,
Дигарон ҳам оқибат як рӯз аз ӯ бигзаранд.

هر که از خود بگذرد بر دیگران عبرت شود
دیگران هم عاقبت یک روز از او بگذرند.

Аз азал то ба абад бо ту Худо хоҳад буд,
Чун Худо бо ту яқин ҳаст, даво хоҳад буд.

از ازل تا به ابد با تو خدا خواهد بود
چون خدا با تو یقین هست دوا خواهد بود.

Санъати сӯхтан надонӣ агар,
Надиҳад суд “Санъати сухан”-ат.

صنعت سوختن ندانی اگر
ندهد سود صنعت سخنت.

Сад бало рад мешавад моро зи сар,
Мо нишаста шоду хандон беҳабар.

صد بلا رد می شود مارا ز سر
ما نشسته شاد و خندان بی خبر.

620. Агарчи хор бубинӣ вучуди бечудааш,
Чароғи сӯхтаро зери по наандозем.

اگرچه خوار ببینی وجود بی جودش
چراغ سوخته را زیر پا نه اندازیم.

Дилсӯхтатар нест кас аз Рустами Дастон,
Аз марги писар таъна бар ӯ расми хирад нест.

دل سوخته تر نیست کس از رستم داستان
از مرگ پسر طعنه بر او رسم خرد نیست.

Нарасидай ба манзил, дили ман, хамӯш беҳтар,
Ки садои тир баъд аз ба нишон расидан ояд.

نرسیده ایی به منزل دل من خموش بهتر
که صدای تیر بعد از به نشان رسیدن آید.

Он ки донад забони гулҳоро,
Тарҷумонии булбулон чи кунад?

آنکه داند زبان گلها را
ترجمانی بلبلان چه کند؟

Ту нанвисаш, ки дорам ду фаришта,
Ҳама аъмоли ман созад набишта.

تو ننویسش که دارم دو فرشته
همه اعمال ما سازد نبیسته.

Сад ҳазорон сол шуд, ки офтоб
Ҷустуҷӯ дорад туро бо печу тоб.

صد هزاران سال شد که آفتاب
جستجو دارد تو را با پیچ و تاب.

Бӯсаи падруди хуршеди ғуруб
Абрҳоро арғувонӣ мекунад.

بوسه پدرود خورشید غروب
ابرها را ارغوانی می کند.

Маро зи ашкҳои дилам ҷамъ метавон кардан,
Зи оби дидаи ман шамъ метавон кардан.

مرا ز اشک های دلم جمع می توان کردن
ز آب دیده من شمع می توان کردن.

Зи баҳри сӯзани гумгашта нагзарад оқил,
Агар ба даст наомад, ба пой меояд.

ز بهر سوزن گمگشته نگذرد عاقل
اگر به دست نیامد به پای می آید.

Осмон беабр бошад, ҳеч гаҳ борон наборад,
Ҳар диле бедард бошад, ёд аз ёрон наорад.

آسمان بی ابر باشد هیچ گاه باران نیارد
هر دلی بی درد باشد یاد از یاران نیارد.

630. Агарчи пой мондам бар сари кӯҳ,
Дили ман ҷовидон дар пойи кӯҳ аст.

اگرچه پای ماندم بر سر کوه
دل من جاودان در پای کوه است.

Дилам ҳар гаҳ ба дард ояд, аз он номи ту мечӯшад,
Ки дар фарҷоми номи нозанини ту ҳамин “оҳ” аст.

دلَم هر گه به درد آید از آن نام تو می جوشد
که در فرجام نام نازنین تو همین آه است.

Лавҳаи ишқи илоҳ аст дилат,
Тахтаи машқи сиёҳаш нақунӣ.

لوحه عشق اله است دلت
تخته مشق سیاهش نکنی.

Ало, эй он ки натвонӣ ба олам чуз сиёҳӣ кард,
Давоти ту чу рӯзе хушк шуд, дигар чӣ хоҳӣ кард?!

الا ای آن که نتوانی در عالم جز سیاهی کرد
دوات تو چو روزی خشک شد دیگر چه خواهی کرد؟

Чархи гардун гирдаи ноне ба хоне кай ниҳад,
То нагардонад варо гирди сари олам чу моҳ.

چرخ گردون گرده نانی به خوانی کی نهد
تا نگرداند ورا گرد سر عالم چو ماه.

Эй ҳамватанам, гарчи азизи ҳамагонӣ,
Санҷида қадам неҳ, ки ту бар Боми чаҳонӣ!

ای هموطنم گرچه عزیز همگانی
سنجیده قدم نه که تو بر بام جهانی.

Туро, ки бувад сурате чун парӣ,
Чаро сурати дигарон мебарӣ?

تورا که بود صورتی چون پری
چرا صورت دیگران می بری.

Захираҳои чаҳон ҷумла костан доранд,
Захирае, ки фақат дар фузудан аст, ғам аст.

ذخیره های جهان جمله کاستن دارند
ذخیره ای که فقط در فزودن است غم است.

Ҳар нафас аз дил бурун ояд ба шукр,
Ҷон ҳам аз пайкар бурун ояд ба сукур.

هر نفس از دل برون آید به شکر
جان هم از پیکر برون آید به سکر.

640. Ба Осиёи Миёна мағӯ, ки бегонаст,
Зи оби мост, ки ин осиеб гардон аст.

به آسیای میانه مگو که بیگانست
ز آب ماست که ایت آسیاب گردان است

Чи беҳуда касеро панд додан,
Ки натвонаш ба кас савганд додан.

چه بیهوده کسی را پند دادن
که نتوانش به کس سوگند دادن.

Бедило, шеъри ту нахли Тур бошад, кай расад
Дасти ақли ҳар касе бар меваи маънои ӯ.

بیدلا شعر تو نخل طور باشد، کی رسد
دست عقل هر کسی بر میوه معنای او؟

Рафиқи нохалаф мисли камон аст,
Ба дасти душман афтад, хасми ҷон аст.

رفیق ناخلف مثل کمان است
به دست دشمن افتد خصم جان است.

Халқи ҷаҳон чу кӯҳ пур аз шиква гаштаанд,
Оҳе кашӣ, ҳазор садо мешавад баланд.

خلق جهان چو کوه پر از شکوه گشته اند
آهی کشی هزار صدا می شود بلند.

Ҷунон ки дар дили покони ғубор пайдо нест,
Ба рӯйи барфи саҳар нақши мор пайдо нест.

چنان که در دل پاکان غبار پیدا نیست
به روی برف صحر نقش مار پیدا نیست.

Чунон ки марди ҳунар бингарад ба осораш,
Худо ба талъати зебо ба меҳр менигарад.

چنان که مرد هنر بنگرد به آثارش
خدا به طلعت زیبا به مهر می نگرد.

Бар уқобон он ки мебахшад насиб,
Дар биёбон морро созад ҳасиб.

بر عقابان آنکه می بخشد نصیب
در بیابان ما را سازد عصبیب.

Нузули кафтарон бар боми масҷид
Нузули ояти сулҳи илоҳист.

نزول کفتران بر بام مسجد
نزول آیت صلح الهیست

Ба хорӣ хорро мангар, зи оташ
Ба сар тоҷаш бинех, то гул бубинӣ.

به خواری خار را منگر، ز آتش
به سر تاجش بنه تا گل ببینی.

650. Нозанине, чун назар уфтад ба чашми бефанаши,
Сурх гардад аз ҳаё то тугмаи пирӯханаш.

نازنینی چون نظر افتد به چشم بی فنش
سرخ گردد از حیا تا دگمه پیراهنش.

Бори ғам аз қалби сангин чашмаи раҳмат кушод,
Метаровад аз фишори кӯҳ об аз чашми санг.

بار غم از قلب سنگین چشمه رحمت گشاد
می تراود از فشار کوه آب از چشم سنگ

Мо ба сад эъзоз мебӯсем дасти чархро,
Чарх агар моро нишонад пеши пойи дӯстон.

ما به صد اعزاز می بوسیم دست چرخ را
چرخ اگر مارا نشاند پیش پای دوستان.

Хоксорӣ зи хоки роҳ маҷӯ,
Хоки раҳ дар ҳавои фарқи сар аст.

خاکساری ز خاک راه مجو
خاک ره در هوای فرق سر است.

Бо ростӣ, дарего, дар қалби ту раҳе нест,
Чун рост метавон буд он чо, ки қалб бошад?

با راستی دریغا در قلب تو رهی نیست
چون راست می توان بُد آن جا که قلب باشد.

Душмани дӯсти ту душмани туст,
Душмани хеш бувад душмани мо.

دشمن دوست تو دشمن توست
دشمن خویش بود دشمن ما.

Зи барф қомати сарви сипоҳ хам задааст,
Сабук наомада бар ҳеч банда мӯйи сапед.

ز برف قامت سرو سپاه خم زده است
سبک نیامده بر هیچ بنده موی سپید.

Ғамам он нест, ки бар мо ту ба хорӣ нигарӣ,
Ғамам он аст, ки ин хор ба чашмат биравад.

غمم آن نیست که بر ما تو به خواری نگری
غمم آن است که این خار به چشمت برود.

Метавонӣ сухане гуфт, ки як қад бипаранд,
Метавон ҳам сухане гуфт, к-аз он баҳра баранд.

می توانی سخنی گفت که یک قد بپرند
می توان هم سخنی گفت کز آن بهره برند.

“Бирав, зи таҷрибаи рӯзгор баҳра бигир”,
На ки зи таҷрибаи рӯзгор заҳра бигир.

برو ز تجربه روزگار بهره بگیر
نه که ز تجربه روزگار زهره بگیر.

660. Иёри асли баландӣ хати лаби дарёст,
Чунин иёр нагиранд аз лаби дигаре.

عیار اصل بلندی خط لب دریاست
چنین عیار نگیرند از لب دگری.

Бозро гуфтам: ҳавопаймо кучову ту кучо?
Гуфт боди кас чӣ паймой, биёвар боли худ.

بازرا گفتم هواپیما کجا و تو کجا؟
گفت باد کس چه پیمایی بیاور بال خود.

Кӯдакон бебок бар шохи дарахтон мечаянд,
Мева то хом аст, биме нест аз афтоданаши.

کودکان بی باک بر شاخ درختان می چخند
میوه تا خام است بیمی نیست از افتادنش.

Накуӣ раҳмат асту миннат аз пай
Бувад як нуқта, ки бар вай физой.

نکویی رحمت است و منت از پی
بود یک نقطه که بر وی فزایی.

Бо ту басо касо, ки бихандад ба рӯзгор,
Онро нигоҳ дор, ки бо ту гирифтаст.

با تو بسا کسا که بخندد به روزگار
آن را نگاه دار که با تو گریستست.

Ба ҳар хоке дили поке ниҳон аст,
Замин ойинадори осмон аст.

به هر خاکی دل پاکی نھان است
زمین آیه دار آسمان است.

Осмон бо он бузургӣ тоби як одам надошт,
Бар Замин бингар, чи бореро таҳаммул мекунад!

آسمان با آن بزرگی تاب یک آدم نداشت
بر زمین بنگر چه باری را تحمل می کند!

То ризқ ба боло бикашад гардиши гардун,
Кӯтаҳ нашавад гардани болои зарофа.

تا رزق به بالا بکشد گردش گردون
کوته نشود گردن بالای زرافه.

Мушкили лоилочи мо ин аст,
Ки ҳама гӯшҳо даҳан шудаанд.

مشکل لاعلاج ما این است
که همه گوش ها دهن شده اند.

Меҳри Меҳан ба чон ниҳон бошад,
Хуччаташ дар забон аён бошад.

مهر میهن به جان نهان باشد
حجتش در زبان عیان باشد.

670. Надорам ёди нохуш аз Зимистон,
Аз ӯ чизе надидам чуз сапедӣ.

ندارم یاد ناخوش از زمستان
از او چیزی ندیدم جز سپیدی.

Ба ҳар чойе равӣ, то бо забони худ сухан дорӣ,
Най дур аз Ватан, андар вучуди худ Ватан дорӣ.

به هر چایی روی تا با زبان خود سخن داری
نیی دور از وطن، اندر وجود خُد وطن داری.

Ду раҳ натвон кашидан як нафасро,
Азизон, байти нотақрор оред.

دو ره نتوان کشیدن یک نفس را
عزیزان بیت ناتکرار آرید.

То чон ба лаб наояд, номат ба лаб наорем,
Ин аст он шаҳодат, к-андар миёни чонӣ.

تا جان به لب نیاید نامت به لب نیریم
این است آن شهادت کندر میان جانی.

Дигар вахшат надорам аз дили хок,
Чу мебинам, ки гул хандон баромад.

دگر وحشت ندارم از دل خاک
چو می بینم که گل خندان برآمد.

Чашме, ки дар ӯ басар набошад,
Їуз рахнаи кохи сар набошад.

چشمی که در او بصر نباشد
جز رخنه کاخ سر نباشد.

Натавонад дар ӯ нигоҳ кунад,
Он ки ойинаро сиёҳ кунад.

نتواند در او نگاه کند
آنکه آینه را سیاه کند.

Номе, ки ба мо дод дар оғоз падар,
Унвоне аз он баландтар нест дигар.

نامی که به ما داد در آغاز پدر
عنوانی از آن بلند تر نیست دگر.

Маро фиреб мадеҳ, ки аз ин матои касод
Ба кунчи хотири ман сад ҳазор анбор аст.

مرا فریب مده که از این متاع کسود
به کنج خاطر من صد هزار انبار است.

Гузашт умру ҳазорон китоб нохонда-ст,
Ҳанӯз матлаъи абруйи ту мутолиаам.

گذشت عمر و هزاران کتاب ناخواندست
هنوز مطلع ابروی تو مطالعه ام.

680. Ҳама сафҳаҳои олам зи қалам сиёҳ гашта,
Дили ман сафед хезад, чу сапедсафҳа бинам.

همه صفحه های عالم ز قلم سیاه گشته
دل من سفید خیزد چو سپید صفحه بینم.

Баҳорон хок ганҷи хеш пеши офтоб орад,
Чу суҳбат гарм афтад, рози пинҳоне намемонад.

بهاران خاک گنج خویش پیش آفتاب آرد
چو صحبت گرم افتد راز پنهانی نمی ماند.

Бидонад одамӣ дар охири умр,
Ки аз ҳар рӯз умре метавон кард.

بداند آدمی در آخر عمر
که از هر روز عمری می توان کرد.

Шоир, каломи ту ба масал сурати ту аст,
То зиндаӣ ту, сурати ту кай бувад азиз?

شاعر کلام تو به مثل صورت تو است
تا زنده بی تو صورت تو کی بود عزیز؟

Васфи модар чун бисозӣ бо забони модарӣ,
Гавҳар аз дарё гирифтӣву ба дарё мебарӣ.

وصف مادر چون بسازی با زبان مادری
گوهر از دریا گرفتی و به دریا می بری.

Кишти ману ту мошу нахӯд асту лӯбиё,
Кишти Худо бунафшаву қоқуву ёсуман.

کشت من و تو ماش و نخود است و لوبیا
کشت خدا بنفشه و قاقو و یاسمن.

Ҳар гуле дар баҳор мерӯяд,
Аз пайи пойи кӯдакии мост.

هر گلی در بهار می روید
از پی پای کودکی ماست.

Файзи ҳастӣ аз вучуди меҳрбони модар аст,
Асли мо, ному нишони мо забони модар аст.

فیض هستی از وجود مهربان مادر است
اصل ما، نام و نشان ما زبان مادر است.

Дӯстон бо ҳам қарин гарданд аз бедоди хасм,
Одамонро мекунад сармо ба оташ ҳамнишин.

دوستان با هم قرین گردند از بیداد خصم
آدمان را می کند سرما به آتش همنشین.

Қадри модар бояд ҳама рӯзон донанд,
Идҳо мегузаранд, модарон мемонанд.

قدر مادر باید همه روزان دانند
عید ها می گذرند، مادران می مانند.

690. Нисори базми ҳастӣ ҳар ки чашми сер меорад,
Мисоли лолаи вожун⁶ қадаҳ сарзер меорад.

نثار بزم هستی هر که چشم سیر می آرد،
مثال لاله وازون قدح سرزیر می آرد.

Решаи эминӣ аз имон аст,
Эминӣ нест, агар ки имон нест.

ریشه ایمنی از ایمان است
ایمنی نیست اگر که ایمان نیست.

Чу гавҳар медурахшад ашк бар рухсораи Наврӯз,
Замин аз ханда мемонад, нагирияд осмон як рӯз.

چو گوهر می درخشد اشک بر رخساره نوروز
زمین از خنده می ماند نگرید آسمان یک روز.

Ситоишгар бувад шоир, ситоишхон нахоҳад буд,
Чу сӯхонро задӣ сӯхон, дигар сӯхон нахоҳад буд.

ستایشگر بود شاعر ستایشخوان نخواهد بود
چو سوهان را زدی سوهان دگر سوهان نخواهد بود.

Беҳабар аз расму роҳӣ, бо дилам бозӣ макун,
Дил – шати оташ, ту моҳӣ, бо дилам бозӣ макун.

بی خیر از رسم و راهی با دلم بازی مکن
دل شط آتش تو ماهی با دلم بازی مکن.

⁶ Лолаи вожун – гули ҳолмун (ҳолмон).

Баски андар табъи Наврӯз ошноипарварист,
Дар чаман ҳар мурғаке бо ман такаллум мекунад.

بسکه اندر طبع نوروز آشنایی پروریست
در چمن هر مرغکی با من تکلم می کند.

Ҳар қадар хоҳӣ, абр мегирад,
Эй гули тозарӯ, ту хандон бош.

هر قدر خواهی ابر می گرید
ای گل تازه رو تو خندان باش.

Донаи муфт донаи дом аст,
Мурғ, ки майли он кунад, хом аст.

دانه مفت دانه دام است
مرغ که میل آن کند خام است.

Гулҳо, ки зи рӯйи хок мо мечинем,
Аз мағзи хаёли рафтагон мерӯянд.

گلها که ز روی خاک ما می چینیم
از مغز خیال رفتگان می رویند

Шамъи хомӯш чаро бар лагани зар биниҳӣ,
Шамъ равшан куну бингар, ҳама тан зар гардад.

شمع خاموش چرا بر لگن زر بنهی
شمع روشن کن و بنگر همه تن زر گردد.

700. “Замонасоз” ба маънои асл манфӣ нест,
Замонасози ҳақиқӣ замона месозад.

زمانه ساز به معنی اصل منفی نیست
زمانه ساز حقیقی زمانه می سازد.

Зоғ бар ман ба қаҳр “қорр”-е зад:
“Ту чаро ки маро сияҳ кардӣ!”

زاغ بر من به قهر قاری زد:
"تو چرا که مرا سیاه کردی!?"

Суботи рӯзгор аз интизом аст,
Суботи одамият эҳтиром аст.

ثبات روزگار از انتظام است
ثبات آدمیت احترام است.

Хондам аз лавҳи сари раҳгузар ин панди вазин:
"Бирав аз зери замин, то наравӣ зери замин".

خواندم از لوح سر رهگذر این بند وزین:
"برو از زیر زمین تا نروی زیر زمین".

Ба Ҳиндустон чу рафтӣ, фил овар,
Ки ҳар чо метавон дарёфт филфил.

به هندوستان چو رفتی فیل آور
که هر جا می توان دریافت فلفل

Одамизода қадри хеш бувад,
Сари мӯйе на кам, на беш бувад.

آدمی زاده قدر خویش بود
سر موای نه کم نه بیش بود.

Пайдост дар гулистон булбул чи кадр маст аст,
Ҳар сӯ назар биафтад, сад чоми лола холист.

پیداست در گلستان بلبل چه قدر مست است
هر سو نظر بیفتد صد جام لاله خالیست.

Рӯзу шаб лаҳзае намепошад
Осмон – чашми интизори кист?

روز و شب لحظه ای نمی پوشد
آسمان چشم انتظار کیست؟

Чу золим бигзарад, осуда гардам
В-агар мазлуми ман бигзашт, мурдам.

چو ظالم بگذرد آسوده گردم
وگر مظلوم من بگذشت مردم.

Касе бо хештан дар ҷанг бошад,
Ду дунёаш ду кафши танг бошад.

کسی با خویشتن در جنگ باشد
دو دنیایش دو کفش تنگ باشد.

710. Андаруни қафаси фурсати танг
Байтҳоям чу пари рехтаанд.

اندرون قفس فرصت تنگ
بیتهایم چو پر ریخته اند.

Агар меҳрбон бинам ин осмонро,
Зи сар гираму бар сарат монам онро.

اگر مهربان بینم این آسمان را
ز سر گیرم و بر سرت مانم آن را.

Чи гуфтан бо ту, ки ту худ на туй,
Касе чизе бигӯяд “гӯ”, ту гӯӣ.

چه گفتن با تو که خود تو نه تویی
کسی چیزی بگوید گو تو گویی.

Чун шод бошам, к-аз офариниш бунёди моро
ин сон ниҳодӣ,
Чил рӯз бар мо борони андӯх, як рӯз бар мо
борони шодӣ.

چون شاد باشم کز آفرینش بنیاد مارا این سان نهادی
چل روز بر ما باران اندوه یک روز بر ما باران شادی

Ҳама рангҳо рангҳои Худоянд,
Худо хуш намояд агар, хушнамоянд.

همه رنگها رنگهای خدايند
خدا خوش نمايد اگر، خوش نمايند.

Касоне, ки бо ҳам ба ҷанг андаранд,
Сазовору шоёни якдигаранд.

کسانی که با هم به جنگ اندرند
سزاوار و شایان یکدیگرند.

Макун дандони худро тез бар ҳар куҳнаву ҳар нав,
Зи Гитлер он чи монда, чанд дандон аст дар Маскав.
مكن دندان خود را تيز بر هر كهنه و هر نو
ز هتلر آنچه مانده چند دندان است در مسكو.

Ҳайфи он пайкари чун танвора⁷,
Пайи таблиғи либос овора.

حيف آن پيكر چون تنواره
پي تبليغ لباس آواره.

Зи ҳиммат то суроғе медиҳандат,
Зи муште хок боғе медиҳандат.

ز همت تا سراغی می دهندت
ز مشتی خاک باغی می دهندت.

Худо ба қимати умри шумо биафзояд,
Маро ба қимати вақти худ ошно кардел.

خدا به قيمت عمر شما بيفزايد
مرا به قيمت عمر خود آشنا كرديد.

720. Бо ҳарки сару садо тавон кард баланд,
Ку он, ки хамӯш гуфтугӯ битвон кард?

با هر که سرو صدا توان کرد بلند
کو آن که خموش گفتگو بتوان کرد؟

На шеру на палангу на хирсу на гургу бабр,
Бечорагӣ нигар, ки баночор одамам.

نه شیر و نه پلنگ و نه خرس و نه گرگ و ببر
بیچارگی نگر که بناچار آدمیم.

Сар дар қадами он ки ниҳодем, дигар бор,
Шоиства надонист, ки бар хок ниҳад пой.

سر در قدم آن که نهادیم دگر بار
شایسته ندانست که بر خاک نهد پای.

⁷ Танвора – манекен. Сохтаи муаллиф.

Дасти дуои мост на танҳо бар осмон,
Шоҳе зи ҳар дарахт биболад бар он ҷаноб.

دست دعای ماست نه تنها بر آسمان
شاخی ز هر درخت بیابد بر آن جناب.

Гар чодари хиёл ба як сӯй мезаданд,
Ин халқ бо асаф ба сару рӯй мезаданд.

گر چادر خیال به یک سوی می زدند
این خلق با اسف به سر و روی می زدند.

Бурун аз раҳ марав ҳар раҳ ки хоҳӣ,
Ки пайванд аст ҳар роҳе ба роҳе.

برون از ره مرو هر ره که خواهی
که پیوند است هر راهی به راهی.

Ҳазорон сол бигзашту мақоми офтоб афзуд,
Ки аз як ҷой боло гаштаву як ҷой биншинад.

هزاران سال بگذشت و مقام آفتاب افزود
که از یک جای بالا گشته و یک جای بنشیند.

Эй марг, агарчи бо ту мо нотобем,
Бо ҳар қадаме ба сӯйи ту биштобем.

ای مرگ اگرچه ب تو ما ناتابیم
با هر قدمی به سوی تو بشتابیم

Зиҳӣ он кас, ки донад кори худро,
Ба дӯши кас намонад бори худро.

زهی آن کس که داند کار خود را
به دوش کس نماند بار خود را.

Зуд ё дер чу бояд зи ҷаҳон рӯзе рафт,
Дур бояд зи раҳу расми бадомӯзӣ рафт.

زود یا دیر چو باید ز جهان روزی رفت
دور باید ز ره و رسم بد آموزی رفت.

730. Хишт аз баҳри сарпаноҳ бувад,
На бар он ки сари касе шиканӣ.

خشت از بهر سرپناه بود
نه بر آن که سر کسی شکنی.

Зи мавчи рӯди замон аст нақши мо дигар
Вагарна асли ману ту ҳамон ҷавонии мост.

ز موج رود زمان است نقش ما دیگر
وگر نه اصل من و تو همان جوانی ماست.

Худо бипӯшад айби касе ба рӯзи ҳисоб,
Ки ӯ бараҳнаи номаҳраме бипӯшонад.

خدا بپوشد عیب کسی به روز حساب
که او برهنه نامحرمی بپوشاند.

Ҳама уммед аз ту буд, эй умр,
Ту ҳам охир... ту ҳам аз мо гузаштӣ.

همه امید از تو بود ای عمر
تو هم... آخر تو هم از ما گذشتی.

Ҳарчиро андар ҷаҳон андозаву дархурд ҳаст,
Чархи гардун аст созад тез теғи кӯхро.

هر چه را اندر جهان اندازه و درخورد هست
چرخ گردون است سازد تیز تیغ کوه را.

Ганҷ дар қалби ранҷ пинҳон аст,
Одами ранҷдида худ ганҷест.

گنج در قلب رنج پنهان است
ادم رنج دیده خود گنجیست.

Мо зи тифлӣ сар ба гардун доштем,
То диле чун лаъл пурхун доштем.

ما ز طفلی سر به گردون داشتیم
تا دلی چون لعل پر خون داشتیم.

Рӯву риё надонӣ, бар рӯ-т дар бибанданд,
Чун тир рост оӣ, пешат сипар бибанданд.

رو و ریا ندانی بر روت در ببندند
چون تیر راست آیی پیشت سپر ببندند.

Хона сӯзад, хароб мегардад,
Дил, ки сӯхт, офтоб мегардад.

خانه سوزد خراب می گردد
دل که سوخت آفتاب می گردد.

Баски андар талху тунди рӯзгор оғуштаам,
Аждаҳое ҳам маро балъад, бурун меафканад.

بلکه اندر تند و تلخ ورزگار آغشته ام
ازدهایی هم مرا بلعد برون می افکند.

740. Сухани паст бо садои баланд?!

Беҳ, ки ояд ба санг неши каланд.

سخن پست با صدای بلند؟
به که آید به سنگ نیش کلند.

Аз табл садои арғунун кай шунавӣ?

Аз боди бурут набзи хун кай шунавӣ?

از طبل صدای ارغنون کی شنوی؟
از باد بروت نبض خون کی شنوی؟

Пайи ҳар ниҳоле нишондам дар ин боғ,

Дилам бо нишони дигар доғ карданд.

پی هر نهالی نشاندم در این باغ
دلّم با نشان دگر داغ کردند.

Дидори модару падари мо биҳишти мост,

Боғу баҳори мост, гули сарнавишти мост.

دیدار مادر و پدر ما بهشت ماست
باغ و بهار ماست گل سرنوشت ماست.

Кас қадри замони худ надонад,
“Оби дари хона тира бошад”.

كس قدر زمان خود نداند
"آب در خانه تیره باشد".

Аз худ қадаме нарафта берун,
Гӯйем зи ҳоли чархи гардун.

از خود قدمی نرفته بیرون
گوییم ز حال چرخ گردون.

Дар дидаи ман нишастай хуш,
Аз сели сиришк ғофил астӣ.

در دیده من نشسته یی خوش
از سیل سرشک غافل استی.

Косаи осмон, ки вожун аст,
Ҳаст равшан, ки базм поён ёфт.

کاسه آسمان که واژون است
هست روشن که بزم پایان یافت.

Чун зи ҳад бигзарад ҳисоби базм,
Ранҷи он нест кам зи ранҷи разм.

چون ز حد بگذرد حساب بزم
رنج آن نیست کم ز رنج رزم.

Чун зи хешони хеш андешӣ,
Бо ҳама мардуми чаҳон хешӣ.

چون ز خویشان خویش اندیشی
با همه مردم جهان خویشی.

750. Ростӣ, хоҳӣ агар бинам ту ро,
Як қадам аз чашми ман берун баро.

راستی خواهی اگر بینم تو را
یک قدم از چشم من بیرون برا.

Метавонӣ ту гум кунӣ рахро,
Раҳ туро гум намекунад ҳаргиз!

می توانی تو گم کنی ره را
ره تو را گم نمی کند هرگز.

Дигар аст офтобу мо дигарем,
Рост дар чашми ӯ наменигарем.

دیگر است آفتاب و ما دگریم
راست در چشم او نمی نگریم.

Орзӯи яке, ки роҳ равад,
Орзӯи яке, ки моҳ равад.

آرزوی یکی که راه رود
آرزوی یکی که ماه رود.

Туро то чехраи зебову бечин аст,
Китобу дафтари лавҳи ту оина-ст.

تورا تا چهره زیبا و بی چین است
کتاب و دفتر و لوح تو آینهست.

Панҷаҳоҷат чу нури хуршеданд,
Офтобе дар остин дорӣ.

پنجه هایت چو نور خورشیدند
آفتابی در آستین داری.

Ҳар касе бар Худо таваккул кард,
Дар дили нор хори ӯ гул кард.

هر کسی بر خدا توکل کرد
در دل نار خار او گل کرد.

Соҳиби эҷоз гардидӣ, биё, чоду машав,
Эй ки дастон метавонӣ буд, дастонгӯ машав.

صاحب اعجاز گردیدی بیا جادو مشو
ای که داستان می توانی بود، داستانگو مشو.

Дарё, ба масал, соғари тобистонӣ,
Меқӯш, ки коми дил аз ӯ бистонӣ.

دریا به مثل ساغر تابستانی
می کوش که کام دل از او بستانی.

Пашшае бас бувад ҳалоки маро,
Хирс агар посбони ман бошад.

پشه ای بس بود هلاک مرا
خرس اگر پاسبان من باشد.

760. Туро хоҳанд чун ҳайкал парастанд,
Агар ҳарфе бигӯӣ, мегурезанд.

تو را خواهند چون هیکل پرستند
اگر حرفی بگویی می گریزند.

Бар тоқи чархи гардун аҷдод монда мерос,
Эй ақли дасткӯтаҳ, бо ту чи бенавоям!

بر طاق چرخ گردون اجداد مانده میراث
ای عقل دست کوتاه با تو چه بی نوایم.

Кист, ки душмани адаб бошад?
Гар касе ҳаст, бас аҷаб бошад!

کیست که دشمن ادب باشد؟
گر کسی هست بس عجب باشد.

Рӯбарӯ истода чун қоқу,
Бармаянгез дар дилам “ё Ҳу!”.

رو به رو استاده چون قاقو
برمینگیز در دلم "یا هو!"

Ба олам гарчи сад расму раҳи пинҳон бувад, эй дил,
Ту хуршедӣ, зи дастат кори пинҳонӣ намеояд.

به عالم گرچه صد رسم و ره پنهان بود ای دل
تو خورشیدی ز دستت کار پنهانی نمی آید.

Фурӯғи коинот аз офтоб аст,
Фурӯғи одамият аз китоб аст.

فروغ کاینات از آفتاب است
فروغ آدمیت از کتاب است.

Ларзаҳоест дар дилу чонам,
Ки мабодо диле биранҷонам.

لرزه ها ایست در دل و جانم
که مبادا دلی برنجانم.

Ба тобистон бисотам аз ду ҳарф аст,
Ба санге доғ чун як пора барф аст.

به تابستان بساطم از دو حرف است
به سنگی داغ چون یک پاره برف است.

Агар ногуфтание гуфта бошам,
Ту бар сангаш нависӣ, метарошам.

اگر ناگفتنی ای گفته باشم
تو بر سنگش نویسی، می تراشم.

Зи роҳи умри худ вопас бигаштам,
Туро дар кӯдакӣ кардам фаромӯш.

ز راه عمر خود واپس بگشتم
تو را در کودکی کردم فراموش.

770. Касе дорад зи куҳ девор дар пушт,
Наафтад, гар ба пешонӣ хурад мушт.

کسی دارد ز کُهِ دیوار در پشت
نیفتد گر به پیشانی خورد مشت.

Аз пойи баҳор хор мечинам ман,
Аз чашми фалак ғубор мечинам ман.

از پای بهار خار می چینم من
از چشم فلک غبار می چینم من.

Џунуне, ки дар ӯ фарзонагӣ нест,
Ба ғайри дангиву девонагӣ нест.

جنونی که در آن فرزانی نیست
به غیر دنگی و دیوانگی نیست.

Ёрон ба сад забонам авсоф менамоянд,
Ё раб, хичил магардон ёрони некдилро.

یاران به صد زبانم اوصاف مب نمایند
یا رب خجل مگردان یاران نیک دل را.

Эй чони хаста, қадр на чандон бидонамат,
То миннати нисори туро бар Ватан кунам.

ای جان خسته قدر نه چندان بدانمت
تا منت تثار تو را بر وطن کنم.

Хона он аст, ки хонанд дар он,
Гар нахонанд, варо хона махон.

خانه آن است که خوانند در آن
گر نخوانند ورا خانه مخوان.

Чун диёри мо яке, Парвардгори мо якест,
Дар миёни мо ҳазорон фарқи дигар андакест.

چون دیار ما یکی، پروردگاری ما یکیست
در میان ما هزاران فرق دیگر اندکیست.

Хошоки мо бар ахгари дил дуд мекунад,
Даргирад аз насими латифе зи доманат.

خاشاک ما بر اخگری دل دود می کند
در گیرد از نسیم لطیفی ز دامنات.

Эй устухони шеър, бимон дар гулӯи ман,
Ҳар чашмро таҳаммули озор аз ту нест.

ای استخوان شعر بمان در گلوئی من
هر چشم را تحمل آزار از تو نیست.

Ачаб! Хомӯш хоҳӣ кард ин соз?
Ба он нохун, ки хун резад зи овоз!

عجب! خاموش خواهی کرد این ساز
به آن ناخن که خون ریزد ز آواز؟

780. Нест чандон ҳунаре қоми ниҳон нӯшидан,
Ҳунаре ҳаст гарон мастӣ аз он пӯшидан.

نیست چندان هنری جام نهان نوشیدن
هنری هست گران مستی از آن پوشیدن.

Мағӯ рози худро ту бо пираҳан,
Чу рӯзе бурун оварияш зи тан.

مگو راز خود را تو با پیره
چو روزی برون آوری اش ز تن.

Шаб ба чашмам сапед мегардад,
Ба ғараз гар касе сиёҳаш гуфт.

شب به چشمم سپید می گردد
به غرض گر کسی سیاهش گفت.

Сад ҳайфи он даҳан, ки суханҳо дар он ниҳанд,
Он рахнаҳои муш ба девор аз он беҳанд.

صد حیف آن دهن که سخن ها در آن نهند
آن رخنه های موش به دیوار از آن بهند.

Ҷаҳонро чун сияҳ бинӣ, равӣ пеши табиби чашм,
Агар моро сияҳ бинӣ, чаро бар мо бигирӣ хашм?

جهان را چون سیه بینی روی پیش طبیب چشم
اگر ما را سیه بینی چرا بر ما بگیري خشم؟

Куҷо ёбӣ зи мо ҳарфи тамоме,
Чу мо худ номаҳои нотамомем.

کجا یابی ز ما حرف تمامی
چو ما خود نامه های ناتمامیم.

Ту чӣ бад дидаи зи мо, эй рӯд?
Меравӣ бе салому бе падруд.

تو چه بد دیده یی ز ما ای رود؟
می روی بی سلام و بی پدرود.

Дӯсти хуб мисоли тилифони ҳамроҳ
Натавонад зи ту пинҳон шаваду хап монад.

دوست خوب مثال تلفان همراه
نتواند ز تو پنهان شود و خپ ماند.

Бӯи ту на бӯиест, ки бод оварад онро,
Он қадр латиф аст, ки ёд оварад онро.

بوی تو نه بوییست که باد آورد آن را
آن قدر لطیف است که یاد آورد آن را.

Агар савғои ёрон санг бошад,
Машав озурда, сангистоний ту.

اگر سوغای یاران سنگ باشد
مشو آزرده سنگستانی تو.

790. Зи эҳтироми бузургон ба ҳар саҳар асарест,
Ситора ғайб занад, офтоб чун ояд.

ز احترام بزرگان به هر صحر اثریست
سناره غیب زند آفتاب چون آید.

Эй он ки беҳин муъчизаи Яздонӣ,
То чанд пайи муъчиза саргардонӣ?

ای آن که بهین معجزه یزدانی
تا چند پی معجزه سرگردانی؟

Дар шеър агар садои дил нест,
Дафтар бикунӣ, дафи тар ояд.

در شعر اگر صدای دل نیست
دفتر بکنی دف تر آید.

Агар дар ҷоми ту оби анор аст,
Чу рӯйи турш орӣ, ногувор аст.

اگر در جام تو آب انار است
چو روی ترش آری ناگوار است.

Агар ҳарфат ҳама андарзу панд аст,
Чӣ суде, гар мухотаб гӯспанд аст.

اگر حرفت همه اندرز و پند است
چه سودی گر مخاطب گویند است.

Метавонӣ шикаст оинаро,
Лек аз ин парӣ нахоҳӣ шуд.

می توانی شکست آینه را
لیک از این پری نخواهی شد.

Чӣ ҳосил, гар саге гиранда бошад,
Саги гиранда ҳам миранда бошад.

چه حاصل گر سگی گیرنده باشد
سگ گیرنده هم میرنده باشد.

Рӯди вақт аз дидаҳо пинҳон бувад,
Сад ҳазорон чарх аз он гардон бувад.

رود وقت از دیده ها پنهان بود
صد هزاران چرخ از آن گردان بود.

Ба боло сар кашидан расми ман нест,
Нигар, ки ҳар гиёҳе худ гувоҳест.

به بالا سر کشیدن رسم من نیست
نگر که هر گیاهی خود گواهیست.

Эй толиби мазоргузашта наволае,
Ҳар қатра об даври ҷаҳон гашта борҳо.

ای طالب مزار گذشته نواله ای
هر قطره آب دور جهان گشته بارها.

800. Бидеҳ, соқиё, нӯш аз он нӯши ҷонам,
Ки дар назъ ҳам нӯш кардан тавонам.

بده ساقيا نوش از آن نوش جانم
که در نزع هم نوش کرده توانم.

Саҳифае, ки дар он ҳеч нақш нест ҳанӯз,
Аҷаб набошад, агар лавҳи шоҳқор шавад.

صحيفه اى که در آن هيچ نقش نيست هنوز
عجب نباشد اگر لوح شاهکار شود.

Мо солхурдаем, вале пир нестем,
Чун соҳиби диroyату тadbир нестем.

ما سالخورده ايم ولى پير نيستيم
چون صاحب درايث و تدبير نيستيم.

Бори иззатро набардорад касе монанди фил,
Чор зону дорад, аммо ҳеч гаҳ зону назад.

بار عزت را نبردارد کسی مانند فيل
چار زانو دارد اما هيچ گه زانو نزد.

Донӣ, ки чаро ба байти фардам ҳавас аст?
“Дар хона агар кас аст, як ҳарф бас аст”.

دانی که چرا به بيت فردم هوس است؟
"در خانه اگر کس است یک حرف بس است."

Ғарраи зоҳири калом машав,
Маст аз зарку барқи чом машав.

غرة ظاهر كلام مشو
مست از زرق و برق جام مشو.

Дар раҳе, ки дил аз ҳадаф дур аст,
Суръати нур суръати мӯр аст.

در رهي که دل از هدف دور است
سرعت نور سرعت مور است.

Ҳарки якравро насихат мекунад,
Қалби сихҳатро на сихҳат мекунад.

هر که يکرو را نصيحت می کند
قلب صحت را نه صحت می کند.

Ба дунё фасли гармои чаҳонист,
Ба дилҳо фасли сармои чаҳонист.

به کيهان فصل گرمای جهانيست
به دل ها فصل سرمای جهانيست.

Ҳарчи дур аз ҳади хаёл набошад,
Ганҷи нақд асту он муҳол набошад.

هرچه دور از حد خیال نباشد
گنج نقد است و آن محال نباشد.

810. Хабари тоза мисли обу ҳавост,
Дар дили санги хора раҳна кунад.

خير تازه مثل آب و هواست
در دل سنگ خاره رخنه کند.

Агар бихоҳӣ, ки ҳарфи ту бишнаванд басе,
Ба гӯши дӯст бигӯву бигӯ: “Мағӯ ба касе!”

اگر بخواهی که حرف تو بشنوند بسی
به گوش دوست بگو و بگو "مگو به کسی!"

Ё Раб, зи лутф бори дигар як назар бикун,
Ин барфро ба шоҳи шаҷар гулшақар бикун.

یا رب ز روی لطف دگر یک نظر بکن
این برف را به شاخ شجر گلشکر بکن.

Беҳтарин осори шоир панд бар фарзанди ўст,
Шаҳдро занбӯр баҳри баччаи худ мекунад.

بهترین آثار شاعر پند بر فرزند اوست
شهد را زنبور بهر بچه خود می کند.

Аз рӯйхати хариди бозорат
Дарёб, чи бенавост ашъорат.

از رویخت خرید بازارت
دریاب چه بی نواست اشعارت.

Фахр бар дӯши фақр подор аст,
Кӯҳ рӯйи замини ҳамвор аст.

فخر بر روی فقر پادار است
کوه روی زمین هموار است.

Ба чанд дона, ки битвон зи чӯъ ёфт фароғ,
Ба оби ҳиммату хоки қаноаташ кун боғ.

به چند دانه که بتوان ز جوع یافت فراغ
به آب همت و خاک قناعتش کن باغ.

Ҳанӯз инсон асири қарни санг аст,
Камоли ихтироъаш сози чанг аст.

هنوز انسان اسیر قرن سنگ است
کمال اختراعش ساز جنگ است.

Ало, эй он ки мепурсӣ зи ман асли мусулмонӣ,
Мусулмонӣ бувад коре, к-аз он набвад пушаймонӣ.

الا ای آن که می پرسى ز من اصل مسلمانى
مسلمانى بود کارى کز آن نبود پشيمانى.

Шунидам, аз ситора то ситора ҳаст чандон раҳ,
Ки дасти нурашон ҳаст аз саломи якдигар кӯтаҳ.

شنیدم از ستاره تا ستاره هست چندان ره
که دست نورشان هست از سلام یکدگر کوتاه.

820. Сухани қач мисоли бумеранг
Бозгардад, вале ба сар, на ба чанг.

سخن کج مثال بومیرنگ
بازگردد ولی به سر نه به جنگ

Ба асли масъала бингар, агар соҳибназарҳоем,
Яке гӯяд ки: “мо моем”, яке гӯяд: “дигарҳоем!”

به اصل مسأله بنگر اگر صاحب نظر هاييم
يکي گويد که ما ما ييم يکي گويد دگر هاييم.

Сафову ростиро дӯст дорам,
Чу ман бо субҳи содиқ ҳамтаборам.

صفا و راستي را دوست دارم
چو من با صبح صادق همتبارم.

Зи маддоҳи мардум нагӯям, ки бешам,
Басе бадтарам ман, ки маддоҳи хешам.

ز مداح مردم نگويم که بيشم
بسي بدترم من که مداح خويشم.

Дар забони шеър дигар нуктаи ногуфта нест,
Нуктаи ногуфтае гуфтан бихоҳӣ, рост гӯ.

در زبان شعر ديگر نکته ناگفته نيست
نکته ناگفته اي گفتن بخواهي راست گو.

Ҳар касе як дон агар аз хирмани имон барад,
Кӯхро гӯяд ки: “Бархезу биё!”, фармон барад.

هر کسی یک دان اگر از خرمن ايمان برد
کوه را گويد که برخيز و بيا فرمان برد.

Агарчи дар дил аз фавти азизе нештар рафтаст,
Ба он чойе ки бояд рафт, аз мо пештар рафтаст.

اگرچه در دل از فوت عزيزي نيشتر رفتست
به آن جايي که بايد رفت از ما پيشتر رفتست.

Падарҳо чун замин бар дӯш бори хонадон доранд,
Ҳазорон зарба дар чон мехуранд, аммо намеларзанд.

پدر ها چون زمين بر دوش بار خاندان دارند
هزاران ضربه در جان می خورند اما نميلرزند.

Бараҳна забону хирад дар ғилоф,
Саросар зиён асту чумла газоф.

برهنه زبان و خرد در غلاف
سارسر زیان است و جمله گزاف.

Шабе ба синаи дарё ситорае афтод,
Сапедадам чу бурун омад, офтобе буд.

شبی به سینۀ دریا ستاره ای افتاد
سپیده دم چو برون آمد آفتابی بود.

830. Амак хоҳӣ, чу Мавлоно амак дорем,
Намак хоҳӣ, дусад кӯҳи намак дорем.

عمک خواهی چو مولانا عمک داریم
نمک خواهی دو صد کوه نمک داریم.

Бинозам ман дили чун шиша софи ҳамватанро, лек
Дареғо, шуд ба ҳарчи рӯ ба рӯ, он ранг мегирад.

بنازم من دل چون شیشه صاف هموطن را لیک
دریغاشد به هر چه رو به رو آن رنگ می گیرد.

Бар сари куҳ нишаст агар каргас,
Нашавад кӯҳ паст аз он паргаст!⁸

بر سر کوه نشست اگر کرگس
نشود کوه پست از آن پرگست.

Ҳарчи ёбад тифли нодон, бар даҳонаш мебарад,
Ҳарчи ояд, марди нодон аз даҳон орад бурун.

هر چه یابد طفل نادان بر دهانش می برد
هر چه آید مرد نادان از دهن آرد برون.

Табиб бар сари бемори хеш мегиряд,
Ба ақлу дониши бекори хеш мегиряд.

طبيب بر سر بیمار خویش می گرید
به عقل و دانش بیکار خویش می گرید.

⁸ Паргаст – паҳлавии “ҳаргиз”.

Нигаҳ дор аз хато ин дафтари рухсори маҳтобӣ,
Ҳамин як нусха асту беш аз ин дигар намеёбӣ.

نگه دار از خطا این دفتر رخسار مهتابی
همین یک نسخه است و بیش از این دیگر نمی یابی.

Аз айбҳои мардум чавшан наметавон кард,
Шабро ба дудаи шамъ равшан наметавон кард.

از عیب های مردم جوشن نمی توان کرد
شب را به دوده شمع روشن نمی توان کرد.

Дар лаби чӯйи равоне дег шӯяд Ширмоҳ,
Дег мегардад сапеду домани покаш сиёҳ.

در لب جوی روانی دیگ شوید شیر ماه
دیگ می گردد سپید و دامن پاکش سیاه.

Ҳама масти бодае шуд, ки туаш ба ҷом дорӣ,
Ту ягонатар аз онӣ, ки ҳазор ном дорӣ.

همه مست باده ای شد که تو اش به جام داری
تو یگانه تر از آنی که هزار نام داری.

Хабар омад, ки хатбар гашт мачнуну ба саҳро рафт,
Магар ӯ номаи моро ба раҳ хондаст пинҳонӣ.

خبر آمد که خطبر گشت مجنون و به صحرا رفت
مگر او نامه ما را به ره خواندست پنهانی.

840. Як сухансанҷе набинам в-аз фишори ин алам
Ҳарчи дар дастам фитад имрӯз, мегардад қалам.

یک سخنسنجی نبینم وز فشار این الم
هرچه در دستم فتد امروز می گردد قلم.

Ман, ки ҷону дил ба худ овардаам,
Беҳтар аз ин ҳам чӣ оранд аз адам?

من که جان و دل به خود آورده ام
بهتر از این هم چه آرند از آدم؟

“Шоҳнома” чу қасри аълоест,
Адабийётҳо ҳаволии ӯст.

شاهنامه چو قصر اعلا بیست
ادبیات ها حوالی اوست.

Ғайбат барои софдилон мояи сафост,
Оинаро зи пушт сияҳ мекунем мо.

غیبت برای صاف دلان مایه صفاست
آینه را ز پشت سیاه می کنیم ما.

Чу мурғ ром бигардад, раҳо кунанд ӯро,
Ҳар ончи ром бигардад, ҷаҳон варо дом аст.

چو مرغ رام بگردد رها کنند او را
هر آنچه رام بگردد جهان ورا دام است.

Бар хати марзи Ватан хокам кунед,
То шавад санги мазорам сангаре.

بر خط مرز وطن خاکم کنید
تا شود سنگ مزارم سنگری.

Аз ситоиш ба базм маст машав,
Шодхорон баҳона мечӯянд.

از ستایش به بزم مست مشو
شادخواران بهانه می جویند.

Дӯстро аввал ҳамебояд ки истикбол кард,
Баъд аз он ӯро ҳамебояд ба ҷойи худ нишонд.

دوست را اول همی باید که استقبال کرد
بعد از آن او را همی باید به جای خود نشانند.

Чанд ҳарфе, ки тавонӣ ту пасу пеш кунӣ,
Чӣ ҳунар бошад, агар қалби касе реш кунӣ.

چند حرفی که توانی تو پس و پیش کنی

چه هنر باشد اگر قلب کسی ریش کنی.

Бар ҳар гуле, ки менигарам, сурх мешавад,
Ин боғи нозанини шумо маҳшари ҳаёст.

بر هر گلی که می نگرم سرخ می شود
این باغ نازنین شما محشر حیاست.

850. Саҳар бар осмон дидам, ки яксар хокборон аст,
Муборақбод мегӯям, ки Рӯзи хоксорон аст.

صحر بر آسمان دیدم که یکسر خاک باران است
مبارک باد می گویم که روز خاکساران است.

Ҳазорон бор донистем, сӯяш бозмегардем,
Ҳамин як амр бас бошад, агар мурдем ё мардем.

هزاران بار دانستیم سويش باز می گردیم
همین یک امر بس باشد اگر مردیم یا مردیم.

Мард чу бефан бувад, зохири ӯ бефан аст,
Хона чу дорад чароғ, равзани ӯ равшан аст.

مرد چو بی فن بود ظاهر او بی فن است
خانه چو دارد چراغ روزن او روشن است.

Боиси тақлид гардад ончи мардум мекунад,
Осмон ҳам гаҳ-гаҳе завқи таяммум мекунад.

باعث تقلید گردد آنچه مردم می کند
آسمان هم گه گهی ذوق تیمم میکند.

Натвон гирифт ришу гиребони ҳеч кас,
Бо даъвати касе ба чаҳон мо наомадем.

نتوان گرفت ریش و گریبان هیچ کس
با دعوت کسی به جهان ما نیامدیم.

Дар ин дунё, ки ҳар рӯзаш ҳавои дигаре дорад,
Дилам бар он сухан сӯзад, ки монад ёдгор аз ман.

در این دنیا که هر روزش هوای دیگری دارد

دلَم بر آن سخن سوزد که ماند یادگار از من.

Андарзи сарбаландӣ диҳам бар шумо, вале
Мондам, ки чун баланд кунам сақфи осмон.

اندرز سربلندی دهم بر شما وایک
ماندم که چون بلند کنم سقف آسمان.

Тарфи кулаҳ шикастани мардум чу дидаем,
Мо ҳам саре ба хотири даврон шикастаем.

طرف کله شکستن مردم چو دیده ایم
ما هم سری به خاطر دوران شکسته ایم.

Беҳтарин хотира осори накуст,
Ғайри ин ҳарчи бувад, баҳри нагӯст.

بهترین خاطره آثار نکوست
غیر آن هرچه بود بهر نگوست.

То дил аз фикри “мабодо”-е наларзад мисли бед,
Ҳар гаҳе чоме ба чанг афтод, бар сангаш задем.

تا دل از فکر مبادا ای نلرزد مثل بيد
هر گهی جامی به چنگ افتاد بر سنگش زدیم.

860. Дар забони модарӣ меъёри мо
Фаҳми модарҳост аз гуфтори мо.

در زبان مادری معیار ما
فهم مادر هاست از گفتار ما.

Ҳар касеро машварат бо дил набуд,
Дошт ӯ ақле, вале оқил набуд.

هر کسی را مشورت با دل نبود
داشت او عقلی ولی عاقل نبود.

Шиква аз сангзаданҳои рақибон накунед,
Теғ буррандатар аз сангзадан мегардад.

شکوه از سنگ زدن های رقیبان نکنید

تیغ برنده تر از سنگ زدن می گردد.

То нафас ҳаст, варо ризқ зи пай хоҳад буд,
Ин насимест, ки аз боғи Худо меояд.

تا نفس هست ورا رزق ز پی خواهد بود
این نسیمی است گه از باغ خدا می آید.

Аз он шуд шеъри Ҳофиз фоли мардум,
Ки дар шеъраш надидам ноумедӣ.

از آن شد شعر حافظ فال مردم
که در شعرش ندیدم نا امیدى.

Мо, ки ҳатто орзу гум кардаем,
Орзуи орзуе мекунем.

ما که حتی آرزو گم کرده ایم
آرزوی آرزویی می کنیم.

Ҳарки васфи ту шуниду пас аз он рӯйи ту дид,
Хуб донад, ки хунар чисту эъҷоз кучост.

هر که وصف تو شنید و پس از آن روی تو دید
خوب داند که هنر چیست و اعجاز کجاست.

Гуфтугӯҳое, ки бо ту доштам дар умри худ,
Он чи бар гӯшат расида, садяке ҳам беш нест.

گفتگو ها ای که با تو داشتم در عمر خود
آنچه بر گوشت رسیده صد یکی هم بیش نیست.

Баски дар авҷ аст шӯри ихтилофоти чаҳон,
Чанд ҳарфери баҳам як чумла кардан соҳирист.

بسکه در اوج است شور اختلافات جهان
چند حرفی را بهم یک جمله کردن ساحر است.

То ниҳон аз дидаҳо гардидай,
Чашми мардум бе ту бемардум шудааст.

تا نهان از دیده ها گردیده ای

چشم مردم بی تو بی مردم شدست.

870. Гар кунї ангушт боло сӯйи моҳ,
Мекунад нодон ба ангуштат нигоҳ.

گر کنی انگشت بالا سوی ماه
می کند نادان به انگشتت نگاه.

Гар шаммае шиносї мазмуни гиряи мо,
То рӯзи ҳашр, эй чон, аз ханда лаб набандї.

گر شمه ای شناسی مضمون گریه ما
تا روز حشر یک جان از خنده لب ببندی.

Баски ширин аст шаҳди ҳарфи нӯш,
Чоки лабро мекашад то чоки гӯш.

بسکه شیرین است شاهد حرف نوش
چاک لب را می کشد تا چاک گوش.

Ё дӯст бичӯй ё ки айби ўро,
Чун ҳарду бичӯйї, зи яке мемонї.

یا دوست بجوی یا که عیب او را
چون هر دو بجویی ز یکی می مانی.

Ҳеч кас дар чаҳон мисоли ту нест,
Зиндагї чист, гар висоли ту нест.

هیچ کس در جهان مثال تو نیست
زندگی چیست گر وصال تو نیست.

Санг бар шишаи ту ман назанам ҳеч, вале
Шишаи хеш ба сангам бизанї, маъзурам.

سنگ بر شیشه تو من نزنم هیچ ولی
شیشه خویش به سنگم بزنی معذورم.

Бе чон сухане ба лаб наорам,
З-он аст ҳамеша бар лабам чон.

بی جان سخنی به لب نیارم

زان است همیشه بر لبم جان.

На хазонрез аст ин, балки чанор
Даст афсонад, ки: “Ёрон, то баҳор!”

نه خزان ريز است اين بلکه چنار
دست افشاند که ياران تا بهار.

Ҳар касе роҳи рост диду нарафт,
Гар биафтад, бигӯ, ки: “Боз биафт!”

هر کسی راه راست دید و نرفت
گر بیفتد بگوی باز بیفت.

Бар чароғи мурдае чашм афканӣ, равшан шавад,
Дастваи қорӯб дар дасти ту овешан шавад.

بر چراغ مرده ای چشم افکنی روشن شود
دسته جاروب در دست تو آویشن شود.

880. Бе талаб дастрас муяссар нест,
Бе кашокаш нафас муяссар нест.

بی طلب دست رس میسر نیست
بی کشاکش نفس میسر نیست.

Гарчи бар хокем, аммо мисли дарёбурдагон
То бурун гаштан ҳамебойд, ки дасту по занем.

گرچه بر خاکیم اما مثل دریا بردگان
تا برون گشتن همی باید که دست و پا زنیم.

Андаруни дил замоне то замон бо даст-даст
Дӯстонро чувтуҷӯ дорам, ки кӣ рафту кӣ ҳаст.

اندرون دل زمانی تا زمان با دست دست
دوستان را جستجو دارم که که رفت و که هست.

Вақтро қарз кард агар мешуд,
Ҳамагӣ қарздор мемурдем.

وقت را قرض کرد اگر می شد

همگی قرض دار می مردیم.

То тавонӣ зинда будан як нафас ҳам, зинда бош,
Марг нақд асту надорад соате таъхир ҳам.

تا توانی زنده بودن یک نفس هم زنده باش
مرگ نقد است و ندارد ساعتی تأخیر هم.

Агар ин нафс ҷодуе надорад,
Паланге кини оҳуе надорад.

اگر این نفس جادو ای ندارد
پلنگی کین آهو ای ندارد.

Хуш ҳавоест ҳавои қафасе,
Гар бувад ҳамқафасат ҳамнафасе.

خوش هوا ایست هوای قفسی
گر بود همقفست همنفسی.

То бидидам забони буқаламун,
Хичилам аз забондарозии хеш.

تا بدیدم زبان بوقلمون
خجلم از زبان درازی خویش.

Зинда бодо ёди ту, Сайфи Афардӣ,
Фард будӣ дар сухан, ҷовид фардӣ.

زنده بادا یاد تو صیف افردی
فرد بودی در سخن جاوید فردی.

Чун сояат бузург шавад, фикри роҳ кун,
К-ин сояи бузург нишони ғуруби туст.

چون سایه ات بزرگ شود فکر راه کن
کین سایه بزرگ نشان غروب توست.

890.Худо моро ба худ монанд хоҳад,
Худоро мо ба худ монанд хоҳем.

خدا مارا به خود مانند خواهد

خدارا ما به خود مانند خواهیم.

Ҳар гаҳ эҳсос кунам қадди баланде дорам,
Равам он ҷой, ки кӯҳе ба назар метобад.

هر گه احساس کنم قد بلندى دارم
روم آن جاى كه كوهى به نظر مى تابد.

Ҷазои дил Ҳама нуру навид аст,
Ҷазои дил Ҳама ишқу умед аст.

فضای دل همه نور و نوید است
غزای دل همه عشق و امید است.

Дафтари бисёрро хондам зи асрори вучуд,
Ончи медонам, буду ончи намедонам, набуд.

دفتر بسیار را خواندم ز اسرار وجود
آنچه مى دانم بُد و آنچه نمى دانم نبود.

То дасти рад ба синаи дарё намекашӣ,
Дарё туро зи сина ба соҳил намениҳад.

تا دست رد به سينۀ دريا نمى كشي
دريا تورا ز سينه به ساحل نمى نهد.

Гарчи дорад маҳшари гул дасти гулкори баҳор,
Ҳаббазо, пойиз, ки ҳар баргро гул мекунад.

گرچه دارد محشر گل دست گل کار بهار
حبزا پایز که هر برگ را گل مى کند.

Меравад умру истода Ҳама,
Ба гумоне намебарад моро.

مى رود عمر و استاده همه
به گمانى نمى برد مارا.

Фардо, намедонам, чӣ хоҳад буд,
Ёрон, ҳамин бас, ки шумо бошед.

فردا نمى دانم چه خواهد بود

ياران همين بس كه شما باشيد.

Бо яке гуфтам, ки медонӣ ту Занд?

Гуфт: бишнидам, надонам чун пазанд.

با یکی گفتم که می دانی تو زند؟

گفت بشنیدم، ندانم چون بزند.

Ганҷҳои хештанро одамон пинҳон кунанд,

Ранҷҳои хештанро дафтару девон кунанд.

گنج های خویشتن را آدمان پنهان کنند

رنج های خویشتن را دفتر و دیوان کنند.

900. Оби ҳаёт дар назари мо сароб шуд,

Бо ойна муносибати мо хароб шуд.

آب حیات در نظر ما سراب شد

با آینه مناسبت ما خراب شد.

Ҷойе, ки чома бар тани риндон даридааст,

Он чо пиёлаҳо ҳамагӣ лабпаридаст.

جایی که جامه بر تن رندان دریده است

آن جا پیاله ها همگی لب پریده است.

Дарднома бар сари бемор хондан аблаҳист,

Номаи худ дар ҳузури ёр хондан аблаҳист.

درد نامه بر سر بیمار خواندن ابله‌یست

نامه خود در حضور یار خواندن ابله‌یست.

Ман надонам ғами гармои ҷаҳонӣ бихӯрам,

Ё ғами он ки надорад ба зимистон ҳезум.

من ندانم غم گرمای جهانی بخورم

یا غم آن که ندارد به زمستان هیزم.

Ҳар мисраъе, ки хом бурун ояд аз қалам,

Дар чехраи китоби ман ожанг мешавад.

هر مصرعی که خام برون آید از قلم

در چهره کتاب من آژنگ می شود.

Кӯдакон, кӯдакон, ғулу накунед,
Сибай хешро сабу накунед.

کودکان کودکان غلو نکنید
سببۀ خویش را سبو نکنید.

Дар маҳфил агар “даромадан озод аст”,
Эй кош, баромадан ҳам озод бувад.

در محفل اگر درآمدن آزاد است
ای کاش برآمدن هم آزاد بود.

Он ки бо як каф дуьо ҳар субҳ шӯяд рӯйро,
Беҳтар аз ҳар марҳаме он рӯй нуронӣ кунад.

آن که با یک کف دعا هر صبح شوید روی را
بهتر از هر مرحمی آن روی نورانی کند.

Чандон ҳунар нахоҳад дар мо гуноҳ дидан,
Қурбони чашми он ки дар мо савоб бинад.

چندان هنر نخواهد در ما گناه دیدن
قربان چشم آن که در ما ثواب ببیند.

Ҳар гоҳ ки гурба сер бошад,
Гунҷишк бар ӯ далер бошад.

هر گاه که گربه سیر باشد
گنجشک بر او دلیر باشد.

910. Он касе бо ту ифтихор кунад,
Мағузори ба уфту хор варо.

آن کسی با تو افتخار کند
مگذاری به افت و خوار ورا.

Дар интиҳоби чашми ғазолон хато нарафт,
Умре ҳамин савод зи бар кардаем мо.

در انتخاب چشم غزالان خطا نرفت

عمری همین سواد ز بر کرده ایم ما.

Шабохонге⁹ хама шаб ҳарфи ҳақ гуфт,
Чӣ ғам дорад, агар қурбоқа “вақ” гуфт.

شباهنگی همه شب حرف حق گفت
چه غم دارد اگر قورباقه وق گفت.

Ҳама шаб аз дили Хуршед, надонам, чи гузашт,
Ки саҳар ҷониби мо бо дили хунин омад.

همه شب از دل خورشید ندانم چه گذشت
که سحر جانب ما با دل خونین آمد.

Қимати зиндагонӣ яксон аст,
Ҳама касро баҳои он ҷон аст.

قیمت زندگانی یکسان است
همه کس را بهای آن جان است.

Ҷаҳде бикунӣ, то ки ба ҷоне бирасӣ,
Ҷоне биканӣ, то ки ба коне бирасӣ.

جهدی بکنی تا که به جانی برسی
جانی بکنی تا که به کانی برسی.

Ман надонам ҳеч инсоне, ки бемансаб бувад,
Мансаби волотарин дар даҳр инсон будан аст.

من ندانم هیچ انسانی که بی منصب بود
منصب والاترین در دهر انسان بودن است.

Фарқест дар мастии мо, фарқе ба ҳарфе мухтасар,
Мо маст аз хуни ҷигар, ту маст аз хуни дигар.

فرقیست در مستی ما فرقی به حرفی مختصر
ما مست از خون جگر نو مست از خون دگر.

Ба саҳни зиндагӣ бозигарӣ, андеш тадбириаш,
Ки паҳши зинда асту нест ҳеч имкони таҳрираш.

⁹ Шабохонг – чокак.

به سخن زندگی بازیگری اندیش تدبیرش
که پخش زنده است و نیست هیچ امکان تحریرش.

Рӯзии хеш покрав аз дили хеш мехурад,

Рӯди равон агар хурад, соҳили хеш мехурад.

روزی خویش پاک رو از دل خویش می خورد
رود روان اگر خورد ساحل خویش می خورد.

920. Агар ба ҳиммати ман шак бувад туро, боре

Чаҳон бинеҳ ба кафам, то ба поят афшонам.

اگر به همت من شک بود تورا باری
جهان بنه به کفم تا به پایت افشانم.

Чи бадрӯзиву бадфарҷом бошад

Касе, ки нонаш аз дашном бошад.

چه بردوزی و بدفرجام باشد
کسی که نانش از دشنام باشد.

На чодуеву на эъчоз кардам,

Чу роҳам баста шуд, парвоз кардам.

نه جادویی و نه اعجاز کردم
چو راهم بسته شد پرواز کردم.

Хотирам, зеҳнам, дилам, ёдам, хаёлам хаста аст,

Баски умре дар қафас бигзашт, болам хаста аст.

خاطرم ز هنم دلم یادم خیالم خسته است
بسکه عمری در قفس بگذشت، بالم خسته است.

Гуфтам: Аё чӯ, хамӯш, гуфт, ки ин норавост,

Чӯйии ман рафтан аст, рафтани ман бо садост.

گفتم ایا جو خُمُش گفت که این نارواست
جویی من رفتن است رفتن من با صداست.

Хосийяти чароғ ҳамин рӯшноӣ аст,

Чун таънааш занам, ки варо худнамоӣ аст?!

خاصیت چراغ همین روشنایی است
چون طعنه اش زخم که ورا خودنمایی است؟

Худовандо, ниғаҳ дор аз “мабодо”,
Ки ман фикри “мабодо”-е накардам.

خداوندا نگه دار از مبادا
که من فکر مبادایی نکردم.

Хама худро ба мастӣ зад, ки Мавлоно шавад боре,
Вале мастӣ ба хушёрӣ надонад ҳеч айёре.

همه خود را به مستی زد که مولانا شود باری
ولی مستی به هوشیاری نداند هیچ عیاری.

Гар каме дертар зи роҳ расем,
Беҳ аз он ки ба “ҳеч гоҳ” расем.

گر کمی دیر تر ز راه رسیم
به از آن که به "هیچ گاه" رسیم.

Далели бегуноҳиам ҳамин бас,
Ки нашносам гуноҳи ҳеч касро.

دلایل بی گناهی ام همین بس
که نشناسم گناه هیچ کس را.

930.Оташи Уструлиё кофист,
Обрӯ рафт, фикри об кунед.

آتش استرولیا کافист
آبرو رفت فکر آب کنید.

Хама аз чо бадар рафтанду шуд вазъи ҷаҳон бечо,
Яке бояд, ки ҳар касро ба ҷойи хеш биншнонад.

همه از جا بدر رفتند و شد وضع جهان بی جا
یکی باید که هر کس را به جای خویش بنشانند.

Он тундзабоне, ки сарҳалқаи риндон аст,
Як нуқта биафзояд, дар ҳалқаи зиндон аст.

آن تند زبانی که سر حلقه زندان است
یک نقطه بیفزاید در حلقه زندان است.

Рафта то Моху Зухраву дидем -
Ҳеч кас интизори мо набудааст.

رفته تا ماه و زهره و دیدیم
هیچ کس انتظار ما نبودست.

Аз дидани ситора дилам шод мешавад,
Равшан бувад ишора, дилам шод мешавад.

از دیدن ستاره دلم شاد می شود
روشن بود اشاره دلم شاد می شود.

Фочиа он нест хато бишмаранд,
Фочиа он аст хато бишмаранд.

فاجعه آن نیست خطا بشمرند
فاجعه آن است خطا بشمرند.

Он ки надонад зи кучо омадаст,
Кай бувад огаҳ ба кучо меравад?

آن که نداند ز کجا آمدست
کی بود آگه به کجا می رود؟

Нописанде, ки қобили дарк аст,
Бипазираш, ки қобили тарк аст.

ناپسندی که قابل درک است
بپذیرش که قابل ترک است.

Эй ки гӯйӣ Ҳама қорам зи Ҳудо мебошад,
Пас биандеш, чу аз номи Ҳудо қор қунӣ.

ای که گویی همه کارم ز خدا می باشد
پس ببیندیش چو از نام خدا کار کنی.

Шер ҳаройина пирӯз шавад бар кафтор,
Лек ҳайфи даҳани шер, ки олуда шавад.

شیر هر آینه پیروز شود بر کفتار
لیک حیف دهن شیر که آلوده شود.

940. Мурғакеро аз қафас кардам раҳо,
Он қафасро мекунад бо ман баҳо.

مرغکی را از قفس کردم رها
آن قفس را می کند با من بها.

Фахр нанге мешавад аз бесарӣ,
Фаҳри бесарро бубинӣ, пай барӣ.

فخر ننگی می شود از بی سری
فخر بی سر را ببینی پی بری.

Вучуди мо амонат аз Худо аст,
Амонатро наку бояд ниғаҳ дошт.

وجود ما امانت از خدا است
امانت را نکو باید نگه داشت.

Чӣ созам, ки ба танҳой сухан нест,
Ду лаб бо ҳам наояд, гап задан нест.

چه سازم که به تنهایی سخن نیست
دو لب با هم نیاید گپ زدن نیست.

Ду гунчишкак нишафта бар сари сим,
Чаҳонро байни ҳам доранд тақсим.

دو گنجشک نشسته بر سر سیم
جهان را بین هم دارند تقسیم.

Монанди анор дар дили худ
Тасбеҳи ҳазордона дорам.

مانند انار در دل خود
تسبیح هزاردانه دارم.

Осмон гарди сапед афшонд бар дӯши Замин,
Ҳамчунон шогуни наврӯзӣ ба китфи кадҳудо.

آسمان گرد سپید افشانَد بر دوش زمین
همچنان شاگون نوری به کتف کندخدا.

Кори суханвар чу фусун мешавад,
Буқаламе бўқаламун мешавад.

کار سخنور چو فسون می شود
بو قلمی بو قلمون می شود.

Даву този ҳар рӯзу нону пиёз,
Ду рақъат намозу ду олам ниёз.

دو و تاز هر روز و نان و پیاز
دو رکعت نماز و دو عالم نیاز.

Оҳ аз ин беҳудагиҳо, оҳ аз ин беҳудагиҳо,
Бигзарад беҳуда дунё бе сафои кӯдакиҳо.

آه از این بیهودگی ها آه از این بی هودگی ها
بگذرد بیهوده دنیا بی صفای کودکی ها.

950. Ҳосил аз умр агар ҳаст, ризои падар аст,
Бе ризои падарон умр ҳама барҳадар аст.

حاصل از عمر اگر هست رضای پدر است
بی رضای پدران عمر همه برهدر است.

Хотири чамъ ҳамон хонаву хони падарист,
Баъд аз он қасру сарои ту ҳама дарбадарист.

خاطر جمع همان خانه و خوان پدریست
بعد از آن قصر و سرای تو همه دربدریست.

Эй зиндагӣ, зи дасти ҷафои ту бад шудем,
Мисли ғаришта омадаву деу дад шудем.

ای زندگی ز دست جفای تو بد شدیم
مثل فرشته آمده و دیو و دد شدیم.

Сари саччодаеву сураи Аср,
Замину осмону гулшану қаср.

سر سجاده ای و صوره عصر
زمین و آسمان و گلشن و قصر.

Одамй, ҳар сӯ мапар, ҳар сӯ мабар ин кихро,
Ких кардй хокро, расво макун Миррихро.

آدمی هر سو مپر هر سو مبر این کیخ را
کیخ کردی خاک را رسوا مکن مریخ را.

Бе гирия ҳеч тифл наомад ба ин чаҳон,
Оғози гуфтугӯйи башар гирия будааст.

بی گریه هیچ طفل نیامد به این جهان
آغاز گفتگوی بشر گریه بوده است.

Чамад ҳар соате тарсу ба ҳар сӯ,
Бувад тарсо бaсе беҳтар зи тарсу.

چمد هر ساعتی ترسو به هر سو
بود ترسا بسی بهتر ز ترسو.

Ҳама дарҳои олам баста бинам,
Надонам, аз кучо рафтанд ёрон.

همه درهای عالم بسته بینم
ندانم از کجا رفتند یاران.

Ин пасту баланди мо маҷозист,
Дар зери Замин ҳам осмон ҳаст.

این پست و بلند ما مجازيست
در زیر زمین هم آسمان هست.

Ман надонам, чи замон меҳри ту дар дил бинишаст,
“Он чи оғоз надорад, напазирад анҷом”.

من ندانم چه زمان مهر تو در دل بنشست
"آنچه آغاز ندارد نیزیرد انجام".

960.Ин ҳама рӯзе, ки умри мост, рӯзи Модар аст,
Оташи Наврӯз ҳам як шуъла сӯзи Модар аст.

این همه روزی که عمر ماست روز مادر است
آتش نوروز هم یک شعله سوز مادر است.

Шикасти шишаи дилҳо ба гӯши аҳли ситам
Мисоли шарфаи об аст саҳт хобангез.

شکست شیشه دلها به گوش اهل ستم
مثال شرفه آب است سخت خواب انگیز.

То тавонӣ кор кардан, кор, кор,
Кор ҳар гаҳ зор гардад – корзор.

تا توانی کار کردن کار، کار،
کار هر گاه زار گردد – کارزار.

Наср ҳамчун дави ку аз пайи парвоз бувад,
Назм – он гоҳ, ки бар авчи фалак бол кашад.

نثر همچون دو قو از پی پرواز بود
نظم آنگاه که بر اوج فلک بال کشد.

Забонбозон, забонбозон, бас аст охир забонбозӣ
Дар ин майдони чонбозӣ, дар ин асри чаҳонсозӣ!

زبان بازان زبان بازان بس است آخر زبان بازی
در این میدان جان بازی در این عصر جهان سازی.

Ханда кун, чандон ки мехоҳӣ, ба ноогоҳиям,
Точбарсар хоҳамат, ту хокбарсар хоҳиям.

خنده کن چندان که می خواهی به نا آگاهی ام
تاج بر سر خواهمت تو خاک بر سر خواهی ام.

Чӣ сон осудагӣ хоҳам, ки ранчи ман биафзояд
Аз ин чархе зи саргардонӣ як соат наосояд.

چه سان آسودگی خواهم که رنج من بيفزايد
از این چرخي ز سرگردانی یک ساعت نياسايد.

Бигуфтам: Аз гуноҳам даргузар. Гуфто: Чӣ пиндорӣ,
Зи ту бояд гузаштан, чуз гунаҳ дар ту намебинам.

بگفتم از گناهم در گذر گفتا چه پنداری
ز تو باید گذشتن جز گنه در تو نمی بینم.

Парри коҳе доварӣ бар дигарон,
Доварӣ бар хештан – кӯҳе гарон.

پر گاهی داوری بر دیگران
داوری بر خویشتن کوهی گران.

Шуд даҳанбанд чораи вирус,
Пешгири хато нашуд, афсӯс.

شد دهن بند چاره و ویروس
پیشگیر خطا نشد افسوس.

970. Хушо ба ҳоли касе, ки сухан чунон гӯяд,
Ки аз хичолати он рӯ ниҳон набояд кард.

خوشا به حال کسی که سخن چنان گوید
که از خجالت آن رو نهان نباید کرد.

Бисёр ғам махур, агарат нест молу чоҳ,
Аз нест омада ҳама, бар нест меравем.

بسیار غم مخور اگر ت نیست مال و جاه
از نیست آمده همه بر نیست می رویم.

Дар шеъри сапеди ту сапедӣ
Чуз кафки даҳони ту надидем.

در شعر سپیدی تو سپیدی
جز کفک دهان تو ندیدیم.

Хаёли ину онро озмудам,
Ба чашми ҳеч кас ман ман набудам.

خیال این و آن را آزمودم
به چشم هیچ کس من من نبودم.

Ҳар касе дар кишвари андешаи худ ҳоким аст,
Хуш ба ҳоли ту, агар ки кишварат эмин бувад.

هر کسی در کشور اندیشه خود حاکم است
خوش بحال تو اگر که کشورت ایمن بود.

Аз он бо рафтагон мо меҳрубонем,
Ки эшонро ракиби худ надонем.

از آن با رفتگان ما مهربانیم
که ایشان را رقیب خود ندانیم.

Гар надорй дар даҳан оби сухан,
Ҳар тараф афшон макун оби даҳан.

گر نداری در دهن آب سخن
هر طرف افشان مکن آب دهن.

Бигир гавҳари чашм аз миёни сели шиҳоб,
Чароғи хонаи ту аз ситора камтар нест.

بگیر گوهر چشم از میان سیل شهاب
چراغ خانه تو از ستاره کمتر نیست.

Чаман сабзу бунафша бӯфишон аст,
Ба рӯйи хок атри осмон аст.

چمن سبز و بنفشه بو فشان است
به روی خاک عطر آسمان است.

Шарти ободии мо ростӣ аст,
Кох вожун бишавад, хок шавад.

شرط آبادی ما راستی است
کاخ و ازون بشود خاک شود.

980. Чашмдор аз касон чаро бошӣ?

Чашми ту худ нишаста бар сари ту.

چشم دار از کسان چرا باشی؟
چشم تو خود نشسته بر سر توست.

Обу ноневу обрӯ дорӣ,
Беш аз ин чӣ орзӯ дорӣ?

آب و نانی و آبرو داری
بیش از این چه آرزو داری؟

Агар нодон бувад хомуш, касаш нодон намехонад,
Вале нодон ҳамон бошад, ки ин маънӣ намедонад.
аگر نادان بود خامش کسش نادان نمی خواند
ولی نادان همان باشد که این معنی نمی داند.

Шиква дар шеъри мо фаровон аст,
Шиква аз шеъри мо фаровонтар.

شکوه در شعر ما فراوان است
شکوه از شعر ما فراوان تر.

-Кӣ бошем, агар мо самимӣ набошем?
-Яке нима бошему нима набошем.

- که باشیم اگر ما صمیمی نباشیم؟
- یکی نیمه باشیم و نیمی نباشیم.

Як рафиқи ман чунон солор мегӯяд сухан,
Ки гумон сози ба ҳарфи хеш бовар доштаст.

یک رفیق من چنان سالار می گوید سخن
که گمان سازی به حرف خویش باور داشتست.

Одамоҳан сохтан ҳайф аст, ҳар патёрае
Метавонад дар дилаш барномаро дигар кунад.

آدم آهن ساختن حیف است، هر پتیاره ای
می تواند در دلش برنامه را دیگر کند.

Ин лола агар тозатарин ҷаввола-ст,
Парвардаи Хуршеди ҳазоронсола-ст.

این لاله اگر تازه ترین جوانست
پرورده خورشید هزاران سالست.

Ҳеч донӣ, гул чаро хушрангу бӯст?
Ҳастии гул аз самар як орзуст.

هیچ دانی گل چرا خوشرنگ و بوست؟
هستی گل از ثمر یک آرزوست.

Шаб хабар ояд, ки пасфардо қиёмат мешавад,
Субҳ яқсар руфта мегардад ҳама бозорҳо.

شب خبر آید که پسر فردا قیامت می شود
صبح یکسر رفته می گردد همه بازار ها.

990. Аз ину он ба ону ин чи нолӣ,
Ки ону ин ҳамоно ину он аст!

از این و آن به آن و این چه نالی؟
که آن و این همانا این و آن است.

Як умр зинда аст ба дил шамъи хотират,
Аз бими чони он натавонам кашид оҳ.

یک عمر زنده است به دل شمع خاطرت
از بیم جان آن نتوانم کشید آه.

Натавонӣ ба ҳама умр чавон буд, вале
Метавонӣ ба ҳама умр чавонмард шавӣ.

نتوانی به همه عمر جوان بود ولی
میتوانی به همه عمر جوانمرد شوی.

Рӯзи Наврӯз аст ҷашни зодрӯзи миллати тоҷик,
Миллати тоҷикро бо зодрӯзаш мекунам табрик.

روز نوروز است جشن زادروز ملت تاجیک
ملت تاجیک را بر زادروزش می کنم تبریک.

Гесувони беда маҷнун бар чаман афтодааст,
Сарв дар назораи ӯ аз сухан афтодааст.

گیسوان بید مجنون بر چمن افتاده است
سرو در نظاره او از سخن افتاده است.

Он ки зи роҳи дӯстӣ бо мо ба сомоне расид,
З-он пас зи роҳи душманӣ хоҳад расад бар осмон.

آن که ز راه دوستی با ما به سامانی رسید
زان پس ز راه دشمنی خواهد رسد بر آسمان.

Кӯр натвон гуфт нобинои дилогоҳро,

Беҳ зи мо аъмои равшандил шиносад роҳро.

کور نتوان گفت نابینای دل آگاه را
به ز ما اعمای روشن دل شناسد راه را.

Чӣ мавҷудем, ё Раб, ки аз ин кайҳони бепоён

Дигар аҳли хирад дар ҷустуҷӯи мо намеояд.

چه موجودیم یا رب که از این کیهان بی پایان
دیگر اهل خرد در جستجوی ما نمی آید.

Чу хок дар ҳама аҳвол айбпӯши мост,

Биё, ки пайкари ўро бараҳна нагзорем.

چو خاک در همه احوال عیب پوش ماست
بیا که پیکر او را برهنه نگذاریم.

Ба пушти даст кам коре тавон кард,

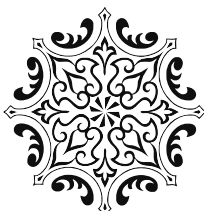
Агар коре бихоҳӣ, даст во кун.

به پشت دست کم کاری توان کرد
اگر کاری بخواهی دست وا کن.

1000. Бе ҷунуни зүфунун кай оқиле пайдо шавад,

Ҳар кучоёе рафт дарё, соҳиле пайдо шавад.

بی جنون ذوفنون کی عاقلی پیدا شود،
هر کجا بی رفت دریا ساحلی پیدا شود

**Ҳардам зи дил ҳазор хати барқ бигзарад,
К-онро ба сафҳае натавонӣ нигор кард.
Девони дил агар бинависанд дар азал,
Абёти он касе натавонад шумор кард.**

هر دم ز دل هزار خط برق بگذرد
كان را به كاغذى نتوانى نگار كرد.
ديوان دل اگر بنويسند در ازل
ابيات آن كسى نتواند شمار كرد.

ЗАМИМА

ضمیمه

Ман кӣ бошам, ки ба ангушт ишорат бикунам

Сӯйи оне, ки дар ангушт ду олам дорад?

من که باشم که به انگشت اشارت بکنم
سوی آنی که در انگشت دو عالم دارد.

Пурсид чӣ гуна шеъри тар бинвисам?

Гуфтам бинавису зери обаш бигузор.

پرسید چه گونه شعر تر بنویسم؟
گفتم بنویس و زیر آبش بگذار.

То абад бо обу нон натвон будан,

Бо ҷавидан ҷовидон натвон будан.

تا ابد با آب و نان نتوان بُدن
با جویدن جاودان نتوان بُدن.

Ғанимат дон, ки худ пайдой, эй дӯст,

Ба нопајдо чаро шайдой, эй дӯст.

غنیمت دان که خُد پیدایی ای دوست
به ناپیدا چرا شیدایی ای دوست.

Кай тоҷики мо дақиқае бекор аст?

Ё меҳмон аст, ё ки меҳмондор аст.

کی تاجیک ما دقیقه ای بیکار است
یا مهمان است یا که مهماندار است.

Мағӯ, ки мӯйи сапедат нишони фарҷом аст,

Ки субҳ бар сари мо тоза медамад имрӯз.

مگو که موی سپیدت نشان فرجام است
که صبح بر سر ما تازه می دمد امروز.

Аз қазои осмони гандаразм,

Таҳмтан гардад қазои Жандаразм.

از قضای آسمان گذرزم
تهمتن گردد قضای ژندرزم.

Биё, дурӯғ нагӯему нораво накунем,

Касе, ки бад бикунад, кори ўст... мо накунем.

بیا دروغ نگویم و ناروا نکنیم
کسی که بد بکند... کار اوست، ما نکنیم.

Ба миллат чун ситезам, эй халифа?

Накард инкори миллат Буханифа.

به ملت چون ستیزم ای خلیفه؟
نکرد انکار ملت بوحنیفه.

Хатти зебо чу чомаи дебо
Рост ояд ба қомати маъно.

خط زیبا چو جامهٔ دیبا
راست آید به قامت معنا

Ҳазорон шукри «ёрон»-и маҷозӣ,
Ки моро нест бар душман ниёзе.

هزاران شکر یاران مجازی
که ما را نیست بر دشمن نیازی.

Гуфтам ки: Замон, фирори тундат аз чист?
Гуфто: Ҳама айбро ба ман бор кунанд!

گفتم که زمان فرار تندت از چیست؟
گفتا همه عیب را به من بار کنند.

Одами хуб бичӯему наёбем, чаро?
Ҳар касе хуб шуд, одам нашуморем ўро.

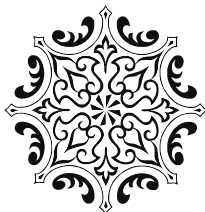
آدم خوب بجوئیم و نیابیم چرا
هر کسی خوب شد آدم نشماریم او را.

Эй табиби дил, намеояд зи дастат ҳеч кор,
Ҳарчи меомад зи дастам, бо дили худ кардаам.

ای طبیب دل نمی آید ز دستت هیچ کار
هر چه می آمد ز دستم با دل خود کرده ام.

Дили гелос чандон пур зи гап шуд,
Ки чӯшиду ҳазорон хӯша лаб шуд.

دل گيلاس چندان پر ز گپ شد
که جوشيد و هزاران خوشه لب شد.

РУСТАМ ВАҲҲОБЗОДА

ҲАЗОР БАЙТ
(Муфрадоти бадеха)

Муҳаррири ороиш *Ромиш Лоиқзода*
Муҳаррири саҳифабандӣ *Азиз Қурбонзода*
Мусахҳеҳ *Азизмурод Шарифов*

Ба матбаа 07.09.2020 супорида шуд.

Чопаш 14.09.2020 ба имзо расид.

Андоза 60x84 1/16.

Ҷузъи чопӣ 10,0. Адади нашр 1000 нусха.

Муассисаи нашриявии «Адиб»-и
Вазорати фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон
734018, ш. Душанбе, кӯчаи Н. Қаробоев 17 а

Дар чопхонаи «Илм» чоп шудааст.